

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 1

Politechnika MI Ekonomii Polityki

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ „KRÓL” BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

W myśl § 16 statutu przeprowadzono w dn. 21 sierpnia 1931 r. perjodyczne losowanie niżej wymienionych emisji:

X LOSOWANIE

8%-owych obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na zł w złocie w/g dawnego parytetu.

VI LOSOWANIE

7%-owych obligacji komunalnych emisji II BGK, opiewających na zł w złocie w/g nowego parytetu.

II LOSOWANIE

7%-owych obligacji komunalnych emisji III BGK, opiewających na zł w złocie w/g nowego parytetu.

III LOSOWANIE

7%-owych obligacji komunalnych emisji II S. BGK., emitowanych w zł w złocie w/g nowego parytetu, a opiewających na franki francuskie.

VI LOSOWANIE

7%-owych obligacji bankowych emisji I BGK, opiewających na zł w złocie w/g nowego parytetu.

I LOSOWANIE

7½%-owych obligacji bankowych emisji II BGK, opiewających na zł w złocie w/g nowego parytetu.

X LOSOWANIE

4½%-owych i 4%-owych obligacji komunalnych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

VIII LOSOWANIE

4%-owych obligacji kolejowych b. Banku Krajowego

Królestwa, Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, następnie Po'skiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” z dn. 3 września 1931 r. Nr. 202. Tabele losowań mogą interesowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali Banku Gospodarstwa Krajowego i w jego Oddziałach.

Wyplata należności za wylosowane obligacje emisji Banku Gospodarstwa Krajowego w pełnej wartości nominalnej, jak również za kupony, płatne dn. 1/X 1931 r., tak od wylosowanych, jak i w obiegu będących obligacji, odbywać się będzie w Centrali Banku w Warszawie i w jego Oddziałach, począwszy od dn. 1/X 1931 r. na podstawie przedłożonych odcinków względnie kuponów.

Wyplata zaś należności za wylosowane obligacje b. Banku Krajowego oraz za kupony, płatne dn. 1 października 1931 r., tak od wylosowanych jak i będących w obiegu obligacji nastąpi w Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie, które temi emisjami administruje, a także w Centrali i innych Oddziałach Banku, od dnia 1 października 1931 r. począwszy, za przedłożeniem odnośnych odcinków względnie kuponów.

Oprocentowanie wylosowanych obligacji ustaje z dn. 1 października 1931 r.

Z tymże dn. 1 października 1931 r. tak Zakład Centralny Banku, jak i wszystkie jego Oddziały rozpoczną wymianę talonów 8%-owych obligacji komunalnych na nowe arkusze kuponowe, obejmujące kupony od Nr. 15 do Nr. 30 włącznie.

NAJWIĘKSZA FABRYKA MYDŁA W POLSCE PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY SCHICHT, S. A.

WARSZAWA, NOWY ZJAZD Nr. 1

FABRYKI W WARSZAWIE I TRZEBINI
SKRZYŃKA POCZTOWA 149

WYRABIA MARKI ŚWIATOWEJ SŁAWY

MYDŁO JELEŃ SCHICHT

RADION

IDEALNY ŚRODEK SAMOPIORĄCY

CERES

TŁUSZCZ JADALNY

INNE ARTYKUŁY:

MYDŁA: TERPENTYNOWE, „MERKUR”, „PTAK”, „SOAP”, SUCHE, TEKSTYLOWE, SZARE. — OLEJE JADALNE, GLICERYNA CHEMICZNIE CZYSTA, TECHNICZNA I DYNAMITOWA

GÓRNOŚLĄSKIE ZJEDNOCZONE HUTY KRÓLEWSKA I LAURA

SPÓŁKA AKCYJNA GÓRNICZO-HUTNICZA

Kościuszki Nr. 30 KATOWICE Adr. telegr. „Laura”

TELEF. Nr. 600, 899, 2262, 2263

dostarczają:

węgiel, koks, żelazo walcowane, blachy zbiornikowe i kotłowe,
blachy dachowe, blachy faliste, rury gazowe i kotłowe.

Chłodnie i wytwórnie lodu syst. Quiri-Rau. Kompresory. Żórawie (krany) wszelkich typów. Transportery kubłowe i taśmowe. Zbiorniki żelazne do wszelkich celów. Odlewy żeliwne i stalowe, surowe i w stanie obrobionym. Walce żeliwne utwardzone. Michy dla przemysłu chemicznego. Mosty żelazne kolejowe i drogowe. Hangary lotnicze. Maszyny radjowe. Konstrukcje żelazne dachowe. Zwrotnice kolejowe. Wagony towarowe do wszelkich celów. Sprężyny. Zestawy kołowe. Części tłoczone i kute do wagonów i samochodów.

G I E S C H E

Węgiel—Cynk—Blacha ołowiana

Ołów—Rury ołowiane—Kadmium

Kwas siarkowy

GIESCHE SPÓŁKA AKCYJNA
KATOWICE, UL. PODGÓRNA 4

ŚLĄSKIE KOPALNIE I CYNKOWNIE, S. A.

KAPITAŁ ZAKŁADOWY ZŁ. 46,000.000

SIEDZIBA: LIPINY, G. ŚLĄSK (POLSKA)

Przedsiębiorstwo posiada:

- 5 hut cynkowych — Lipiny — Kunegunda — Rozamunela — Łazy — Hugo (cynk muszłowy).
- 1 hutę cynkową—Andaluzja (cynk elektrolityczny).
- 2 walcownie cynku — Silesia — Miłość i Nadzieja
- 3 fabryki kwasu siarkowego — Kunegunda — Lipiny — Łazy.
- 2 kopalnie węgla kamiennego — Matylda — Andaluzja.
- 2 fabryki kwasu solnego i siarczanu sodu — Ligota — Łazy
- 1 fabrykę ertofronu — Ligota.

DOM HANDLOWY A. GEPNER

WARSZAWA, GRZYBOWSKA 27

TELEF.: 690-27, 655-25, 659-25

Cyna, antymon, cynk, blacha cynkowa, oraz pocynkowana, miedź, blacha miedziana, aluminium, blacha aluminijowa, blacha biała (pocynowana), blacha ołowiana, blacha mosiężna, rury, pręty, druty—miedziane, mosiężne, aluminijowe, ołowiane. Rury żelazne, ociągane mosiądzem, minja i glejta ołowiana, linki i kable elektrolityczne. Zakup i sprzedaż starych metali oraz zamiana na nowe

Towarzystwo Zakładów Chemicznych „STREM”

SP. AKC.

WARSZAWA, UL. MAZOWIECKA 7

TELEFONY: 314-30, 635-36

Adres telegraficzny: STREM-WARSZAWA

DZIAŁ TŁUSZCZOWY: łój kostny surowy i rafinowany, oleina, stearyna, gliceryna techniczna, gliceryna farmaceutyczna, gliceryna dynamitowa, gudron stearynowy.

DZIAŁ KLEJOWY: Klej kostny tabliczkowy pierwszorzędnej jakości w workach po 50 kg, galareta klejowa w beczkach o każdej żądanej koncentracji.

DZIAŁ NAWOZOWY: mąka kostna odklejona (1% N i 30% P₂O₅), mąka kostna nieodklejona bębnowa (4% N i 15% P₂O₅), mąka kostna parzona (4½% N i 22% P₂O₅), mąka rogowa (13 — 14% N), superfosfat mineralny, superfosfat kostny.

KLEJ SKÓRNY: własnego systemu fabrykacji, dającego gwarancję bezwzględnej czystości, wysokiej lepkości i bezkwasowości.

ODZNACZENIA:

DYPLOM HONOROWY MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU NA WYSTAWIE SANIT.-HYGIENICZNEJ W WARSZAWIE 1927 ROKU

WIELKI MEDAL ZŁOTY na P.W.K. (POZNAŃ 1929 R.)
DYPLOM HONOROWY MIN. PRZEM. i HAND. 1929 R.
(ODZNACZENIE PAŃSTWOWE)

TURYN-LINGOTTO

ROK ZAŁ. 1899

NAJPOTĘŻNIEJSZY I NAJBARDZIEJ WSZECHESTRONNY W EUROPIE KONCERN BUDOWY WSZELKICH ŚRODKÓW LOKOMOCJI I TRANSPORTU MECHANICZNEGO LĄDOWEGO, MORSKIEGO I POWIETRZNEGO.

W Y R A B I A :

SAMOCODY OSOBOWE, CIĘŻAROWE, AUTOBUSY,
WOZY POŻARNICZE, CYSTERNY, WYWROTKI,
WOZY SPECJALNE DLA PRZEMYSŁU I MIAST,
SAMOCODY CIĘŻAROWE Z SILNIKAMI DIESLA,
SILNIKI DIESLA STAŁE I MORSKIE,
ZESPOŁY SILNIKOWE DO ŁODZI MOTOROWYCH,
WAGONY I LOKOMOTYWY MOTOROWE,
TRAKTORY ROLNICZE I PRZEMYSŁOWE,
CZOŁGI I WOZY SPECJALNE WOJSKOWE,
SILNIKI LOTNICZE I SAMOLOTY.

WŁASNE STALOWNIE, ODLEWNIE I PRASY

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ

POLSKI FIAT, S. A.

WARSZAWA

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
JESZCZE O POLITYCE ZBOŻOWEJ — ADAM ROSE . . .	1297	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1312
STOSUNKI HANDLOWE POLSKI Z Z. S. R. R.—W. M-SKI	1301	Zmiana stawek opłat na fu dusz drogowy — R. Praca P. K. P. w czerwcu 1931 r.	
ŻYCIE GOSPODARCZE:		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1313
Po noc dla bezrobotnych jako zadanie państwowe — J. Rakowski Upadłość. — D.		Ruch w porcie gdańskim w lipcu 1931 r. — A. R.	
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		KRONIKA BIEŻĄCA:	
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	1306	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1314
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	1307	NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	1314
Włókiennictwo łódzkie w sierpniu 1931 r. — M. K.		POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAŁ. W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1314
ROLNICTWO	1307	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . .	1314
Premjowanie wywozu mięsa oraz produktów przetwórstwa mięsnego — W. Z.		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HANDEL:		PODATKI I OPLATY	1315
HANDEL ZAGRANICZNY	1308	Sprawa ściągania podatków w naturze — W. L.	
HANDEL WEWNĘTRZNY	1308	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1315
Ruch cen w czerwcu i lipcu 1931 r. — D.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
TARGI I WYSTAWY	1309	PODSTAWY I WARUNKI SANACJI KREDYTOWEJ	
XI Targi Wschodnie		NIEMIEC — W. H. H.	1317
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1310	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	1310	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1320
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO	1311		
Nowe cła na książki i wydawnictwa periodyczne — Fr.			

JESZCZE O POLITYCE ZBOŻOWEJ

ROZPOCZĘCIE nowego roku gospodarczego w rolnictwie wszczęło na nowo dyskusję na temat zasad polityki zbożowej. W ostatnich tygodniach ukazał się szereg mniej lub bardziej pogłębionych artykułów na ten temat — tak w prasie codziennej, jak fachowej. Autorzy tych artykułów wyciągają wnioski trojakiemu rodzaju: jedni pragnęliby wstrzymać wypłatę premij eksportowych, drudzy pragnęliby dążyć do zupełnego oderwania się cen wewnętrznych od cen wywozowych i oparcia całej polityki na państwowej akcji interwencyjnej, trzeci wreszcie uważają, że należy kontynuować obecnie obowiązujące wytyczne polityki zbożowej.

Wiadomo, że w duchu utrzymania dotychczasowych środków walki z kryzysem zbożowym wypowiedziała

się nie dalej jak w czerwcu r. b. specjalna konferencja, zwołana przez Ministerstwo Rolnictwa dla przedyskutowania wytycznych polityki rolnej w roku 1931/32. Nie zmienia to faktu, że dziś podnoszą się właśnie z pewnych kół rolniczych głosy, domagające się polityki śmielszej i zdążającej do zapewnienia już dzisiaj rolnikom ceny, pokrywającej koszty produkcji.

Zjawisko to jest w gruncie rzeczy naturalne. Im bardziej kryzys się przeciąga, im bardziej warsztaty rolne uginają się pod ciężarem krótkoterminowych długów, których konwersja lub likwidacja dotychczas nie była możliwa, tem bardziej szukają środków zaradczych, mogących szybko zapewnić opłacalność produkcji. To też przy traktowaniu zagadnienia tak

podstawowego dla sytuacji gospodarczej polskiej, jak problemat zbożowy, nie należy nigdy hołdować jakimkolwiek doktrynerstwu i przywiązaniu do istniejących środków działania. Z drugiej strony panować musi jednomyślność co do tego, że środków wypróbowanych nie można zmieniać, o ile się nie ma bezwzględnej pewności, że nowe metody dadzą lepsze rezultaty, innymi słowami, że unikać należy eksperymentów, których w ciągu pierwszego okresu naszej niepodległości było aż nadto właśnie w tej dziedzinie.

Wynika z tego, że, głosząc jakiegokolwiek tezy, dotyczące polityki zbożowej, należy przedewszystkiem zbadać, czy konsekwencje, które z takiej lub innej polityki wypłynąć mogą — odpowiadać będą istotnie tym celom, dla których polityka ta ma być zastosowana.

Obecna państwowa polityka zbożowa oparta jest na czterech czynnikach:

- 1) na prohibicyjnych cłach przywózowych,
- 2) na szeregu zarządzeń natury finansowej, które mają ułatwić rolnikom równomierne rozłożenie podaży zboża,
- 3) na stosowaniu premij wywózowych, podwyższających cenę w kraju o stawkę premii ponad poziom ceny wywózowej (światowej),
- 4) na akcji interwencyjnej, zmierzającej do tego, aby cena wewnętrzna była stale odpowiednio wyższa od ceny wywózowej, t. zn. aby o stawkę premii podwyższona była cena zboża, sprzedawanego bądź na rynku wewnętrznym, bądź też w celu eksportu.

Nie będziemy na tem miejscu bronić trzech pierwszych środków, gdyż dyskusja na ten temat może być uważana za zakończoną. Reasumując poglądy obrońców obecnie stosowanych metod polityki zbożowej, stwierdzamy, że obecny poziom ceł bynajmniej nie stanowi o wysokości ochrony, z której w normalnych warunkach rolnictwo korzystać winno w stosunku do produkcji zagranicznej, a ustanowiony został wyłącznie w celu ochrony rolników naszych przed kompletną dezorganizacją rynku światowego, której świadkami jesteśmy w ostatnich czasach. Podobnie i wypłacanie premij eksportowych nie może stanowić zarządzenia bezwzględnie stałego, a obowiązywać powinno tylko przejściowo na okres katastrofalnej depresji cen wywózowych.

Przechodząc do ostatniego środka wyżej wymienionego, a mianowicie do akcji interwencyjnej, stwierdzić musimy przedewszystkiem ogólnikowo, że poziom, na którym ustabilizować można ceny zboża na pewnym obszarze celnym, zależy wszędzie w pierwszym rzędzie od tego, czy ma on w zakresie krajowych artykułów rolniczych bilans handlowy czynny, czy też bierny. Jeżeli bilans handlowy jest bierny, wówczas można z reguły ustalić ceny na poziomie, przewyższającym ceny światowe o pełną stawkę celną. O ile natomiast dany kraj stanowi w zakresie artykułów rolnych obszar wywózowy, to wówczas z reguły nie można uzyskać w kraju tym wyższego poziomu cen niż ceny wywózowe, powiększone ewentualnie o stawki premij eksportowych.

Powtarzamy powyższe powszechnie znane i uznane prawdy gospodarcze przedewszystkiem dlatego, aby podkreślić, że mówiąc o aktywności względnie pasywności bilansu handlowego uwzględnić trzeba wszelkie krajowe artykuły rolnicze, a nie tylko zboża, gdyż w zakresie produkcji rolnej nastąpić mo-

gą zawsze przesunięcia, które łatwo obalą wnioski, oparte na nadwyżkach lub niedoborach tylko pewnych artykułów rolnych. Jeśli np. pewien kraj, posiadający bierny bilans handlowy w zakresie zboża, a nadwyżkę wywózową w zakresie bydła lub nierogaczyny, dążyłby do ustanowienia w drodze ochrony celnej ceny normalnej, t. j. równającej się cenie światowej, powiększonej o stawkę celną, to jest rzeczą oczywistą, że w krótkim czasie spasanie tak drogiego zboża stałoby się nierentownem, produkcja bydła i nierogaczyny zmniejszyłaby się i kraj ten miałby już po kilku miesiącach zamiast nadwyżki wywózowej w zakresie nierogaczyny nadwyżkę wywózową w zakresie zbóż, która obaliłaby całą strukturę cen.

Przykład ten jest teoretyczny, ale praktyczne doświadczenie licznych państw potwierdza słuszność tezy, że, mówiąc o aktywności lub o pasywności bilansu handlowego w zakresie artykułów rolniczych, uwzględnić trzeba równie dobrze surowce rolnicze jak i artykuły, z surowców tych wytwarzane. Czechosłowacja np. posiadała w ciągu szeregu lat poważny niedobór w zakresie nierogaczyny i nadwyżkę wywózową w zakresie pewnych zbóż, a obecnie wykazuje i tu i tam daleko posuniętą równowagę bilansu handlowego. Polska posiadała w ciągu wielu lat bierny bilans handlowy w zakresie pszenicy, a obecnie przetrzucono się w całej Polsce w szerokim zakresie na produkcję tego zboża i doprowadzono do tego, że i tu posiadamy poważne nadwyżki wywózowe. Niemcy posiadały od lat czynny bilans handlowy tylko w zakresie żyta, a przywoziły olbrzymie ilości pszenicy, jęczmienia pastewnego i nierogaczyny, a obecnie wywóz żyta zmniejszył się w przeciągu dwóch ostatnich lat o 80% ilości dawniej wywożonej, przywóz pszenicy skurczył się o 70%, a w zakresie nierogaczyny Niemcy stały się rok temu z obszaru silnie deficytowego obszarem, posiadającym nadwyżki wywózowe. Przykłady te można mnożyć bez końca; wszystkie świadczą wyraźnie o tem, że przestawienie kierunku i rozmiarów produkcji i konsumpcji jest w rolnictwie rzeczą zupełnie możliwą, oraz że opieranie jakiegokolwiek koncepcji gospodarczej na tem, że tylko w zakresie pewnych artykułów rolniczych istnieje bierny bilans handlowy jest zawsze rzeczą w najwyższym stopniu zawodną.

Nawiązując do uwag powyższych, stwierdzić trzeba, że Polska była poza latami powojennymi w zakresie artykułów rolniczych w sumie zawsze terenem wywózowym. Nadwyżki wywózowe wychodzić mogły z granicę w zależności od konjunktury w postaci zbóż lub w postaci artykułów hodowlanych, istniały jednak stale. Fakt ten stanowić musi pierwszą i kardynalną wytyczną naszej polityki rolnej, gdyż jest rzeczą oczywistą, że, uprzywilejowując ceny jednego artykułu lub jednej grupy artykułów, sztucznie wywołujemy go na rynek, tamując produkcję w zakresie artykułów, które nie korzystają z identycznych przywilejów. Daleko idące uprzywilejowanie ceny zboża, wprowadzające wyraźną dysproporcję między tą ceną a ceną artykułów hodowlanych, sprawiłoby, że uzyskalibyśmy na rynku w postaci zbóż te ilości, które w warunkach równowagi cen poszczególnych artykułów rolniczych szłyby do koryt i żłobów. Wystawmy sobie np., jak wyglądałaby produkcja bekonów przy cenie zboża zł 30, o ileby równocześnie konkurenci nasi produkowali te same bekony przy cenie zboża zł 12. Możliwość przestawienia kierunku produkcji i zmiany postaci, w której rolnicy produkty swoje rzucać mogą

na rynek, stanowi pierwszą wielką trudność przy wszelkich próbach oparcia polityki zbożowej na założeniu, że pewien obszar celny stanowi w zakresie jednego lub choćby całej grupy artykułów rolnych teren eksportowy.

Istnieje jednak poza tem, zwłaszcza w Europie Wschodniej, czynnik drugi, bodaj jeszcze ważniejszy, gdy idzie o zboża, a mianowicie możliwość bardzo daleko idącego kurczenia konsumpcji artykułów rolnych. Coroczne wahania konsumpcji są u nas stosunkowo znaczne, zwłaszcza w dobie kryzysu gospodarczego, w zakresie konsumpcji miejskiej, lecz możliwości w tym względzie są bez porównania większe w zakresie konsumpcji wiejskiej. Wahania te zależą z jednej strony od sprzętów innych artykułów rolnych niż zboża (kartofle!), z drugiej strony od ceny tych artykułów. U rolników istnieje zawsze naturalna zupełnie tendencja rzucania na rynek tego, co w danej chwili posiada najlepszą cenę rynkową, a spożywania tego, czego należy się spieniężyć nie można. Zjawiska te dokonywają się automatycznie i masowo i można zaryzykować twierdzenie, że o saldzie bilansu handlowego w zakresie zbóż w mniejszym stopniu decyduje faktyczna wysokość ich zbiorów niż stopień intensywności konsumpcji wiejskiej. Pamiętać wszakże należy, że zjedzenie lub spasienie jednego kwintala zboża mniej lub więcej na rok i gospodarstwo rolne — powiększa lub zmniejsza konsumpcję zbóż w sumie o 3½ miljn. q, czyli o większą ilość niż normalne saldo wywozowe względnie przywozowe, z jakim zamykamy nasz bilans zbożowy. Wahania konsumpcji

wiejskiej z natury rzeczy są szczególnie wielkie w kraju, w którym poziom życia szerokich mas ludności rolniczej jest naogół niewysoki. Zdolność „zaciśnięcia pasa” jest niewątpliwie większa u nas niż w Europie Zachodniej. Podobnie i lepsze lub gorsze odżywianie koni odgrywa w ogólnym bilansie zbożowym rolę niewspółmiernie większą niż w krajach, posiadających zamożniejszą ludność rolniczą. Fakty te tłumaczą istotę błędu, na którym opierała się dawniejsza polska polityka zbożowa, oparta na zakazach wywozowych. Zdawało się wówczas, że, zamykając granicę dla wywozu, łatwo obejdziemy się na przednówku bez przywozu zboża. W istocie rzeczy obniżano przez zahamowanie wywozu ceny zboża na rynku wewnętrznym, potęgowano proces spasaniania i wytwarzano sztucznie niedobory, które nie powstałyby prawdopodobnie, gdyby przy wyższych cenach zbożowych zapanowała bardziej oszczędna gospodarka zbożowa.

Przechodząc obecnie do omówienia aktualnego zagadnienia, czy można w Polsce w zakresie zbóż oderwać się zupełnie od cen światowych i zaryzykować stabilizację cen na poziomie ceny światowej, powiększonej o stawkę celną — na wzór tego, co robią państwa o biernym bilansie handlowym w zakresie artykułów rolniczych — zbadać musimy obecnie, jakie praktyczne następstwa polityka ta w naszych warunkach mogłaby lub musiałaby wywołać. Na pytanie to odpowiedzieć mogą niżej podane materiały statystyczne, które dosyć dokładnie oświetlają nam główne elementy naszej gospodarki zbożowej (dane w tonnach):

S p o ż y c i e z b ó ż

Lata	Zbiór	Nadwyżka przywozu (+) lub ywozu (-) (łącznie z mąką)	Ilość rozporządzalna	Przypuszczalne spożycie miejskie	Pozostaje na zużycie na wsi	Wskaźnik spożycia wiejskiego (przec. 1922 — 1931 = 100)	Odchylenia od spożycia średniego w 1922 — 1931
P s z e n i c a							
1922/23	1.273·6	+ 100·5	1.374·1	700·0	najniższe 674·1	67·0	— 331·9
1923/24	1.494·9	+ 101·8	1.596·7	700·0	896·7	89·1	— 109·3
1924/25	1.019·2	+ 634·4	1.653·6	700·0	953·6	94·7	— 52·4
1925/26	1.738·4	— 123·1	1.615·3	700·0	915·3	91·0	— 90·7
1926/27	1.428·6	+ 223·5	1.652·1	700·0	952·1	94·6	— 53·9
1927/28	1.662·7	+ 238·8	1.901·5	700·0	1.201·5	119·4	+ 195·5
1928/29	1.611·7	+ 66·8	1.678·5	700·0	978·5	97·3	— 27·5
1929/30	1.792·5	— 9·6	1.782·9	700·0	1.082·9	107·6	+ 76·9
1930/31	2.240·4	— 141·1	2.099·3	700·0	najwyższe 1.399·3	139·1	+ 393·3
					średnia 1.006·0		różnica maksym. 725·2
Ż y t o							
1922/23	5.168·5	— 20·7	5.147·8	1.100·0	4.047·8	86·5	— 630·7
1923/24	6.166·3	— 63·0	6.103·3	1.100·0	5.003·3	106·9	+ 324·8
1924/25	3.756·9	+ 91·5	3.848·4	1.100·0	najniższe 2.748·4	58·7	— 1.930·1
1925/26	6.740·6	— 342·5	6.398·1	1.100·0	5.298·1	113·2	+ 619·6
1926/27	5.182·4	+ 38·9	5.221·3	1.100·0	4.121·3	88·1	— 557·2
1927/28	5.887·1	+ 99·8	5.986·9	1.100·0	4.886·9	104·5	+ 208·4
1928/29	5.110·2	— 60·2	6.050·0	1.100·0	4.950·0	105·8	+ 271·5
1929/30	7.009·8	— 349·7	6.660·1	1.100·0	najwyższe 5.560·1	118·8	+ 881·6
1930/31	6.958·0	— 367·5	6.590·5	1.100·0	5.490·5	117·4	+ 812·0
					średnia 4.678·5		różnica maksym. 2.811·7
C z t e r y z b o ż a r a z e m							
1922/23	9.035·3	+ 59·7	9.095·0	2.425·0	6.670·0	79·6	— 1.709·8
1923/24	11.151·2	— 14·8	11.136·4	2.425·0	8.711·4	104·0	+ 331·6
1924/25	7.265·1	+ 716·5	7.981·6	2.425·0	najniższe 5.556·6	66·3	— 2.823·2
1925/26	11.872·6	+ 722·6	11.150·0	2.425·0	8.725·0	104·1	+ 345·2
1926/27	9.766·1	+ 207·9	9.974·0	2.425·0	7.549·0	90·1	— 830·8
1927/28	10.964·6	+ 288·1	11.252·7	2.425·0	8.827·7	105·3	+ 447·9
1928/29	11.746·8	— 175·4	11.571·4	2.425·0	9.146·4	109·1	+ 776·6
1929/30	13.415·2	— 700·8	12.714·4	2.425·0	najwyższe 10.289·4	122·8	+ 1.909·6
1930/31	13.009·9	— 642·1	12.367·8	2.425·0	9.942·8	128·6	+ 1.563·0
					średnia 8.379·8		różnica maksym. 4.732·8

Wyżej podane zestawienie wymaga pewnych komentarzy. Pierwsza rubryka tabelki, wyrażająca zbiory, nie może być z natury rzeczy zupełnie ścisła wobec braków naszej statystyki rolnej; w ogólnych zarysach liczby, tam podane, odpowiadają niemniej istotnemu stanowi rzeczy. Znaczny wzrost zbiorów pszenicy w Polsce, który zaznaczył się w ciągu ostatnich 9 lat, jest faktem, któremu nikt zaprzeczyć nie może, podobnie jak i wzrost sprzętów żyta w ciągu ostatnich 3 lat; pod tym względem statystyka wiernie odzwierciadla zjawiska, powszechnie obserwowane. W drugiej rubryce podane są nadwyżki przywozu lub wywozu zboża, które obejmują po zastosowaniu odpowiedniego przeliczenia również mąkę; liczby, tam podane, są bezwzględnie dokładne. Czwarta rubryka zawiera dane, dotyczące spożycia miejskiego, przy czym spożycie to przyjęto jako wielkość stałą, co oczywiście nie jest ścisłe. Wahania konsumpcji miejskiej są jednak, sądząc ze statystyki przewozów kolejowych, mniejsze, niż nieraz się przypuszcza, i błąd, który popełniamy, przyjmując dla spożycia miejskiego kwotę stałą, przypuszczalnie nie może być wielki. Tłumaczy się to tem, że w razie lepszej lub gorszej konjunktury gospodarczej powiększa się lub kurczy w miastach przede wszystkim spożycie artykułów hodowlanych, jarzyn, owoców i t. p. droższych artykułów spożywczych, podczas gdy konsumpcja pieczywa waha się w stosunkowo mniejszych rozmiarach.

Gdy rzucimy okiem na końcowe rubryki tabelki, odzwierciadlające rozmiary konsumpcji wiejskiej, stwierdzimy odrazu, że wahania są tu w liczbach względnych i bezwzględnych wyjątkowo wielkie. Różnica między najmniejszym zaobserwowanym spożyciem pszenicy na wsi w 1922/23 r. a największym w 1930/31 r. wynosi przeszło 7 miljn. q. Jeśli przyjmiemy, że średnia konsumpcja ostatniego dziesięciolecia równa się 100, to odpowiedni wskaźnik wahać się będzie w poszczególnych latach od 67,0 do 139,1. Liczby te, które w pierwszej chwili wydawać się mogą zadziwiająco wielkie, nabierają jednak dużo cech prawdopodobieństwa, jeśli się zważy, że niewątpliwy i powszechny wzrost uprawy i zbiorów pszenicy wytworzył stosunkowo niewielkie nadwyżki wywozowe. Gdyby nie ogromny wzrost konsumpcji wiejskiej, liczby wywozowe byłyby niewątpliwie znacznie większe, skoro przywóz pszenicy dawniej wynosił średnio 1—2 miljn. q, a obecna nadwyżka zaledwie kilkaset tysięcy.

Wahania spożycia wiejskiego bez porównania większe zaobserwować możemy przy życie, co jest rzeczą zupełnie naturalną ze względu na podwójny charakter żyta, służącego równocześnie jako zboże chlebowe i jako zboże pastewne. Wahania konsumpcji pszenicy tłumaczą się wyłącznie większym lub mniejszym „zaciśnięciem pasa” rolników względnie zastąpieniem mąki pszennej innymi artykułami spożywczymi. Przy życie dochodzi drugi i ważniejszy czynnik wahań, a mianowicie zmienna rola, którą rolnicy przeznaczyc mogą żytu, jako paszy.

Większe lub silniejsze spasanie żyta zależy, jak już wyżej powiedziano, od bardzo licznych czynników, z których najważniejszymi są: poziom bezwzględny ceny żyta, stosunek ceny żyta do ceny innych zbóż pastewnych oraz kartofli, buraków pastewnych, siana i t. p., stosunek ceny żyta do cen artykułów hodow-

lanych, ilościowy i jakościowy sprzęt kartofli, a zwłaszcza stan, w jakim kartofle znajdują się po przezimowaniu, łatwość spieniężania poszczególnych artykułów rolniczych, a wreszcie ogólny stan finansowy rolnictwa. Teoretycznie równie dobrze można bronić tezy, że w razie spadku cen zboża rolnikom nie opłaca się go sprzedawać, i że wówczas konsumpcja wzrasta, jak i tezy przeciwnej, według której rolnik, zmuszony do zdobycia określonej sumy w gotówce, rzuca na rynek tem większą ilość zboża, im niższa jest jego cena. Obie te tezy mogą być słuszne nawet w tym samym czasie: w okolicach zamożniejszych sprawdzać się będzie raczej teza pierwsza, w okolicach mniej zamożnych — druga. Podaż żyta, zaobserwowana w ostatnich miesiącach ubiegłego roku gospodarczego na ziemiach wschodnich, stanowiła niewątpliwie zjawisko, wywołane daleko posuniętą nędzą, choć z drugiej strony nie ulega wątpliwości, że wieś spożyła w ciągu ostatnich 2 lat olbrzymie ilości zboża, nagromadzone w 3 latach dobrych urodzajów, i wyrzuciła na rynek stosunkowo niewielkie nadwyżki wywozowe. Gdyby było przeciwnie i gdyby konsumpcja wiejska nie wzrosła w Polsce w ostatnich 2 latach w stosunku do przeciętnej lat ostatnich, to mielibyśmy wszakże w zakresie wszystkich zbóż nadwyżki wywozowe wielokrotnie większe.

Tem się tłumaczy, że różnice rocznej konsumpcji wiejskiej żyta, zaobserwowane w ciągu ostatnich lat, dochodzą do olbrzymiej sumy 28 miljn. q, a zatem do liczby, dziesięciokrotnie przewyższającej faktyczne nasze nadwyżki wywozowe.

Fakty powyższe stanowić muszą punkt wyjścia dla wszystkich projektów, dotyczących polityki zbożowej, i to równie dobrze w Polsce, jak w innych państwach, gdyż wahania konsumpcji wiejskiej są zjawiskiem powszechnym, choć zaznaczającym się w prymitywnej naogół naszej strukturze gospodarczej w sposób szczególnie silny. Wahania te zaznaczyły się w Niemczech, gdzie skutkiem ogromnego skurczenia konsumpcji wiejskiej, która dokonała się równocześnie ze wzrostem produkcji, mówi się dziś o równowadze bilansu zbożowego, choć Niemcy miały przez długie lata deficyt zbożowy, przekraczający 25 miljn. q. W Stanach Zjednoczonych normalna nadwyżka wywozowa nie przekraczała, podobnie jak w Polsce, z reguły 10% zbiorów, lecz gdy pool amerykański postanowił w dobie powszechnego światowego spadku cen ustabilizować cenę zboża, skupując po dawniejszych „normalnych” cenach tę 10%-ową nadwyżkę, okazało się, że wzrosła ona kilkakrotnie. Gdy świeżo zagwarantowano ustawowo w Jugosławiji cenę pszenicy, podaży kukurydzy zmniejszyła się znakomicie, a podaży pszenicy wzrosła tak silnie, że państwowy monopol nie może opanować tego zjawiska, choć zagwarantowana cena wynosi zaledwie $\text{Z} 24$ za kwintal.

Podobnych przykładów zacytować można więcej, i wszystkie potwierdzają prawdę, o której słuszności i my nieraz mogliśmy się przekonać, a mianowicie, że polityka zbożowa stanowi teren niespodzianek, od których najłatwiej uchronić się można, przyjmując jako podstawową zasadę tej polityki has'ło: „bez eksperymentów”.

Adam Rose

STOSUNKI HANDLOWE POLSKI Z Z. S. R. R.

HANDEL Polski z Rosją Sowiecką budzi w ostatnich czasach coraz to większe zainteresowanie, wypływające z widocznego rozwoju obrotów towarowych pomiędzy temi krajami. Nasuwa się pytanie, czy ten szybki rozwój uznać należy za zjawisko przejściowe, czy też rokuje on jakieś trwalsze nadzieje na dalszy jeszcze większy postęp w stosunkach handlowych pomiędzy Polską a jej sąsiadem wschodnim. Jeśli nie całkowitego rozwiązania, to pewnego oświetlenia danego zagadnienia może dostarczyć pobieżna analiza naszej wymiany handlowej z Z. S. R. R. w ostatnim pięcioleciu. W tym okresie czasu polsko-sowieckie stosunki handlowe kształtowały się w sposób następujący (obroty w tys. *zł*):

	1926	1927	1928	1929	1930
Przywóz . . .	13.367	100.026	39.111	39.924	45.780
Wywóz . . .	42.355	44.945	38.561	81.075	128.963
Saldo . . .	+ 28.988	- 55.081	- 550	+ 41.151	+ 83.183

Jak widzimy, Polska ujawnia stałe, wciąż wzrastające zainteresowanie produkcją Sowieców, które szczególnie wzmogło się w niepomysłnym 1927 r., kiedy import zboża sowieckiego do Polski wyniósł *zł* 68.733 tys. (w 1926 r. zaledwie *zł* 799 tys.), zainteresowanie zaś Z. S. R. R. rynkiem polskim jest bardziej chwytne i da się obserwować dopiero w ostatnich 2 latach, kiedy widocznie zaszły okoliczności, skłaniające do wykorzystania produkcji polskiej. Rezultaty finansowe handlu za ubiegłe pięciolecie są naogół dla nas pomyślne, gdyż saldo dodatnie za cały ten okres wyniosło *zł* 97.691 tys.; wyniki lat poszczególnych przedstawiają się natomiast bardzo rozmaicie, stanowiąc od - 55.081 (1927 r.) do + 83.183 (1930 r.). W każdym razie udział Z. S. R. R. w naszym handlu zagranicznym stale wzrasta, wynosząc w omawianym okresie dla przywozu kolejno: 0·9%, 3·5%, 1·2%, 1·3% i 2·0%, dla wywozu zaś 1·9%, 1·8%, 1·5%, 2·9% i 5·3%.

Analizując ogólne liczby handlu polsko-sowieckiego natrafiamy na ciekawy, lecz wiele dla nas niepożądany objaw stopniowego spadku wartości naszej jednostki wagowej eksportu, przy jednoczesnym wzroście wartości jednostki importowanej z Z. S. R. R.; mianowicie, przeciętna wartość 1 tonny w imporcie i eksporcie wynosiła (w *zł*):

	1926	1927	1928	1929	1930
Przywóz . . .	107·4	184·0	128·6	129·8	310·4
Wywóz . . .	84·8	513·3	483·9	625·5	329·8

Największe i najbardziej dla nas niepomysłne zmiany zaszły w 1930 r., kiedy przeciętna wartość tonny przywiezionej w porównaniu z 1929 r. podniosła się prawie o 140%, a wartość tonny wywiezionej spadła niemal o 48%, w wyniku czego wartości przeciętne obu jednostek prawie się zrównały. Ponieważ nie może być mowy o tak znacznym spadku cen naszych artykułów eksportowych jako też i o wzroście, szczególnie wobec stosowanego przez Sowiety dumpingu, cen artykułów importowanych — objaw powyższy może być wytłumaczony tylko zmianami strukturalnymi, które zaszły w handlu polsko-sowieckim: gdy w naszym eksporcie przewagę uzyskały artykuły mniej wartościowe, w imporcie — wręcz odwrotnie, towary bardziej wartościowe. Istotnie, eksport wszelkich tkanin w 1930 r. spadł prawie o *zł* 11 miljn., a przedży

prawie o *zł* 5 miljn., gdy import tytoniu podniósł się niemal o *zł* 6 miljn., ryb świeżych o *zł* 3·5 miljn., wyrobów gumowych o *zł* 1·5 miljn., przy jednoczesnym spadku importu rud metalowych prawie o *zł* 10 miljn. Na te zmiany strukturalne należałoby zwrócić baczną uwagę.

Zestawienie obrotów towarowych Polski i Z. S. R. R. w okresie 1926—1930 według głównych grup (klasyfikacji międzynarodowej) przedstawia się następująco (w tys. *zł*)¹⁾:

	1926	1927	1928	1929	1930
I.—Zwierzęta żywe . . .	571	1.403	964	1.067	462
II.—Artykuły spożywcze	0	0	0	0	197
III.—Surowce i półfabryk.	5.527	75.824	6.646	2.067	5.534
IV.—Wyroby gotowe . . .	1.161	884	151	2.737	1.995
V.—Towar zbiorowy . . .	6.604	20.645	27.278	30.578	28.911
	20.545	26.975	20.124	25.917	24.264
	659	2.154	4.223	6.212	10.872
	19.707	17.073	18.202	52.298	102.465
	6	0	0	0	0
	368	13	84	123	41

Największą rolę w handlu polsko-sowieckim odgrywają artykuły, należące do grup: III i IV, przy czem import polski składa się przeważnie z surowców i półfabrykatów, a eksport — z wyrobów gotowych. Ale gdy import artykułów gr. III stale i szybko się podnosi, by osiągnąć w 1929 r. aż *zł* 30·5 miljn., eksport tychże artykułów nie zdradza większych wahań i w 1929 r. jest o 4·6 miljn. mniejszy od importu sowieckiego. Wartość artykułów tej grupy tak w imporcie, jak i w eksporcie jest więc prawie jednakowa. Ale gdy tempo wzrostu importu rosyjskiego jest bardzo szybkie, stanowiąc w omawianym okresie około 400%, tempo wzrostu eksportu polskiego jest o wiele słabsze, wynosząc zaledwie około 27%. Podobnie kształtują się stosunki w grupie IV: import sowiecki powiększył się w okresie pięciolecia prawie 16-krotnie, gdy eksport polski — niespełna 6-krotnie, przewyższając 9½ razy import sowiecki. W ten sposób w obu tych grupach widzimy bardzo szybki wzrost importu sowieckiego obok stosunkowo słabego wzrostu eksportu polskiego. W 1930 r., jak już zaznaczono wyżej, nastąpił silny wzrost importu niektórych artykułów grupy III obok jeszcze wybitniejszego spadku eksportu niektórych artykułów grupy IV. Są to objawy również niezupełnie pomyślne.

Przechodzimy do przeglądu główniejszych pozycji przywozu, zestawionych poniżej w tabelce²⁾:

	1926	1927	1928	1929	1930
Płactwo	571	1.402	963	1.067	—
Zboże i strączkowe	799	68.733	—	—	—
Ryby świeże	4·00	5.449	4.597	1.279	4.615
Tyton	2.005	1.992	3.318	5.197	10.922
Pasza dla zwierząt	755	3.239	2.233	1.028	526
Nasiona oleiste i inne	—	—	716	1.107	1.282
Rudy metalowe	3.494	13.449	15.865	18.086	8.342
Guma i wyroby	—	1.640	2.030	3.661	5.293
Konopie i odpadki	—	—	1.175	555	600 ³⁾

¹⁾ Liczby nad linią oznaczają import, pod linią — eksport; 0 — oznacza liczby minimalne lub zupełny brak towarów.

²⁾ W tabelkach przywozu i wywozu (str. 1302) poszczególnych artykułów podane są tylko te pozycje i artykuły, których wartość w jednym z lat omawianego okresu wyniosła przynajmniej *zł* 1 miljn.

³⁾ Razem z bawełną surową (*zł* 141.737).

Przędza bawełniana	—	—	1.350	860	1.413
Drewno surowe i nawp. obr.	—	—	—	954	2.486
Skóry surowe i futrzane . . .	—	—	—	—	3.289

Widzimy więc, że głównymi artykułami przywozu sowieckiego w 1930 r. były: tytoń, rudy metalowe, wyroby gumowe, ryby świeże, skóry surowe i futrzane, drzewo surowe i nawpół obrab., przędza bawełniana i nasiona; wartość całego przywozu z Z. S. R. R. W 1926 r. wśród dostawców tytoniu do Polski pierwsze miejsce zajmowała Turcja (zł 10.733 tys.), a dalej szły: Stany Zjednoczone, Bułgaria i Algier; Z. S. R. R. stał na piątym miejscu — z kwotą zł 2 miljn. Obecnie Z. S. R. R. jest na pierwszym miejscu, dostarczając ok. 35% całego zapotrzebowania Monopolu Tytoniowego. Przywóz rud metalowych, wynoszący od 1927 r. zł 13—18 miljn. rocznie, obniżył się w 1930 r. do zł 8·3 miljn., co położyć należy na karb pogorszenia konjunktury w hutnictwie. Wyroby gumowe (kalosze, opony) począwszy od 1927 r. stanowią wciąż wzrastającą pozycję importu, osiągając w 1930 r. rekordową kwotę zł 5.293 tys. Skóry, które w pierwszych latach omawianego okresu były wwożone w minimalnych ilościach, w 1930 r. stanowią poważną pozycję o wartości zł 3.219 tys. Co do ryb świeżych, to artykuł ten, którego odczuwamy stały brak, osiąga w 1930 r. najwyższą wartość zł 4.615 tys. Mniej zrozumiałej jest wzrost importu drewna surowego i przędzy bawełnianej; ten ostatni artykuł, stanowiący w 1926 r. przedmiot poważnego wywozu polskiego (zł 2.647 tys.) do Z. S. R. R., w ostatnich latach okresu stał się przedmiotem dość poważnego importu z Z. S. R. R.

Dodać należy, że w ostatnich latach w imporcie sowieckim pojawił się cały szereg nowych stosunkowo drobnych pozycji, które w sumie stanowią jednak kwotę poważną. Świadczy to o daleko idącym uwzględnieniu interesów importu sowieckiego, który też w ciągu 5 lat podniósł się z zł 13·3 miljn. do zł 45·7 miljn. Wchodzi tu w grę tak rosnące zapotrzebowanie Polski na artykuły sowieckie, jak i wpływ stosowanego przez Sowietów dumpingu. Przy omawianiu importu z Z. S. R. R. kilka słów należy się nowej wielce interesującej pozycji tego importu, która zanotowana została po raz pierwszy w 1930 r., mianowicie bawełnie. Otóż Z. S. R. R., który dotychczas nie odbudował własnego bawełnictwa i zmuszony jest sprowadzać poważne ilości tego surowca z zagranicy, wprowadził w 1930 r. do Polski za zł 141.737 bawełny. Jakiego pochodzenia jest ta bawełna — niewiadomo, ale bardzo możliwe, że pewna część jej pochodzi z południa Rosji, gdzie, mimo ustalonych jeszcze za czasów carskich negatywnych rezultatów, w 1930 r. podjęto na wielką skalę ponowne próby uprawy tego surowca. Rezultaty okazały się opłakane; zamiast oczekiwanych 61.000 t zebrano zaledwie 8.000 t, przyczem nie ulega najmniejszej wątpliwości, że większa część włókna uszkodzona została przez przymrozki i deszcze i dla nas nie nadaje się do użytku.

Wywóz polski do Z. S. R. R. kształtował się w omawianym okresie w sposób następujący (w tys. zł):

	1926	1927	1928	1929	1930
Cukier wszelki	796	644	—	2.411	1.565
Nasiona roślin past.	—	543	—	—	2.060
Węgiel kamienny	15.314	1.571	514	—	989
Ołów	786	1.359	—	562	2.578
Cynk	4.330	22.763	17.049	23.111	16.558
Parafina i wazelina	1.376	1.388	—	—	—
Żelazo i stal wszelka (oprócz blachy)	—	722	4.178	19.125	70.758

	5'0	1.947	5.178	5.694	22.964
Błacha żel. i stalowa	—	—	968	—	1.781
Wyr. z żelaza kowalnego, odlewy stalowe	—	—	—	—	1.781
Wyr. kotł., rury i łączniki	598	—	—	902	1.334
Drut, wyr. z drutu, gwoździe	—	—	577	—	1.569
Wyroby z cynku	653	2.090	913	1.417	1.193
Maszyny włókiennicze	534	—	524	1.382	—
Maszyny i apar. rolnicze	—	1.573	—	694	753
Papier	769	1.155	—	—	—
Przędza bawełniana	2.647	—	—	—	—
Tkaniny bawełniane	4.109	—	—	4.346	—
Przędza wełniana	—	1.517	1.923	3.177	—
Tkaniny wełniane i półwełn.	992	965	—	8.976	2.465 ¹⁾
Przędza jedwabna	—	—	—	1.719	—
Nawozy sztuczne	—	—	1.998	1.760	1.845

Z powyższego zestawienia wypada, że głównymi artykułami naszego eksportu do Z. S. R. R. w 1930 r. były: żelazo i stal, blacha żelazna i stalowa, cynk, ołów, tkaniny wełniane i półwełniane, nasiona, nawozy sztuczne, wyroby z żelaza i odlewy stalowe, drut etc., cukier, rury i t. p. i wyroby z cynku; wartość wymienionych 12 pozycji wynosi zł 126.670 miljn., a więc ok. 98% całego wywozu. Z tych 12 pozycji na 8 składają się metale i wyroby metalowe, wynoszące łącznie zł 118.735 tys., czyli 92% wywozu; z tych 8 ostatnich — 5 zawierają żelazo i wyroby żelazne (76%) i 3 — cynk i wyroby cynkowe (14%), stanowiąc razem 90% całego wywozu. Wywóz nasz do Z. S. R. R. składa się więc właściwie z 2 artykułów: żelaza i cynku; inne artykuły, nie wyłączając i ołowiu, ukazują się w wykazach obrotów towarowych tylko sporadycznie i poważniejszego znaczenia nie posiadają. W ten sposób struktura importu sowieckiego do Polski zasadniczo różni się od struktury eksportu polskiego do Z. S. R. R.: o ile pierwsza jest stosunkowo zróżniczkowana i stała, o tyle druga, wcale nie wykorzystując możliwości wywozowych naszej produkcji, jest chwiejna i opiera się tylko na żelazie i cynku. Trudno sobie wyobrazić oparcie trwałych stosunków handlowych sąsiednich krajów na 2 jedynie artykułach, dotyczących przemysłu hutniczego. Obserwowany w ostatnich latach wzrost zapotrzebowania ze strony Sowietów na metale znajduje się, niewątpliwie, w związku z wykonaniem pięcioletniego planu uprzemysłowienia kraju („piatiletka”) i jako taki, mimo dalszych zamówień w r. b., nie zdaje się rokować zbyt dużych nadziei na przyszłość. Oparcie naszego wywozu do Z. S. R. R. prawie wyłącznie na metalach jest tem bardziej niepożądane, że nasze pokłady rud cynkowych i ołowianych już zdradzają pewne wyczerpanie, co powoduje import rud zagranicznych i w konsekwencji podrożenie produkcji. Ujemną stroną naszego wywozu do Z. S. R. R. jest również ustawiczne, z roku na rok, częstokroć zgoła nieoczekiwane wahania popytu na poszczególne towary, co doskonale tłumaczy się chwiejnością planów sowieckich, lecz dla nas jest objawem wielce niepożądanym.

Dlatego też z naszej strony należałoby dążyć do zróżniczkowania wywozu i oparcia go na większej liczbie poważniejszych artykułów, a jednocześnie i do pewnej jego stabilizacji, odpowiadającej chociażby częściowo temu, co widzimy w imporcie sowieckim do Polski. Wielce dodatnim objawem jest ukazanie się od 1928 r. w naszym wywozie do Z. S. R. R. stosunkowo dość poważnej pozycji nawozów sztucznych (zł 1.845 tys. w 1930 r.); należy oczekiwać, że w tej dziedzinie będą wkrótce osiągnięte o wiele poważniejsze rezultaty.

¹⁾ Łącznie z tkaninami bawełnianami.

Na zakończenie parę słów o warunkach sprzedaży naszych artykułów do Z. S. R. R. Otóż zamówienia kredytowe stały się prawie jedyną formą naszego eksportu do Z. S. R. R., przyczem przybrały formy uciążliwe. Nabywca sowiecki osiąga zwykle 18-miesięczny kredyt, a niekiedy domaga się nawet kredytu 2-letniego. Jedną z zasadniczych przyczyn tych niekorzystnych i domagających się, niewątpliwie, naprawy warunków polsko-sowieckiej wymiany towarowej jest swoista organiza-

cja handlu sowieckiego. Gdy Z. S. R. R. wobec poszczególnych krajów i całej zagranicy występuje jednolitym frontem, dążąc do osiągnięcia najlepszych dla siebie rezultatów i częstokroć narzucając swe wymagania i warunki, inne kraje w swych luźnych zwyczajach i nieskoordynowanych wysiłkach prawie zawsze zmuszone są zachowywać się biernie i starać się o mniej lub więcej znośne warunki.

W. M-ski

ŻYCIE GOSPODARCZE

POMOC DLA BEZROBOTNYCH JAKO ZADANIE PAŃSTWOWE

Prace międzyministerjalnej komisji do spraw kryzysu i bezrobocia oraz uchwały Rady Ministrów z dn. 26 ub. m., powzięte w dążeniu do złagodzenia skutków bezrobocia w okresie zbliżającej się zimy — zaktualizowały w ostatnich dniach problem „walki z bezrobociem”, jak nazywany on jest, zresztą nie zawsze właściwie, w publicystyce ekonomicznej. Oczywiście, mówiąc o zaktualizowaniu tego problemu, mamy na myśli wzmożenie się zainteresowania szerokiej opinii publicznej zagadnieniami bezrobocia, w związku z pracami Rządu w tej dziedzinie; zagadnienia te żyją bowiem na gruncie polskim od pierwszych dni odzyskania niepodległości, absorbując stale umysły polityków gospodarczych i społeczników.

Z problemem bezrobocia kojarzą się dwa zespoły zagadnień i środków, zmierzających do opanowania tej kłęski społecznej. Pierwszy z nich — to zespół środków, pozostających w dyspozycji polityki ekonomicznej. Środki te, zmierzając do stworzenia jak najlepszych warunków dla rozwoju życia gospodarczego, tem samem leczą chorobę bezrobocia najskuteczniej, bo u samego źródła. Niestety, w dobie dzisiejszego przesilenia gospodarczego, noszącego cechy nie tylko kryzysu koniunkturalnego, możliwości walki z bezrobociem za pomocą środków polityki ekonomicznej są mocno ograniczone. Dzisiaj polityka gospodarcza może tylko hamować zbyt gwałtowny przebieg poszczególnych procesów kryzysowych, np. w drodze zamówień rządowych, polityki eksportowej, polityki płac, jeśli chodzi o przeciwdziałanie spadkowi konsumpcji i produkcji. Może też organizować nowe dziedziny pracy, najczęściej w formie robót publicznych, i w ten sposób wpływać na podtrzymanie stanu zatrudnienia.

W tych warunkach z pomocą polityce ekonomicznej w jej walce z bezrobociem przychodzi zespół środków, leżących w dziedzinie polityki społecznej. Polityka społeczna szczególnie działać musi wówczas, gdy zawodzi polityka gospodarcza. Tutaj jednak należy zauważyć, że pomiędzy temi dwiema dziedzinami celowej działalności ludzkiej istnieje, a przynajmniej powinien istnieć, ścisły związek. Nieliczenie się z czynnikiem społecznym w działalności gospodarczej jednostek i zbiorowości, jak wykazały to liczne doświadczenia, odbija się w konsekwencji niezwykle ujemnie na życiu tej zbiorowości, któremu zagraża poważnymi wstrząsami wewnętrznymi.

Zespół środków, które stosuje, względnie zaleca stosować w walce z bezrobociem polityka społeczna,

jest dość rozległy. Jeśli jednak z tego zespołu wyeliminujemy pomysły o charakterze utopijnym, bądź eksperymentalnym, których zastosowanie prowadziłyby do gwałtownego przekształcenia ustroju społeczno-gospodarczego, to bynajmniej nie okaże się on tak wielkim.

W artykule niniejszym interesuje nas zagadnienie pomocy zapomogowej dla bezrobotnych. Ten środek polityki społecznej w walce ze skutkami bezrobocia stosowany jest najszerzej, aczkolwiek posiada w sferach gospodarczych licznych przeciwników, utrzymujących — zresztą nie bez pewnej słuszności — że zapomogi dla bezrobotnych są nieproduktywnym zużyciem szczupłych naszych zasobów kapitałowych. Niemniej jednak, wobec zawodności środków, będących w dyspozycji polityki ekonomicznej, i niemożności uruchomienia produkcji, czy robót publicznych, w takich rozmiarach, które pozwoliłyby zatrudnić wszystkie wolne ręce na rynku pracy — stosowanie akcji zapomogowej dla bezrobotnych stało się koniecznością państwową. Akcja zapomogowa, będąca postulatem polityki społecznej, musiała wypełnić lukę, z którą nie mogła sobie dać rady we własnym zakresie polityka gospodarcza.

Zagadnienie zorganizowania i zapewnienia pomocy dla bezrobotnych wyłoniło się na gruncie polskim, jako konieczność państwowa, już w pierwszych dniach po odzyskaniu niepodległości. Pierwsze rządy, mając do czynienia z krajem, wyniszczonym przez wojnę i okupację, oraz z blisko półmilionową wówczas armią osób bez pracy, zasilaną zdemobilizowanymi żołnierzami, powracającymi z wojska do miast, zmuszone zostały do zorganizowania doraźnej pomocy dla bezrobotnych, obok uruchomienia na szeroką skalę emigracji i publicznego pośrednictwa pracy. Miało to miejsce najpierw na podstawie zarządzeń, później zaś w oparciu o przepisy ustawowe. Z tych czasów datuje się też dekret Naczelnika Państwa o państwowym pośrednictwie pracy, obowiązujący po dziś dzień, oraz ustawa z dn. 4/XI 1919 r. o doraźnej pomocy dla bezrobotnych, zastąpiona następnie ustawą z dn. 18/VII 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Ta ostatnia ustawa, będąca podstawą prawną przymusowego ubezpieczenia na wypadek braku pracy, prowadzonego przez „Fundusz Bezrobocia”, nie rozwiązała jednak zagadnienia pomocy dla bezrobotnych. Z zapomóg Funduszu Bezrobocia korzystać mogą tylko bezrobotni, zwolnieni z zakładów, zatrudniających

5 i więcej robotników, bowiem zakłady, liczące poniżej 5 pracowników, nie są jeszcze objęte obowiązkiem zabezpieczenia. Jak wiadomo również, pomoc Funduszu nie jest nieograniczona. Prawo do zasiłków przysługuje tylko tym bezrobotnym, ubezpieczonym w F. B., którzy do chwili zwolnienia przepracowali przynajmniej 20 tygodni. Ponadto, bezrobotny, zwolniony z pracy, może korzystać obecnie z zasiłku najwyższej przez 13 tygodni. Ustawa zezwala wprawdzie Ministrowi Pracy i O. S. na przedłużanie okresu zasiłkowego do 17 tygodni (dawniej nawet do 26 tygodni), jednakże obecne trudności budżetowe Skarbu Państwa oraz ogromne zadłużenie Funduszu Bezrobocia zmusiły odniedawna Ministra Pracy do zaniechania tych przedłużeń. Z tych samych względów natury finansowej od końca r. ub. nie korzystali z pomocy ustawowej t. zw. „robotnicy sezonowi” w okresie sezonów martwych; w dawniejszych latach, na mocy specjalnych zarządzeń Ministra Pracy, uchylany był przepis ustawy, wyłączający robotników sezonowych od prawa korzystania z zasiłków w czasie sezonu martwego.

Z tych wszystkich względów z pomocy zasiłkowej Funduszu Bezrobocia korzystać może bardzo niewielki odsetek bezrobotnych. Odsetek ten w stosunku do liczby bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., wynosił w 1929 r. 44·4%, w 1930 r. — 50·9%. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że w naszych stosunkach liczba zarejestrowanych bezrobotnych w P. U. P. P. nie pokrywa się z faktycznym stanem bezrobocia, choćby z tego względu, że wielu robotników, tracących pracę, nie rejestruje się, nie widząc w akcie rejestracji żadnego dla siebie interesu. Dotyczy to szczególnie robotników zakładów, zatrudniających poniżej 5 robotników, którzy, w wypadku utraty pracy, nie mają prawa do zasiłków z F. B. Pogląd na właściwe rozmiary bezrobocia możnaby uzyskać jedynie w razie zaprowadzenia u nas przymusu pośrednictwa pracy przez urzędy państwowe, wtedy bowiem wszyscy poszukujący pracy musieliby zarejestrować się, wiedząc, że bez karty P. U. P. P. nigdzie pracy nie otrzymają.

Jeśli chodzi o r. b., to odpowiedni odsetek bezrobotnych zasiłkowanych w stosunku do zarejestrowanych wynosił na koniec poszczególnych miesięcy: w styczniu — 27%, w lutym — 29·9%, w marcu 54·7%, w kwietniu 57·4%, w maju 51·2%, w czerwcu 36·1%, w lipcu 31%, w sierpniu 22%. W najcięższych miesiącach zimowych mieliśmy: w styczniu r. b. (w końcu miesiąca) 252 tys. pozbawionych zasiłków, w lutym — 256 tys.

Oczywiście, liczby te nie obrazują jeszcze faktycznej liczby osób, wymagających pomocy. Przeciętna miesięczna bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., wynosiła w zimie ubiegłej (styczeń — marzec) 344·3 tys., w tem pobierało zasiłki z F. B. 125·4 tys., pozbawionych zasiłków było zaś 219·6 tys. Przyjmując, że ta ostatnia liczba odpowiada przypuszczalnej liczbie rodzin bezrobotnych, otrzymamy po przemnożeniu 219·6 tys. rodzin przez 3 — t. j. liczbę osób w rodzinie — 658·8 tys. osób, pozbawionych pracy, zarobku i zasiłków ustawowych w czasie zimy ubiegłej. Założenie nasze, że liczba 219·6 tys. zarejestrowanych bezrobotnych, pozbawionych zasiłków z F. B., odpowiada mniej więcej liczbie rodzin, nie będzie fałszywe, jeśli weźmiemy pod uwagę poważny odsetek bezrobotnych, niezarejestrowanych w urzędach pośrednic-

stwa pracy, który z pewnością kompensuje liczbę t. zw. bezrobotnych samotnych.

W zimie r. b. wszystkie te liczby mogą przedstawiać się jeszcze gorzej aniżeli w zimie ubiegłej, jeśli weźmiemy pod uwagę omówione już powyżej restrykcje F. B. w wypłacaniu zasiłków oraz większą liczbę bezrobotnych, którzy od szeregu miesięcy pozostają bez pracy i wyczerpali już prawo do zasiłków.

Jak przedstawia się dotychczasowa pomoc dla bezrobotnych, pozbawionych zasiłków ustawowych? Korzystają oni z pomocy doraźnej, względnie — według obecnej terminologii — „pomocy specjalnej”. Już w czasie uprzedniego kryzysu gospodarczego Rząd zmuszony był wznowić tę pomoc doraźną, gdyż świeżo utworzona instytucja Funduszu Bezrobocia nie była w stanie podołać swemu zadaniu. Wznowienie to miało miejsce na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 25/III 1929 r.; pomoc doraźna zorganizowana wówczas została według wzoru, zaczerpniętego z wygasłej już ustawy z dn. 4/XI 1919 r. o pomocy doraźnej dla bezrobotnych. Następna, zasadnicza uchwała Rady Ministrów z dn. 4/VIII 1926 r. przekazała Ministrowi Pracy i O. S. uprawnienia do stosowania pomocy doraźnej. Na podstawie tej ostatniej uchwały Minister Pracy wydał instrukcję specjalną, regulującą tę sprawę.

Wobec polepszenia się sytuacji gospodarczej kraju i wzrostu stanu zatrudnienia pomoc doraźną dla bezrobotnych, prowadzoną w oparciu o instrukcję Ministra Pracy, poczęto zwać, począwszy od 1927 r., aż wreszcie przerwano ją z dniem 1 lipca 1929 r., poto zresztą, aby — w związku z rozpoczynającym się w II połowie tego roku nowym kryzysem gospodarczym — wznowić ją w kwartał później. Ta nowa pomoc, zapoczątkowana zarządzeniem Ministra Pracy z dn. 26/X 1929 r. w Częstochowie i Łodzi i rozszerzona później w oparciu o instrukcję z dn. 30/XI 1929 r. — otrzymała nazwę „pomocy specjalnej” dla bezrobotnych. Prowadzona ona była przez cały r. ub. dla tych bezrobotnych, którzy wyczerpali zasiłki ustawowe, za pośrednictwem zarządów gminnych i pod nadzorem wojewodów, w przeciwieństwie do dawnej pomocy doraźnej, którą prowadziły organa Funduszu Bezrobocia.

O rozmiarach tej pomocy doraźnej, względnie specjalnej, dają pojęcie następujące sumy wypłaconych zapomóg, które zestawiamy w porównaniu z wypłaconymi zasiłkami ustawowymi (w miljn. zł):

	Zasiłki ustawowe	Akcja doraźna
1929	49·8	6·5
1920	104·4	33·8
1931 (I półr.)	70·5	11·5

Jak widzimy z powyższego zestawienia, na akcję zapomogową wydaje Państwo poważne kwoty. Sumy, przeznaczone na „akcję specjalną”, idą nie tylko na zapomogi. Część funduszy, począwszy od 1928 r., obracana jest na subwencjonowanie inwestycji samorządowych, inaczej mówiąc, na zatrudnianie bezrobotnych na terenie danego samorządu.

Trudności budżetowe Skarbu Państwa powodują obecnie również w zakresie „akcji specjalnej” stałe zmniejszanie się sum na te cele. Te to trudności m. in. sprawiły, że Minister Pracy zmuszony był zmienić instrukcję z dn. 30/XI 1929 r.; nowa, obecnie obowiązująca instrukcja — z dn. 15/XII 1930 r. — zwię-

ziła ogromnie zakres osób, uprawnionych do korzystania z zapomóg z akcji specjalnej.

W tej sytuacji powstaje zasadnicze pytanie, w jaki sposób zorganizować na przyszłość akcję pomocy dla bezrobotnych, i skąd znaleźć środki na tę pomoc. Doraźnie, na okres zbliżającej się zimy, sprawę tę załatwiają ostatnie uchwały Rady Ministrów, które idą w kierunku rozszerzenia zwięzającej się ostatnio akcji zapomogowej, zorganizowania tej akcji w komitetach społecznych niesienia pomocy bezrobotnym, zamiany formy zapomóg gotówkowych na zapomogi w naturze oraz zapewnienia komitetom pomocy dla bezrobotnych środków ze źródeł państwowych, niezależnie od środków, uzyskanych z akcji społecznej.

Ta nowa poniekąd organizacja i forma pomocy dla bezrobotnych, która zastosowana będzie w okresie zimowym, nosić będzie charakter próby. Doświadczenia, wyniesione w czasie przeprowadzania tej akcji, niewątpliwie dadzą obfity materiał, który pozwoli poddać zasadniczej rewizji całokształt zagadnienia pomocy dla bezrobotnych na przyszłość. Nie ulega jednak wątpliwości, że sprawy tej nie będzie można pozostawić niezalążoną i oddać ją wyłącznie inicjatywie i opiece samego społeczeństwa. Szczególnie w Polsce, w której poziom zamożności jest bardzo niski, zapewnienie bezrobotnym pomocy ze strony samego tylko społeczeństwa, oparcie jej wyłącznie na akcji filantropijnej, nawet przy najlepszej organizacji takiej pomocy i przy najlepszej dobrej woli wszystkich obywateli, nie może wydać większych rezultatów. Stąd też, tak, jak dotychczas, tak i na przyszłość, cały ciężar organizacji pomocy dla bezrobotnych musi z konieczności spocząć na barkach Państwa, a środki na tę pomoc muszą być znalezione w oparciu o interwencję Państwa.

Charakterystyczne jest, że w dobie dzisiejszego kryzysu gospodarczego nawet kraje, które z konserwatywnym uporem trzymają się starych metod, zmuszone zostały do „zetatyzowania się” w obliczu klęski bezrobocia. Mamy tu na myśli Stany Zjednoczone Am., w których coraz głośniejszą mówi się już o publicznym pośrednictwie pracy i o zorganizowaniu państwowego ubezpieczenia na wypadek braku pracy, tymczasem zaś, nie ufając

akcji wyłącznie społecznej, organizuje się za pośrednictwem aparatu rządowego pomoc zapomogową dla dla bezrobotnych. Jak donosi ostatnio prasa amerykańska, w stanie New-York mają być podniesione o 50% podatki dochodowe, a sumy, uzyskane z tego źródła — przeznaczone na pomoc dla bezrobotnych, przyczem zapomogi mają być udzielane nie w gotówce, ale w naturze, podobnie więc, jak to uchwaliła nasza Rada Ministrów.

Trzeba sobie zdać sprawę, że w dzisiejszych warunkach ustrojowych zapewnienie bezrobotnym pomocy w oparciu o środki, które Państwo na ten cel ściągnie i przeznaczy, jest niczem innym, jak tylko choć częściowym wyrównaniem nierównomiernego podziału dochodu społecznego. Wobec ogromu klęski bezrobocia ta polityka społeczna Państwa staje się dziś nie mniej ważną i konieczną od polityki gospodarczej, ujmowanej stricte sensu.

J. Rakowski

NACZELNY KOMITET DO SPRAW BEZROBOCIA. — Pan Prezes Rady Ministrów powołał Prezydium Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia, organizowanego na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 26 sierpnia r. b. W skład Prezydium Komitetu weszli mianowicie P.P.: Prezes Inż. Czesław Klarner — jako przewodniczący, Prezes Dr. Stanisław Jurkiewicz oraz Senator Inż. Jerzy Iwanowski — jako zastępcy przewodniczącego. Prezydium przystąpiło już do pracy.

W najbliższych dniach zatwierdzony będzie przez Pana Premjera regulamin Komitetu, poczem zostanie ukonstytuowany pełny skład Komitetu z przedstawicieli zainteresowanych — pracodawców i pracobiorców, z przedstawicieli organizacji społecznych oraz Rządu.

SPRAWA ŚCIAGANIA PODATKÓW W NATURZE — p. str. 1.315.

UPADŁOŚCI. — Upadłości są do pewnego stopnia jednym ze wskaźników sytuacji gospodarczej kraju. Dlatego też i wahania w ich liczbie są mniej więcej równoległe z rozwojem koniunktury. W 1925 r. — roku kryzysu — statystyka ogłoszonych upadłości wykazała rekordową liczbę 519, poczem w miarę poprawy koniunktury następuje spadek liczby upadłości: w 1926 r. ko 303, w 1927 r. do 204; od 1928 r., choć jeszcze w roku tym koniunktura wykazuje ożywienie, rozpoczyna się ruch zwykłowy upadłości; w 1928 r. jednak liczba ich podnosi się zaledwie do 68, i dopiero w 1929 r. w związku z rozwijającą się recesją koniunktury wzrasta gwałtownie — do 566, a w 1930 r. — w dalszym ciągu do 824. Przedłużająca się depresja wyczerpuje rezerwy i podcina był coraz liczniejszych przedsiębiorstw. W r. b. ruch zwykłowy liczby upadłości nie da się zaobserwować, przeciwnie — wykazuje ona spadek; gdy, mianowicie, w I półroczu 1930 r. ogłoszono upadłość 461 firmom, to w I półroczu r. b. tylko 376 firmom. Oczywiście, sytuacja w II półroczu może się tak rozwinąć, że cały rok wykaże liczby upadłości mniej więcej na poziomie r. ub., w każdym razie na podstawie danych I półroczu można stwierdzić, że silny ruch zwykłowy upadłości z 2 lat poprzednich został już zahamowany. Można przypuszczać, że związana zawsze z kryzysem przymusowa selekcja firm przeszła już maksymalne swoje napięcie; oczywiście, dalsze ewent. pogłębianie się kryzysu mogłoby spowodować, że ruch upadłościowy dotknąłby w szerszej mierze i firmy silniejsze, odporniejsze, oparte na zdrowych podstawach; wskazują na to silnie rozszerza-

jące się ostatnio wypadki zawieszania wypłat oraz nadzorów sądowych; o tem, czy nadejdzie ta nowa fala upadłości — zadecyduje jednak rozwój sytuacji gospodarczej — przedewszystkiem światowej — w najbliższym, powiedzmy, roku. Zaznaczyć jeszcze należy, że mała liczba upadłości może być w pewnym stopniu spowodowana i rozszerzaniem się cichych układow, przy których wierzyciele godzą się na częściowe tylko regulowanie swych należności, nie widząc interesu w ogłaszaniu upadłości swym dłużnikom.

Kryzys gospodarczy szczególnie silnie dotknął handel, dlatego też i liczba upadłości firm handlowych, zawsze największa, szczególnie silnie wzrasta w ostatnich czasach; przyczynia się do tego i fakt, że stosunkowo najwięcej spotkać tu można przedsiębiorstw słabych, dla normalnego toku wymiany niejednokrotnie zbędnych. Jednak i w tej grupie rok 1931 przyniósł poważny spadek liczby upadłości, jak to wykazuje poniższe zestawienie ogłoszonych upadłości:

	1929	1 9 3 0; ogółem	I półr. 1930	I półr. 1931
Firmy przemysłowe	135	245	145	121
„ handlowe	355	529	292	217
„ kredytowe	2	8	2	5

W grupie przemysłu liczba upadłości jest największa w przemyśle, wytwarzających dobra spożycia, mniejsza zaś w zakładach produkcji dóbr wytwórczych, choć w r. b. w stosunku

do r. ub. widzimy naogół silniejszy wzrost upadłości w przemysłach wytwórczych niż spożywczych. Zwraca zwłaszcza uwagę silny wzrost liczby upadłości w przemysłach: metalowym i budowlanym, a gwałtowny spadek — w przemyśle włókienniczym. Odpowiednie liczby przedstawiają się następująco:

Przemysły	1929	1 9 3 0:			I półr. 1931	Liczba zakł. I—VII kat.)
		ogółem	I półr.			
Mineralny	1	5	4	4	1.730	
Metalowy	6	7	1	7	2.448	
Maszynowy i elektrotechniczny	13	17	12	13		
Chemiczny	9	14	6	6	982	
Włókienniczy	40	83	62	19	2.399	
Papierniczy	1	11	4	4	265	
Drzewny	5	24	15	14	2.875	
Spożywczy	23	37	13	23	9.949	
Odzieżowy i galant.	23	21	13	15	1.799	
Poligraficzny	7	5	2	3	694	
Budowlany	3	13	7	13	1.092	

Jeżeli weźmiemy pod uwagę liczby ogólne zakładów (większych) w danych gałęziach przemysłu, to widzimy, że nie tylko w liczbach absolutnych, ale i biorąc stosunkowo upadłości w większym stopniu zjawiają w przemysłach spożywczych.

Co się tyczy formy prawnej przedsiębiorstw, którym ogłoszono upadłość, to odpowiednie dane przedstawiają się następująco:

	1929	1 9 3 0:			I półr. 1931
		ogółem	I półr.		
Firmy pojedyncze	375	546	311	223	
Spółki firmowe i komand.	71	125	74	49	
" z ogran. odpow.	33	75	37	56	

Spółki akcyjne	13	31	15	26
Spółdzielnie	14	32	19	13

Widzimy ogromny wzrost liczby upadłości spółek akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością — wzrost, niezahamowany zupełnie w r. b. Natomiast zwiększające silnie w r. ub. liczby upadłości firm pojedynczych i spółek firmowych wykazały w r. b. spadek.

Wyniki postępowań upadłościowych, co do których dane Gł. Urz. Stat. dotyczą tylko 1930 r., wykazują, że na 356 ukończonych upadłości (w tem 99 dotyczy firm przemysłowych i 254 — firm handlowych) tylko w 9 wypadkach zaspokojono wszystkie wierzytelności; 105 upadłości uchylono — albo naskutek opozycji dłużnika (23), albo na wniosek wierzycieli (13), albo wreszcie z braku wierzycieli (69); zawieszono postępowanie upadłościowe z powodu braku masy aż w 47 wypadkach. W 214 wypadkach, co stanowi mniej więcej 60% ukończonych upadłości, postępowanie umorzono, i to głównie skutkiem ugodv dobrowolnej—142, częściowo skutkiem ugody przymusowej—6, wreszcie skutkiem wyczerpania masy — 32.

Aktywa upadłości, umorzonych naskutek ugody, wynosiły zł 19.4 miljn., pasywa zaś — zł 27.5 miljn., przyczem z aktywów koszty procesu pochłonęły zł 1.0 miljn. Aktywa upadłości, umorzonych z powodu wyczerpania masy, wynosiły zł 523 tys., pasywa — zł 1.715 tys., na koszty procesu poszło zł 146 tys., zł 304 tys. zaś wypłacono wierzycielom. Aktywa upadłości, zakończonych zaspokojeniem wierzytelności, stanowiły zł 556 tys., pasywa—zł 232 tys.; koszty procesu pochłonęły zł 58 tys.

Powyższe liczby, dotyczący wyników postępowań upadłościowych, rzucają pewne światło też i na liczby ogłaszanych upadłości.

D.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W LIPCU 1931 R. — Stan przemysłu węglowego w lipcu uległ — pod wpływem zwiększenia zbytu wewnętrznego oraz eksportu — pewnemu sezonowemu polepszeniu.

Zwiększenie zbytu na rynku krajowym zostało wywołane wzrostem dostaw dla przemysłu, a zwłaszcza dla koksarni i cegielni oraz częściowo dla przemysłu cukrowniczego, włókienniczego i t. p., jako też i zwiększeniem dostaw na opał domowy. Zbyt jednak gatunków drobnych napotykał na trudności.

Co się tyczy sytuacji na rynkach zagranicznych, to zaznaczyć należy, że import węgla czeskosłowackiego na najważniejszym dla nas z rynków konwencyjnych — rynku austriackim stale wzrasta i prawie je już osiągnął poziom importu polskiego węgla, wówczas gdy dawniej stosunek importu polskiego do czeskosłowackiego wynosił 100:40. Również wzmaga Czechosłowacja swój eksport do Węgier i Jugosławii. Niepokój wywołują też zjawiające się na rynkach konwencyjnych partje węgla rosyjskiego. Na północnych rynkach zbytu walka konkurencyjna między poszczególnymi krajami trwa w dalszym ciągu. Wzmożony import do Francji, który silnie ciążył jej przemysłowi węglowemu, doprowadził do wprowadzenia w życie rozporządzenia z dn. 16/VII r. b. o reglamentacji wwozu węgla¹⁾.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w lipcu — według danych tymczasowych — ilustruje następujące zestawienie (w tys. tonn):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kroju	Ekspert	Zapasy na zwalach ²⁾
Śląski	2.437	1.097	1.077	1.506
Dąbrowski	586	317	189	611
Krakowski	174	149	1	62
Razem:	3.197	1.563	1.267	2.179

Czerwiec 1931 ¹⁾	2.775	1.266	1.182	2.085
Zmiany w stosunku do czerwca	+ 422	+ 297	+ 85	+ 94

Z danych tego zestawienia wynika, że wydobycie węgla kamiennego w lipcu w stosunku do czerwca zwiększyło się o 422 tys. t. Przeciętne dzienne wydobycie (przy 27 dniach roboczych) zwiększyło się o ok. 2 tys. t i wynosiło 118 tys. t.

Ogólny zbyt węgla kamiennego w lipcu zwiększył się o 382 tys. t w porównaniu z m. poprzednim, przyczem zbyt krajowy wzrósł o 297 tys. t, a eksport o 85 tys. t.

Zapasy na zwalach kopalnianych zwiększyły się o 94 tys. t i wynosiły 2.179 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła:

Rejony	Czerwiec	Lipiec	Spadek w stos. do czerwca 1931
Śląski	72.198	72.404	+ 206
Dąbrowski	25.488	25.640	+ 152
Krakowski	7.954	7.951	— 3
Razem:	105.640	105.995	+ 355

Wydańność pracy, a więc przeciętne wydobycie na robotniko-dniówkę w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła 1.352 kg, a zatem zwiększyła się o 32 kg w porównaniu z czerwcem.

Przeciętne wydobycie na robotniko-dniówkę całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych ilustrują następujące dane (w kg):

Rejony	Czerwiec	Lipiec
Śląski	1.457	1.486
Dąbrowski	964	1.043
Krakowski	1.084	1.070

Przeciętne zarobki robotnicze na dniówkę opłaconą całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych w II kwartale r. b. wykazuje następujące zestawienie (w zł):

¹⁾ Liczby poprawione.

¹⁾ Według danych na dz. 1/I 1928 r.

²⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 33/1931, str. 1238.

³⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty robotnicze, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

Rejony	Kwiecień	Maj	Czerwiec
Śląski	10'39	10'34	10'34
Dąbrowski	8'89	8'70	8'79
Krakowski	8'19	8'10	8'06

Place robotnicze w miesiącu sprawozdawczym pozostały bez zmiany.

Ceny węgla w kraju loco kopalnia pozostały w lipcu niezmiennione, również nie uległy zmianie ceny węgla, eksportowanego do krajów konwencyjnych. Ceny węgla łob Gdańsk/Gdynia zwykowały i wynosiły dla grubych gatunków węgla górnośląskiego sh 12, a dla węgla dąbrowskiego do sh 11/3 za tonnę.

Węglowe taryfy kolejowe nie uległy zmianie.

Stawki frachtowe morskie na węgiel z Gdyni/Gdańska do Szwecji, Norwegii, Danii i Finlandji utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca, natomiast podniosły się nieco do niektórych portów Włoch. Za statek ok. 3.000 t płacono z Gdańska/Gdyni do Sztokholmu sh 4/10, do Wyborga sh 4/1, do Antwerpii, Gandawy sh 4/-, do Rouen sh 5/3, do Fecamp i Treport sh 6/5, do Helsingforsu sh 3/10, do Göteborga sh 4/2.

Produkcja koksu w lipcu w porównaniu z czerwcem zwiększyła się o 6.828 t do 109.012 t; również zwiększył się zbył koksu, mianowicie o 31.964 t do 115.041 t. W koksowniach zatrudnionych było w lipcu 2.248 robotników.

Produkcja brykietów w lipcu wynosiła 23.274 t, t. j. o 5.623 t więcej niż w czerwcu. Ogólny zbył brykietów zwiększył się o 7.473 t, wynosząc 24.019 t. W brykietowniach zatrudnionych było w lipcu 149 robotników.

Węgla brunatnego w lipcu wydobyto 3.014 t, t. j. o 591 t więcej niż w czerwcu, również zwiększył się zbył krajowy i wynosił 2.635 t. Załoga robotnicza w kopalniach węgla brunatnego wynosiła 174 robotników.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

WŁÓKIENICTWO ŁÓDZKIE W SIERPNIU 1931 R.— Według danych Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim stan zatrudnienia w przemyśle włókienniczym łódzkim w dn. 16 sierpnia r. b. przedstawiał się następująco: w wielkim przemyśle bawełnianym przez 5 dni w tygodniu (w tygodniu tym był 1 dzień świąteczny) pracowało 19 fabryk, 4 dni w tygodniu — 9 fabryk, 3 dni — 8 fabryk, 1 dzień — 1 fabryka, 1 fabryka była zupełnie unieruchomiona; ogółem w 38 fabrykach pracowało 43.221 robotników, z czego z urlopów korzystało 3.527; w wielkim przemyśle wełnianym przez 5 dni pracowało 20 fabryk, 4 dni — 4 fabryki, 3 dni — 1 fabryka, 3 fabryki były unieruchomione; ogółem w 28 fabrykach zatrudnionych było 15.380 robotników, z czego 787 korzystało z urlopów.

Stan zatrudnienia wykańczalni i farbiarni — według danych Związku Wykańczalni i Farbiarni okręgu łódzkiego — przedstawiał się w tym okresie następująco: przez 5 dni w tygodniu pracowało 3.757 robotników w 16 firmach, przez 3 dni zaś — 89 robotników w 1 zakładzie; ogółem zatrudnionych było w farbiarniach i wykańczalniach okręgu łódzkiego, zrzeszonych w Związku, 3.816 robotników w 17 firmach, z czego 170 robotników korzystało z urlopów.

Produkcja przemysłu w sierpniu nie uległa rozszerzeniu, jakiego oczekiwano w związku z rozpoczęciem sezonu jesienno-zimowego.

Dotyczy to zwłaszcza produkcji fabryk bawełnianych, gdzie nastąpiła tendencja raczej ograniczania wytwórczości. Miało to swe źródło w katastrofalnym spadku cen surowej bawełny, pod którego wpływem na rynku łódzkim w branży bawełnianej nastąpiło zahamowanie obrotów. Zławsza silna depresja ogarnęła rynek przędzy, gdzie nabywcy oczekiwali wydatnego spadku cen. Zniżka cen przędzy bawełnianej nie przekroczyła jednak 3 centów na 1 kg i była skutkiem raczej zmniejszonego popytu niż refleksem katastrofalnych wstrząsów na rynkach surowca bawełnianego. Zapasy przędz w II połowie sierpnia nie przekraczały 1½ miljn. kg i stałe zmniejszanie się tych zapasów następowało naskutek redukcji pracy w przędzalniach bawełnianych. Analogicznie, jak na rynku przędzy bawełnianej, przedstawiała się sytuacja produkcji i zbytu tkanin bawełnianych. Tranzakcje były o 30% mniejsze niż w sezonie jesienno-zimowym 1930 r., a obroty w porównaniu do przeciętnych obrotów sezonowych wykazywały poważne wahania in minus. Jakkolwiek fabryki nie zniżyły oficjalnie swych cenników, to jednak tranzakcje towarami bawełnianymi były zawierane przy cenach o 8—10% niższych w porównaniu z sezonem zesłorocznym. Dostawcy żądali pokrycia wyłącznie gotówkowego, w rzadkich wypadkach przyjmowano weksle lub krótkoterminowe czeki. Pokrycie to obowiązywało w branży bawełnianej zarówno przy przędzy, jak i przy tkaninach.

Te nastroje niepewności odbiły się w pewnym stopniu i na sytuacji rynku wełnianego, na którym obroty towarami sezonowymi były również stosunkowo dość szczupłe. Zbytem cieszyły się w pierwszym rzędzie damskie towary czesankowe średnich i wyższych gatunków. Mocniej natomiast kształtowała się sytuacja na rynku przędzy czesankowej, której ceny wykazywały zupełną stabilizację.

Przemysł i handel włókienniczy w sierpniu znajdował się pod wpływem całego szeregu czynników natury zewnętrznej. Depresja spotęgowana została nietylko przez spadek cen bawełny, ale i przez załamanie się przedsiębiorstw wielkiego przemysłu włókienniczego: Widzewskiej Manufaktury, Karola Steinerta i Borsta. Świadczy to o wyczerpaniu kapitałowem dawnych kolosów włókiennictwa łódzkiego i o topnieniu rezerwy kapitałowych, wydatnie uszczuplonych przez wojnę i okupację. Sezon zimowy rozpoczął się więc w Łodzi niezbyt pomyślnie, jakkolwiek w sytuacji włókiennictwa nie brak pewnych momentów dodatnich. Zaliczyć do nich należy w pierwszym rzędzie utrwalającą się coraz silniej świadomość, iż tylko unormowanie produkcji przez konwencje i porozumienia do rozmiarów zważonej konsumpcji rynku wewnętrznego da włókiennictwu możliwość zmniejszenia ofiar, jakie pociąga za sobą kryzys. Drugim takim czynnikiem jest stały i systematyczny wzrost wywozu, przyczem na podkreślenie zasługuje fakt, iż przemysł powoli coprawda, lecz systematycznie sadowi się na nowych rynkach zbytu i eksportuje nowe artykuły. Eksport ten zastępuje powoli wywóz na niektóre utracone rynki, do których zaliczyć należy w pierwszym rzędzie rynek rumuński, gdzie naskutek rozbudowy rodzimego przemysłu i barier celnych eksport podstawowego artykułu wywozu włókienniczego Łodzi — przędzy wigonowej — ustał zupełnie.

Dotychczasowy przebieg pierwszych transakcyj sezonu jesienno-zimowego nie może być żadną miarą uważany za sprawdzian konjunktur tego sezonu, gdyż stabilizacja na rynkach surowca bawełnianego — z jednej strony, a wyjaśnienie sytuacji na froncie rolniczym — z drugiej — przyczynić się mogą do ożywienia obrotów. Pomimo nastrojów depresji oczekiwane jest zwiększenie obrotów w II połowie września.

M. K.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

PREMJOWANIE WYWOZU MIĘSA ORAZ PRODUKTÓW PRZETWÓRSTWA MIĘSNEGO. — Na zasadzie rozporządzeń Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa — z dn. 23/VII 1930 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie bekonów i szynek („Dz. Ust. R. P.” Nr. 53, poz. 451) oraz z dn. 9/I 1930 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie niektórych przetworów mięsnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 2, poz. 10) obowiązuje obecnie zwrot ceł przy wywozie bekonów i szynek w wys. zł 25 od 100 kg oraz przy wywozie wszelkiego rodzaju przetworów mięsnych solonych, peklowanych, wędzo-

nych, suszonych lub konserwowanych, również w puszkach, słoniny solonej lub wędzonej, szmalcu (z wyjątkiem bekonów i szynek wszelkich) w wys. zł 15 od 100 kg.

Jak z powyższego wynika, systemem zwrotu ceł nie było objęte mięso wszelkiego rodzaju, a więc wieprzowe, wołowe, cielęce i baranie.

W dotychczasowym systemie zwrotu ceł przy wywozie produktów mięsnych mają nastąpić w niedalekiej przyszłości zmiany, które polegają przedewszystkiem na objęciu tym systemem mięsa wieprzowego, wołowego, cielęcego i baraniego oraz na

modyfikacji postanowień, na podstawie których jest dziś stosowany zwrot ceł przy wywozie bekonów, szynek oraz niektórych przetworów mięsnych.

Zmiany, względnie uzupełnienia, dotychczasowego systemu zwrotu ceł zawarte będą w 3 rozporządzeniach, a mianowicie: w rozporządzeniu w sprawie zwrotu ceł przy wywozie bekonów i szynek, w rozporządzeniu w sprawie zwrotu ceł przy wywozie niektórych przetworów mięsnych oraz w rozporządzeniu w sprawie zwrotu ceł przy wywozie mięsa wieprzowego, wołowego, cielęcego i baraniego.

Nowe rozporządzenie w sprawie zwrotu ceł przy wywozie bekonów i szynek wprowadzi nie istniejące dotychczas rozróżnienie pomiędzy szynkami peklowanymi a szynkami wędzonymi i w opakowaniu hermetycznym wraz z odpowiednim zróżnicowaniem stawek zwrotu ceł, a mianowicie: stawka zwrotu ceł przy wywozie szynek wędzonych i w opakowaniu hermetycznym pozostanie w niezmienionej dotychczasowej wysokości zł 25 od 100 kg, natomiast stawka zwrotu ceł przy wywozie bekonów i szynek peklowanych zostanie obniżona z zł 25 do zł 20.

Drugą zmianę w obowiązujących obecnie przepisach w sprawie zwrotu ceł przy wywozie bekonów i szynek stanowi postanowienie, że kwitem wywozowym, uprawniającym do realizacji zwrotu ceł, będzie można nie, jak dotychczas, regulować tylko należności celne, lecz że kwit ten będzie stanowił podstawę do otrzymania zwrotu ceł w gotówce. W związku z tem została skrócona ważność kwitu wywozowego z 9 miesięcy do 1 miesiąca.

Rozporządzenie w sprawie zwrotu ceł przy wywozie niektó-

rych przetworów mięsnych podwyższa dotychczas obowiązującą stawkę zwrotu ceł z zł 15 do zł 25. Kwity wywozowe, służące za podstawę do otrzymania zwrotu ceł, zachowują ważność w przeciągu 9 miesięcy, przyczem można będzie nimi regulować tylko należności celne.

Trzecie rozporządzenie rozciąga system zwrotu ceł na mięso wieprzowe, wołowe, cielęce i baranie, ustalając stawkę w wys. zł 10 od 100 kg. Kwitami wywozowymi, na których podstawie będzie następowała realizacja zwrotu ceł, można będzie jedynie regulować należności celne.

Należy podkreślić, iż wspólny wszystkim 3 omawianym rozporządzeniom jest przepis, iż zwrot ceł uskutecznia się zapośredniczeniem kwitów wywozowych, wystawianych każdorazowo przez upoważnione do tego urzędy celne na podstawie zaświadczeń Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Stąd wynika, iż otrzymanie kwitu wywozowego, czyli realizacja zwrotu ceł będzie zależała od otrzymania zaświadczenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które może postawić eksporterom pewne warunki dodatkowe przy korzystaniu ze zwrotu ceł.

Powyższe zmiany w systemie zwrotu ceł przy wywozie produktów uboju trzody i bydła, które wejdą w życie prawdopodobnie z dniem 1 października r. b., w celowy sposób zmodyfikują popieranie wywozu w tej dziedzinie produkcji rolniczej. W nowym układzie eksport będzie rozwijał się swobodnie i wszechstronnie, będzie mniej uzależniony od jednego rynku zbytu i załamań się konjunktury.

W. Z.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

NOWY RADCA HANDLOWY PRZY AMBASADZIE W LONDYNIE. — P. Sydney Sadowski, dotychczasowy Naczelnik Wydziału Polityki Handlowej i Traktatów Ministerstwa Przemysłu i Handlu, został mianowany Radcą Handlowym przy Ambasadzie Rzeczypospolitej w Londynie.

PREMJOWANIE WYWOZU MIĘSA ORAZ PRODUKTÓW PRZETWORSTWA MIĘSNEGO — p. str. 1307.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W CZERWCU I LIPCU 1931 R. — Obroty handlowe w czerwcu i lipcu utrzymywały się na niskim poziomie, a w poszczególnych branżach, w których akurat przypadały okresy sezonowe, osiągały często niewiele więcej niż połowę obrotów zeszłorocznych.

Hamująco na obroty wpływała sytuacja rynku pieniężnego i kredytowego, która w częściowym związku z wypadkami, zachodzącymi na rynkach finansowych zagranicą, a przede wszystkim w Niemczech, wykazała pogłębienie ciasnoty. Wyłączenie nie ujawniła poważnych zmian, nieco może poprawiając się w czerwcu, a sezonowo nieznacznie pogarszając się w lipcu.

Siła nabywcza odbiorców wiejskich nie uległa poprawie, choć ceny artykułów hodowlanych kształtowały się naogół zwyklowo, a niewątpliwie w tym okresie dla większości gospodarstw większe znaczenie ma zbyt artykułów hodowlanych niż artykułów roślinnych, których ceny przez oba miesiące sprawozdawcze niżkowały. Sytuacja finansowa rolnictwa wykazuje lekkie odprężenie, lecz nie wywarło to wpływu na zakupy wsi, które już ze względu na intensywne roboty w polu uległy redukcji.

Redukcji uległo też zapotrzebowanie ludności miejskiej — mimo że następował sezonowy wzrost zatrudnienia, a mianowicie ze względu na obniżki płac, przede wszystkim pracowników umysłowych (w pierwszym rzędzie państwowych), a częściowo i płac robotniczych, gdyż po pewnej przerwie ujawniły się w lipcu nowe tendencje do redukcji stawek płac, co się wyraziło m. in. w wymawianiu umów zbiorowych i t. p.

Zagraniczne rynki zbytu — wobec panującej depresji oraz coraz ostrzejszych zarządzeń ochronnych i dumpingu — nie wykazywały bynajmniej większej chłonności.

Wskaźnik cen hurtowych, zwiększający od początku roku do maja włącznie — dzięki wyższym cenom artykułów rolnych, w miesiącach sprawozdawczych — w związku właśnie z odwróceniem się tendencji cen w tej grupie artykułów — wykazał niższe, i to silniejszą w lipcu niż w czerwcu.

Ceny detaliczne, których wzrost w ciągu pierwszych 5 miesięcy (zresztą nie stały) był mniejszy niż wzrost cen hurtowych, w miesiącach sprawozdawczych, aczkolwiek — podobnie jak hurtowe — niżkowały, lecz również w stopniu łagodniejszym.

Ruch wskaźników cen hurtowych — ogólnych i poszczególnych grup towarowych — ilustruje następujące zestawienie:

	Wskaźnik Artykuły		W t e m:				W t e m:				
	ogólny	rolne	prcd. spożywcze: roślinne	zwierzęce	Artykuły przemysł.	drzewo	artykuły włókienn.	węgiel	metale	różne	Artykuły kolonialne
						1927 = 100					
V 1930	83.3	68.3	60.3	81.6	96.3	108.0	85.3	121.0	91.4	101.1	93.9
VI "	83.1	68.9	63.7	77.4	95.2	108.0	82.9	121.0	90.9	100.5	94.3
VII "	83.8	71.3	66.9	78.6	94.2	103.0	82.1	121.0	90.5	100.3	93.9
XII "	76.2	63.2	54.6	78.2	86.9	88.0	68.9	121.0	86.5	98.1	89.6
I 1931	71.6	56.9	51.5	66.2	84.1	81.8	65.5	121.0	84.5	96.6	90.6
II "	72.1	58.2	52.6	67.7	83.9	80.4	66.8	121.0	85.5	93.1	90.2
III "	72.5	59.8	57.1	64.8	83.4	76.9	68.4	121.0	83.7	92.3	84.1
IV "	74.1	64.5	70.3	58.5	82.1	74.1	66.1	121.0	82.4	93.2	82.1
V "	74.8	66.8	73.1	60.1	81.3	78.8	63.3	121.0	80.9	93.4	81.5
VI "	73.2	63.8	68.1	59.3	80.8	76.9	62.2	121.0	82.2	92.4	81.4
VII "	70.6	58.8	56.0	63.6	80.6	75.0	62.4	121.0	82.7	91.9	81.4

Ceny artykułów w rolnych, które w pierwszych 5 miesiącach r. b. podniosły się o 17,4%, w czerwcu zmniejszyły o 4,3%, a w lipcu znowu o 7,9%, utrzymując jednak poziom wyższy niż w pierwszych 2 miesiącach r. b.

Spadek cen artykułów rolnych w miesiącach sprawozdawczych był spowodowany (tak jak poprzednia zwyżka) zmianami cen krajowych roślinnych produktów spożywczych, które obniżyły się w czerwcu o 6,6% w lutym o 17,8%. Decydowały tu ceny zbóż, które — w miarę zbliżania się okresu realizacji nowych zbiorów i wobec, jak się okazało, dostatecznych zapasów — zmniejszyły się, odpowiednio zresztą do tendencji cen światowych. Ceny pszenicy spadły na giełdzie poznańskiej z zł 33'45 do zł 20'71, żyta — z zł 28'62 do zł 18'04, owsa — z zł 30'50 do zł 22'63. Ceny mąki i kasz szły za ruchem cen surowców, przyczem szczególnie silnie zmniejszyła cenę mąki pszennej.

Ceny produktów w zwierzęcych w czerwcu obniżyły się o 1,2%, lecz w lipcu zwiększyły się — bo o 7,2%. Na rynku trzody po uprzednim gwałtownym spadku cen w czerwcu nastąpiła silna ich zwyżka (z zł 1'18 do zł 1'90 za 1 kg żywej wagi) i aczkolwiek w lipcu ceny nieco obniżyły się, to jednak utrzymały się na wysokim — wbrew tendencji sezonowej — poziomie. Ceny bydła rogatego w czerwcu zwiększyły, w lipcu powracając do poprzedniego poziomu (z zł 1'65 za 1 kg.). W zakresie nabiału ceny mleka obniżyły się z zł 0'33 do zł 0'25 za 1 l, ceny masła, po spadku w czerwcu, w lipcu wzrosły (do zł 4'20 za 1 kg), ceny jaj w czerwcu silnie zwiększyły, ale w lipcu wobec trudności eksportowych spadły (do zł 121'67 za skrzynię).

Ceny artykułów przemysłowych, zmniejszając od początku roku, w czerwcu i lipcu wykazały dalszą, ale bardzo nieznacznie — o 0,1% i o 0,2%. Postępujący w dalszym ciągu spadek cen fabrykatów został osłabiony zwyżką cen niektórych surowców, zwłaszcza metalowych.

W grupie drzewnej wskaźnik cen w czerwcu obniżył się o 2,4%, w lipcu — o 2,5%. Mimo naogół zwiększonego zbytu — i w kraju i zagranicą — ceny materiału tartego — zwłaszcza w czerwcu — spadały.

W grupie włókienniczej nastąpił wzrost cen: w czerwcu o 0,5%, w lipcu o 0,4%. W czerwcu wzrosły ceny bawełny, spadły natomiast ceny wełny; przędza — zarówno bawełniana, jak i wełniana — staniała. W lipcu bawełna zmniejszyła, zaś zatrzymał się spadek cen wełny, której niektóre gatunki nawet podrożały; ceny przędzy wykazywały tendencję zmniejszającą. Ceny tkanin w miesiącach sprawozdawczych wyraźnym zmianom nie uległy, wykazywały jednak tendencję zmniejszającą, przyczem szeroko stosowane było wysprzedawanie zapasów po obniżonych cenach.

Ceny węglas — przy ożywionym zbyciu (zwłaszcza w lipcu) — pozostały w miesiącach sprawozdawczych bez zmiany.

W grupie metali ceny żelaza od marca pozostawały wciąż niezmiennie — z wyjątkiem ceny surowki, która w czerwcu zwiększyła się z zł 195 do zł 205 za 1 t. Ceny cynku i ołowiu przez oba miesiące zgodnie z tendencją cen światowych zwiększyły (do końca lipca), ceny ołowiu natomiast po zwyżce w czerwcu obniżyły się nieco w lipcu. Wskaźnik cen całej grupy zwiększył w czerwcu o 1,1%, w lipcu zaś o 0,6%.

W grupie „różnych” artykułów przemysłowych nastąpił w czerwcu spadek o 1,1%, w lipcu zaś o 0,5%. Obniżyły się ceny cegły, skór, terpentyny, papieru i t. p.

Ceny kolonialnych produktów spożywczych obniżyły się w czerwcu o 0,1% — dzięki zmniejszeniu cen pieprzu; poza tym poziom cen był przez oba miesiące utrzymywany.

Ruch cen w ciągu roku — od lipca 1930 r. do lipca 1931 r. — wykazał zmniejszenie ogólnego poziomu cen o 15,7%, przyczem ceny artykułów rolnych zmniejszyły się o 17,5%, a ceny artykułów przemysłowych o 14,4%, czyli ze zwyżką między cenami artykułów rolnych i przemysłowych nieco wzrosła. Jeżeli weźmiemy pod uwagę poszczególne grupy towarów, widzimy, że wśród artykułów przemysłowych ceny węgla pozostały niezmiennie, ceny „różnych” artykułów zmniejszyły się tylko o 8,4%, ceny metali tylko o 8,6%, natomiast ceny materiałów włókienniczych — aż o 24,0%, a ceny drzewa — o 27,2%. Widzimy więc wielką rozbieżność w ruchu cen artykułów przemysłowych. Z artykułów rolnych — produkty roślinne wykazały w ciągu roku zmniejszenie cen o 16,3%, a ceny produktów zwierzęcych większą, bo o 19,1%. Kryzys rolny przejawia się więc w ostatnich miesiącach nieco silniej w dziedzinie hodowlanej.

Ceny detaliczne — po zwyżce w kwietniu i maju — w obu miesiącach sprawozdawczych zmniejszyły: w czerwcu o 1,1%, w lipcu o 2,3%.

Ruch wskaźników cen detalicznych (w Warszawie) przedstawia się następująco:

	Wskaźnik cen (1927 = 100)			
	V 1931	VI 1931	VII 1931	VIII 1930
Wskaźnik ogólny	92'6	91'0	88'9	103'5
Artykuły rolne	84'0	82'4	79'6	97'0
„ przemysł.	101'1	99'4	97'9	111'0
Żywność	85'1	83'7	81'2	97'4

Jak widzimy, zmniejszenie cen detalicznych była odcięciem zmniejszonego ruchu cen hurtowych zbóż i przetworów — z jednej strony, oraz szeregu fabrykatów — z drugiej. W grupie artykułów żywnościowych zmniejszyły ceny: chleba, mąki, kaszy, jaj, ziemniaków i t. p., zwiększyły zaś ceny: mleka, masła, rzeź, wędlin, słoniny i t. p.

Lipcowy poziom cen detalicznych był o 11,1% niższy od przeciętnego poziomu tych cen w 1927 r., gdy poziom cen hurtowych obniżył się o 29,4%, a więc rozpiętość cen w hurcie i detalu w porównaniu ze stanem w 1927 r. znacznie się zmogła.

Ruch cen detalicznych w ciągu roku, t. j. od lipca 1930 r. do lipca 1931 r., wykazuje spadek o 13,1%, przyczem ceny artykułów rolnych zmniejszyły się o 18,0%, a ceny artykułów przemysłowych tylko o 11,8%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) zmniejszyły się w czerwcu o 1,5%, a w lipcu o 1,0% (wskaźnik 89'3). W czerwcu zmniejszyły się koszty żywności — o 1,7% i różne koszty — o 4,7%; w lipcu koszty żywności zmniejszyły w dalszym ciągu — o 1,6%, a poza tem zmniejszyły się koszty odzieży — o 1,7%.

D.

TARGI I WYSTAWY

XI TARGI WSCHODNIE — W dniu 5 września r. b. otwierają swe podwoje XI Targi Wschodnie. Dość powolny zrazu napływ zgłoszeń przybrał w ostatnich tygodniach przed otwarciem Targów na nasileniu, a lista wystawców tak liczebnością swą, jak różnorodnością i jakością obciążenia świadczy dowodnie, że w ciężkich warunkach obecnej konjunktury wśród producentów naszych i kupiectwa duch przedsiębiorczości i inicjatywy umie jeszcze przeciwstawić się nastrojom defetystycznym, ogarniającym niektóre odcinki naszego frontu gospodarczego, i podjąć z wiarą w skuteczność solidarnej współpracy zbiorową próbę przełamania apatii i bierności. Dołożono wszelkich starań, aby tegoroczna kampanja, zorganizowana pod aktualnym hasłem walki o zdobycie konsumenta i pozyskanie klienteli dobrocią, taniością i praktycznością towaru, przyczynić się mogła do doradnego bodaj wzmożenia obrotów na rynku wewnętrznym i wymiany dóbr z rynkiem zagranicznym. Targi Wschodnie stają się tym razem terenem specjalnej propagandy spożycia artykułów zwłaszcza masowej potrzeby i codziennego użytku i zwracają się z apelem bezpośrednim wprost do szerokich mas odbiorców. W całym szeregu działów wytwórczości udało się zmobilizować do wspólnej w tym kierunku akcji pokaźny zastęp najaktywniejszych jednostek gospodarczych. Do współzawodnictwa stają obok siebie w zbiorowych grupach: przemysł cementowy, cukrownictwo, browarnictwo, gazownictwo i przemysł naftowy, mleczarstwo, zdrojownictwo i bekoniarstwo. Poza tem reprezentowane są wszystkie działy produkcji przemysłowej, Stosunkowo najkorzystniej przedstawiają się tym razem branże: meblarstwa, maszyn młyńskich, betoniarskich i wiertniczych, pomp i motorów, kotłów i aparatów miedzianych, pieców żelaznych i kaflowych, fortepianów i pianin, samochodów i akcesoriów samochodowych, przyrządów pożarniczych, akumulatorów i przyborów elektrotechnicznych, aparatów i sprzętu radiowego, samolotów, materiałów budowlanych, dywanów, kilimów i makat, zabawek, galanterji metalowej i skórzanej, chłodzi elektrycznych, konfekcji, futer, wyrobów dzianych i włókienniczych, nowości patentowych i wynalazków technicznych, maszyn do pisanja i liczenia, obuwia, wyrobów bursztynowych i biżuterji szklanej, porcelany i ceramiki, przetworów naftowych, artyku-

łów kosmetycznych, preparatów chemicznych, przyborów gospodarstwa domowego, naczyń aluminiowych, lusterek, odzieży sportowej i artykułów sportowych, przemysłu artystycznego, domowego i ludowego, haftów i koronek, konserw, serów, win grochowych i owocowych, i owocowych, owoców, cukrów i czekolady.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 16 do 31 sierpnia r. b. kształtował się następująco (ceny za 100 kg):

	16 — 22/VIII		23 — 31/VIII		+ wzrost - zmniejszenie %
	zł	\$	zł	\$	
Pszenica					
Warszawa . . .	22 37½	2 51	23 62½	2 65½	+ 5 5
Poznań . . .	20 00	2 24½	21 42	2 40½	+ 7 1
Lwów . . .	22 50	2 53	22 92	2 57½	+ 1 8
Przeciętna . . .	21 62½	2 43	23 65½	2 53½	+ 4 7
Żyto					
Warszawa . . .	21 40	2 40½	22 47	2 52	+ 5 0
Poznań . . .	20 30	2 28	21 29	2 39	+ 4 8
Lwów . . .	22 06	2 48	21 69	2 43½	- 1 6
Przeciętna . . .	21 25	2 39	21 81½	2 45	+ 2 6
Owies					
Warszawa . . .	19 12½	2 15	20 85	2 27½	+ 5 8
Poznań . . .	16 15	1 81	16 50	1 83	+ 2 1
Lwów . . .	18 75	2 10	19 75	2 22	+ 5 3
Przeciętna . . .	18 00½	2 02	18 83	2 11½	+ 4 6
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	22 00	2 47	22 00	2 47	—
Poznań . . .	21 50	2 41½	22 17	2 49	+ 3 1
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Przeciętna . . .	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	19 37½	2 17½	20 00	2 24½	+ 3 2
Poznań . . .	17 45½	1 96	18 46	2 07	+ 5 7
Lwów . . .	16 25	1 82	15 80	1 77	- 2 7
Przeciętna . . .	17 69	1 98½	18 08½	2 03	+ 2 2

— Okres sprawozdawczy (od 24 do 29 sierpnia) przyniósł pewną poprawę na rynku zbóż chlebowych. Na giełdach warszawskiej i poznańskiej dały się zanotować pewne wyższości cen, a mianowicie: pszenicy (przeciętnie zł 1 50 na 100 kg), żyta (zł 0 75 — 1 25), owsa (zł 0 75 — 1 50), oraz niewielkie jęczmienia browarowego i przemiałowego; poza tem poprawiły się również ceny mąki pszennej (na giełdzie poznańskiej) i żytniej, otręby zaś utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Na giełdzie gdańskiej, jak i większości giełd prowincjonalnych, różnice cen są niewielkie, w każdym bądź razie tendencja była przeważnie mocniejsza.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 23 00—24 00 (22 50—23 00), żyto 22 50—23 00 (21 50—22 25), jęczmień brow. 21 00—23 00 (21 00—23 00), — przemiałowy 20 00—20 50 (19 50—20 00), owies jednolity nowy 21 00—22 00 (19 50—20 50), — zbierany nowy 19 00—20 00 (18 50—19 50), mąka pszenka lukusowa 45 00—55 00 (45 00—55 00), — pszenka 4 0 40 00—45 00 (40 00—45 00), — żytnia (typ przepisowy) 38 00—40 00 (37 00—38 00), otręby pszenne szale 16 00—17 00 (16 00—17 00), — pszenne średnie 15 00—16 00 (15 00—16 00), — żytnie 13 50—14 00 (13 00—14 00).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parvtet Poznań (jak wyżej): pszenica nowa, zdrowa, sucha 21 00—22 00 (19 50—20 50), żyto nowe, zdrowe, suche 21 75—22 00 (20 00—20 25), jęczmień browarowy 21 50—23 50 (21 00—23 00), — przemiałowy 18 00—19 25 (17 25—19 25), owies 16 25—17 25 (15 50—16 50), mąka pszenka 65% -owa wraz z workiem 33 75—35 75

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacyj gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. oraz Agencji Wschodniej i t. d.

(32 00—34 00), — żytnia 65% -owa wraz z workiem stand. 34 00—35 00 (31 50—32 50), otręby pszenne grube 13 75—14 75 (13 75—14 75), — pszenne średnie 13 00—14 00 (13 00—14 00), — żytnie 13 25—14 00 (13 00—13 75).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 12 00—13 00 (12 00—13 00), żyto 13 00 (12 30—12 40), jęczmień brow. 14 00—15 00 (12 50—14 50), — pastewny 12 00—12 50 (12 00—12 50), otręby pszenne grube 9 00 (9 00—9 25), — żytnie 8 75—9 00 (8 75—9 00).

PASZA

Na rynku paszy panowała tendencja nieco mocniejsza, zarówno dla siana, jak i makuchów.

Kraków. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków (w nawiasach podane są ostatnie notowania): siano słodkie 12 00—13 00 (12 00—13 00), — średnie gat. 11 00—12 00 (10 00—11 00), — kwaśne 9 00—10 00 (8 00—9 00), konieczna pastewna nowa 16 00—17 00 (15 00—16 00), słoma długa 5 00—6 00 (4 50—5 00), — mierzwa luzem 4 50—5 00 (5 00—5 50), — prasowana 5 50—6 00 (5 50—6 00), makuchy z orzecha ziemnego 50% 31 50—32 50, — rzepakowe 20 00—21 00, — lniane 22 50—30 00, śrut Soja 46% niemiecki 33 00—34 00 (32 00—33 00), śrut słonecznikowy 35% ekstrahowany 24 00—25 00 (24 00—25 00), otręby pszenne 13 50—14 00 (13 50—14 00), — żytnie 13 50—14 00 (13 50—14 00).

SKÓRY

Dla skór surowych tendencja nadal słabsza. Przy niewielkim zainteresowaniu ceny przeważnie kształtowały się zniżkowo; na znaczne zmniejszenie obrotów wpływa zupełne niemal ustanie eksportu do Stanów Zjedn. Am. oraz Niemiec

Kraków. — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg (w nawiasach podane są ostatnie notowania): skóry wołowe 1 00 (1 10), — krowie 1 00 (1 00), — z jałówek 1 00 (1 10); za 1 sztukę: skóry cielęce 5 00—6 00 (5 00—6 00).

Grudziądz. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco Grudziądz: skóry bydłce ciężkie i średnie 0 50—0 60, — bydłce lekkie 0 70—0 80, — owcze krótkowłniste 0 50, — długowłniste 0 60; za 1 sztukę: skóry cielęce gburskie 2 00—3 00, — cielęce z rzeźni miejskiej 3 50—4 00, — końskie 10 00—15 00, — kozie 2 00, — jagnięce 0 20.

PUCH I PIERZE

W związku z wzrostem zapotrzebowania, tak krajowego, jak i zagranicznego, tendencja poprawiła się; ceny kształtują się zwyklowo.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w \$ za 1 kg loco skład w Warszawie: puch gęsi I gat. biały 2 50, — II gat. szary 1 60, pierze gęsie darte 1 20—1 50, — niedarte półbiałe 0 70, pierze kurze darte białe 0 30, — czarne 0 15, — niedarte białe 0 15, — czarne 0 06, pierze kacze niedarte 0 55.

Lwów. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: puch biały 27 00, pierze skubane I gat. 17 00, — II gat. 13 50, pierze nieskubane białe 8 00, — kurze szare 1 50, — białe 2 00.

MATERJAŁY BUDOWLANE

Ruch budowlany wykazuje ostatnio pewne ożywienie, co wpłynęło na poprawę sytuacji na rynku materiałów budowlanych. obroty nieco wzrosły, transakcje zawierane są nadal niemal wyłącznie za gotówkę.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco wapieniki: wapno Kadzielnia kielecka I gat. 4 40—4 60, — II gat. 4 00—4 20, — III gat. 3 80—4 00, — Jaworzna kielecka 3 80, — Chęciny kieleckie 3 40, — Wietrzna kielecka 3 40—3 50, — Rudniki 3 20, — Rędziny częstochowskie 3 20, — Sitkówka 3 40, — Piechcin 3 60, — Tokiernia Zamczysko 3 20—3 60, — Zagórze 3 30.

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 1.000 sztuk franco wagon cegielnia: cegła łłowa 52 00, — dziurawka 60 00, — pustaki Foerстера i Kleina 105 00, — pustaki Westfahla 12-ki 220 00, — 15-ki 240 00, płyty ścienna 125 00, dachówka 120 00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 24 do 29 sierpnia 1931 r.

— Okres sprawozdawczy cechowało na giełdzie warszawskiej dalsze silne zmniejszenie obrotów — tak iż jedynie 3 akcje były notowane w cedułe giełdowej; obroty pozostałymi akcjami były i nieliczne i nieznaczne, nie nadające się do oficjalnych notowań.

W grupie bankowej notowane były nadal wyłącznie akcje Banku Polskiego, wykazując w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zniżkę o zł 1'50. Poza tem notowano tylko akcje przedsiębiorstw metalurgicznych: Lilpopy — po kursie obniżonym o zł 0'75, oraz Parowozy — po kursie dotychczasowym. Akcjami wszystkich pozostałych przedsiębiorstw interesowano się minimalnie i nie były one notowane.

Na giełdach prowincjonalnych panowało dla akcji nadal usposobienie słabe. Jakkolwiek ilość notowanych akcji nieco wzrosła, ogólne obroty utrzymały się na dotychczasowym poziomie, kursy zaś kształtowały się zniżkowo.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 29/ VIII
Bank Polski	zł 100	113'00	112'00	112'00
Lilpop	zł 25	14'50	14'25	—
Parowozy I—II em.	zł 25	10'50	10'50	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w zł: w nawiasach podane są notowania z okresu poprzedniego): Bank Polski—113'50 (114'00), Trzebinia — 2'10 — 2'08, Chybie — 20'00, Zieleniewski—11'75 — 11'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (jak wyżej): Gazy Wschodnie — 8'00 — 7'00 (8'50 — 8'25), Tesp — 88'00 (88'00).

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Bank Polski — 111'00 — 110'75 (112'00), Cegielski — 30'00.

CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

NOWE CLA NA KSIĄŻKI I WYDAWNICTWA PERJODYCZNE. — W najbliższych dniach ukaże się w „Dz. Ust. R. P.” rozporządzenie, wprowadzające nowe stawki celne na książki, wytwory graficzne oraz fotografie. Pozycja 178 taryfy celnej otrzyma, mianowicie, brzmienie następujące:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cło od 100 kg
178	Książki, wytwory graficzne oraz fotografie:	
	1) książki, broszury, również z ilustracjami w tekście:	
	a) książki obrazkowe dla dzieci z tekstem:	
	I) w których przeważa tekst	120'—
	II) w których przeważają obrazki, względnie bez tekstu	300'—
	b) książki o charakterze albumowym, w których przeważa tekst:	
	I) w języku polskim	120'—
	II) w językach obcych	b. c.
	c) wszystkie inne oprócz wym. w uwadze 3:	
	I) w języku polskim, drukowane poza granicami polskiego obszaru celnego	120'—
	II) w językach obcych	b. c.
	U w a g a 1: Książki i broszury w języku polskim, drukowane poza granicami polskiego obszaru celnego, oraz wydawnictwa ilustrowane artystyczne i naukowe, posiadające objaśniający tekst w kilku językach, w tem i w polskim — wszystko chociażby w oprawach introligatorskich — za pozwoleniem Min-wa Skarbu.	b. c.
	U w a g a 2: Książki i słowniki dwu- lub wielojęzyczne, chociażby jednym językiem był język polski, podlegają celeniu, jak książki w językach obcych.	
	U w a g a 3: Książki o charakterze albumowym, w których przeważają ilustracje, bez względu na język tekstu, podlegają cłu w/g poz. 178 p. 5 lit. a lub b.	
	2) pisma i wydawnictwa periodyczne:	
	a) pisma i wydawnictwa periodyczne ilustrowane:	
	I) w języku polskim	200'—
	II) w językach obcych	b. c.
	b) pisma i wydawnictwa periodyczne nieilustrowane, względnie z ilustracjami, nie mającymi charakteru artystycznego (np. ilustracje w gazetach codziennych):	
	I) w języku polskim	120'—
	II) w językach obcych	b. c.
	U w a g a: Pisma i wydawnictwa periodyczne w języku polskim, których redakcje mają stałą siedzibę poza granicami polskiego obszaru celnego	b. c.
	3) nuty	136'50
	4) mapy i plany, oprócz osobno wym., również w atlasach, chociażby podklejone, oprawione, w połączeniu z listwami:	
	a) jednobarwne	390'—
	b) wielobarwne	585'—
	5) obrazy, rysunki, litografie oraz wszelkie reprodukcje, wykonane na papierze,	

kartonie i tekturze sposobem graficznym, oprócz osobno wym.:	
a) jednobarwne	156'—
b) wielobarwne, oprócz osobno wym.	468'—
c) wielobarwne: obrazy, tablice, atlasy przyrodnicze i techniczne, okładki do takichże atlasów, tablice i obrazki rozkładane na papierze, kartonie, tekturze, również podklejone oraz inne tym podobne—wszystko o charakterze pomocy szkolnych i naukowych	234'—
U w a g a: Oleodruki, litografie oraz wszelkie reprodukcje obrazów polskich artystów o wartości artystycznej (oprócz pocztówek)—za pozwoleniem Min-wa Skarbu	b. c.
6) fotografie wszelkie, oprócz pocztówek	500'—
U w a g a: Fotografie, nawet w postaci pocztówek, w pojedynczych egzemplarzach oraz fotografie, nadsyłane jako materiał redakcyjny dla dzienników i czasopism	b. c.
7) pocztówki, chociażby wykonane ręcznie	780'—
8) wykonane ręcznie: obrazy, rysunki, mapy, plany, nuty oraz manuskrypty, tudzież wypełnione ręcznie lub pismem maszynowym: księgi handlowe, rachunkowe, różne blankiety, kwity i t. p.	b. c.
9) druki oraz rysunki przemysłowe i handlowe: kalendarze, afisze, plakaty, cenniki, katalogi, prospekty, etykiety, programy, druki manipulacyjne, bilety wizytowe, bilety do wszelkiego rodzaju komunikacji, bilety na różne widowiska i t. d., a także niewypełnione faktury, blankiety, formularze, schematy, zaproszenia i t. p.:	
a) jednobarwne	260'—
b) wielobarwne	780'—
U w a g a: Reklamowe: książki, broszury, cenniki, katalogi, prospekty, plakaty firm zagranicznych, oraz wszelkie druki, dotyczące zgraniczonej propagandy turystycznej — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	b. c.
U w a g a o g ó l n a: Od towarów, objętych nin. (178) poz., oprócz wym. w p. 1 lit. a, I, b. c. i p. 4, przywozonych w oprawach introligatorskich z grzbietami, pobiera się dodatkowe cło	65'—

Zasadniczą i najważniejszą zmianą, jaka zostanie dokonana, jest wprowadzenie ceł na książki i wydawnictwa periodyczne, drukowane w języku polskim. Dotychczas, jak wiadomo, artykuły te — zarówno w językach obcych, jak i polskim — korzystały dla zrozumiałych powodów z bezcłowego przywozu. W ostatnich czasach jednak zaczęły pojawiać się w handlu księgarskim niektóre wydawnictwa oraz książki z polskim tekstem, drukowane zagranicą. Taki stan rzeczy odbija się ujemnie na interesach polskiego przemysłu graficznego, stwarza zatem konieczność wprowadzenia odpowiedniej ochrony celnej. Oczywiście, że chodzi tu (co zresztą wynika z przytoczonego brzmienia poz. 178 tar. celn.) tylko o takie książki i wydawnictwa, które mogą i powinny być drukowane w kraju, inne natomiast, jak np. z tekstem w obcych językach oraz wydawane zagranicą przez naszą emigrację (uwaga 1 do p. 1 oraz

uwaga do p. 2 poz. 178 tar. celn.) będą mogły nadal korzystać z bezcłowego przywozu.

Zaznaczyć należy, że cła na książki, wprowadzone obecnie po raz pierwszy do polskiej taryfy celnej, oddawna istnieją w wielu taryfach zagranicznych. Tak np. posiada je u siebie Bułgaria (230 złotych lewów za 100 kg na książki i wydawnictwa w języku bułgarskim oraz 40 zł. lewów — za oprawne i 20 zł. lewów za broszurowane — w językach obcych), Estonia (w języku estońskim 0'18 zł. fr. za 1 kg niezależnie od cła za oprawę), Finlandja (w języku fińskim lub szwedzkim — Fmk. 3 za 1 kg nieoprawnych); podobne cła posiadają: Łotwa, Grecja, Jugosławia, a nawet Holandia (8% ad val. od książek w języku holenderskim) i wiele innych państw, nie mówiąc już o Stanach Zjednoczonych Am., posiadających cło na książki w języku angielskim: amerykańskich autorów — w wysokości 25% ad. val. oraz autorów zagranicznych — 15% ad val.

Dane powyższe podajemy w celu sprostowania pojawiających się mylnych twierdzeń, jakoby cła na książki, przewidziane w projekcie nowej taryfy celnej, a wspomnianem rozporządzeniem wprowadzone już do obecnej taryfy, były zjawiskiem nieznanem w polityce celnej innych państw.

Wprowadzenie wyższej stawki celnej na książki obrazkowe dla dzieci (p. 1 a II) w rzeczywistości jest obniżeniem dotychczasowego obciążenia celnego, artykuły te bowiem clone były

dotychczas narówni z drukami wielobarwnymi i opłacały stawkę zł 780 od 100 kg.

Podwyższenie cła na fotografie (p. 6 poz. 178 tar. celn.) dokonane zostało z konieczności zapewnienia produkcji obrazków jednobarwnych dostatecznej ochrony. Dotychczas wytwory te opłacały niższe cło (poz. 178 p. 1 lit. b 1 — zł 156 od 100 kg) od cła na surowiec do ich wyrobu, t. j. na papier światłoczuły (poz. 177 p. 12 — zł 325 od 100 kg). Przy takim ustosunkowaniu stawek celnych na surowiec i gotowy wyrób produkcja krajowa nie mogła się, oczywiście, rozwijać. Wprowadzenie uwagi do p. 9, zezwalającej na bezcłowy przywóz za pozwoleniami wszelkich druków, dotyczących zagranicznej propagandy turystycznej, ma na celu zapewnienie sobie na tej drodze wzajemności dla takichże druków naszej propagandy.

Poza wyżej wymienionymi zmianami zasadniczymi omawiane rozporządzenie wprowadza zmiany w dotychczasowej nomenklaturze poz. 178, które nie posiadają większego znaczenia, a przeważnie mają na celu ułatwienie taryfikowania niektórych artykułów, jak np. wypełnionych ksiąg handlowych, blankietów i t. p., które nie były dotychczas wyraźnie w taryfie wymienione.

Termin wejścia w życie omawianego rozporządzenia ustalony został na dzień 1 października 1931 r.

Fr.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

ZMIANA STAWEK OPŁAT NA FUNDUSZ DROGOWY.—W aktualnej sprawie opłat na rzecz Funduszu Drogowego od pojazdów mechanicznych uchwalony został na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. 2 b. m. projekt rozporządzenia, ustalający nowe stawki opłat dla autobusów, taksówek, samochodów ciężarowych, traktorów i przyczepki. Rozporządzenie Rady Ministrów, które ogłoszone zostanie w dniach najbliższych, obniża opłaty dla wyżej wymienionych pojazdów przeciętnie o około 20% oraz znosi progresję w opłatach dla samochodów ciężarowych i traktorów.

Stawka od samochodu osobowego, użytkowanego przez przedsiębiorstwa przewozowe w celach zarobkowych, ustalona w ustawie z dn. 3/II 1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 81) na zł 50 od każdego 100 kg wagi własnej — znizona została do zł 40.

Dla samochodów ciężarowych i traktorów, służących do własnego użytku, zgodnie z nowym rozporządzeniem opłata wynosić ma zł 32 od każdego 100 kg wagi własnej. Według ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym opłata ta wynosiła zł 40 od każdego 100 kg wagi własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1.500 kg, od samochodu zaś, którego waga przewyższa 1.500 kg — zł 600 od 1.500 kg i po zł 50 od każdego następnego 100 kg. Obecnie progresja ta zostanie zniesiona, i dla wszystkich samochodów ciężarowych i traktorów, służących do własnego użytku, obowiązywać będzie jednolita opłata w wysokości zł 32.

Podobnie skasowana została progresja od samochodów ciężarowych i traktorów, użytkowanych w celach zarobkowych. Stawka opłat dla tej kategorii pojazdów wynosić ma zł 48 od każdego 100 kg wagi własnej, znizona więc została o zł 12.

Od przyczepki do pojazdów mechanicznych, tak dla przewozu osób, jak i ciężarów, opłata wynosić ma zł 30 od każdego 100 kg wagi własnej przyczepki, zamiast zł 50, ustalonych uprzednio w ustawie.

Inne opłaty nie uległy zmianie i wynoszą: od samochodu osobowego, służącego do własnego użytku — po zł 40 od każdego 100 kg wagi własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1.500 kg, zł 600 od wagi samochodu 1.500 kg i po zł 50 od każdego następnego 100 kg; od motocykla bez przyczepki — po zł 50 od sztuki; od motocykla z przyczepką oraz trzykołowych pojazdów mechanicznych (cyklonetek) — po zł 75 od sztuki. Dla pojazdów mechanicznych i przyczepki na kołach

o pełnych obręczach gumowych opłaty pozostają wyższe o 25%, na kołach zaś o obręczach żelaznych — o 100%.

Wyszczególnione powyżej zmiany w opłatach na Fundusz Drogowy od pojazdów mechanicznych uchwalone zostały na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy z dn. 3/II 1931 r., który upoważnia Radę Ministrów do zmieniania w drodze rozporządzeń opłat, przewidzianych w ustawie, przyczem zmiany te mogą być ustalone tylko na okres pełnego roku budżetowego, względnie pełnych lat budżetowych.

Rozporządzenie Rady Ministrów ma wejść w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą od dn. 1/IV 1931 r., t. j. od daty obowiązywania ustawy o Funduszu Drogowym. Dając poważne ulgi przedsiębiorstwom komunikacyjnym, powinno ono niewątpliwie załagodzić wszelkie zatargi, które, w związku z wprowadzeniem ustawy o Funduszu Drogowym, ujawniły się w ostatnich czasach.

R.

PRACA POLSKICH KOLEI PAŃSTWOWYCH W CZERWCU 1931 R.

Przewóz podróźnych w czerwcu r. b. (30 dni) wyniósł ogółem 13,199,724 osób i w porównaniu z majem r. b. (31 dni — 12,702,719 osób) zwiększył się o 3,9%, a w porównaniu z czerwcem r. ub. (14,728,844) zmniejszył się o 10,4%. Zwiększenie się ruchu pasażerskiego w czerwcu w porównaniu z majem spowodowane zostało wyjazdami na wakacje letnie oraz ożywieniem się ruchu turystycznego. Wzmoczenie ruchu szczególnie dało się zauważyć w II połowie miesiąca. Regularność biegu pociągów w czerwcu wynosiła 91,5%.

Przewóz towarów w czerwcu r. b. (przy 24 dniach roboczych) wyniósł, oprócz kolejowych gospodarczych, 5,071,379 t, czyli w porównaniu z majem r. b. (24 dni robocze — 4,633,645 t) zwiększył się o 9,4%, w porównaniu zaś z czerwcem r. ub. (23 dni robocze — 5,340,778 t) zmniejszył się o 5%.

Naładowano w czerwcu r. b. na stacjach linii normalnotorowych P. K. P. i W. M. Gdańska 357,270 wagonów 15-tonnowych, a przyjęto od kolei zagranicznych 47,760 wag. z ładunkami — zarówno przeznaczonymi do Polski, jak i przechodzącymi przez Polskę tranzytem, razem więc przewieziono 405,030 wag. ładownych (włącznie z przesyłkami gospodarczymi kolejowymi). W porównaniu z majem r. b. (391,375 wagonów) ogólna praca kolei w zakresie przewozu towarów (liczba wagonów, użytych do przewozu) wykazuje zwiększenie o 3,5%, naładunek zaś na stacjach P. K. P. i W. M. Gdańska — o 3%. W porównaniu zaś z czerwcem r. ub. (412,380 wagonów) tak ogólna praca, jak i naładunek zmniejszyły się w czerwcu r. b. o 1,8%.

Tabor parowozowy i wagonowy w dn. 1/VI r. b. wynosił: parowozów było 5,388, czyli w porównaniu z ilosta-

nem w dn. 1/VI r. ub. (5.347) więcej o 0·8%; w naprawie było parowozów 14·86%, czyli mniej niż w tym samym czasie r. ub. (16·81%) o 1·95%; wagonów osobowych było 12.088, t. j. więcej niż w r. ub. (10.295) o 17·4%; w naprawie było wagonów osobowych 9·08%, czyli mniej niż w r. ub. (11·4%) o 2·46%; wagonów towarowych było 156.997, czyli w porównaniu z r. ub. (154.571) więcej o 1·6%; w naprawie było wagonów towarowych 3·83%, t. j. mniej niż w r. ub. (4·11%) o 0·28%.

Nowego taboru normalnotorowego dostarczyły fabryki w czerwcu: parowozów towarowych 4, wagonów osobowych 11, wagonów towarowych 300.

Na dz. 1 lipca było wagonów, odstawionych do rezerwy: krytych 22.741, węglarek 21.360, platform 5.562, innych 54, razem 49.717.

Przebieg pociągów w czerwcu r. b. wynosił: w ruchu osobowym 6,076,056 poc.-km, w ruchu towarowym 4,016,718

poc.-km, razem 10,092,774 poc.-km. W porównaniu z majem r. b. (9,852,981) ogólny przebieg pociągów w czerwcu wzrósł o 2·4%, w porównaniu zaś z czerwcem r. ub. (9,689,555) — o 4·2%.

Wpływy P. K. P. w czerwcu r. b. wynosiły (w zł):

Przewóz podróźnych	27,862,345
" bagażu i przesyłek ekspresowych	1,326,159
" towarów	70,577,669
Wpływy uboczne	1,255,942

Razem: 101,022,115

W porównaniu z majem r. b. (zł 94,690,411) wpływy w czerwcu r. b. zwiększyły się o 6·7%, w porównaniu zaś z czerwcem r. ub. (zł 108,681,689) zmniejszyły się o 7%.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W LIPCU 1931 R. — Lipiec był pomyślnym miesiącem dla rozwoju ruchu portowego w Gdańsku. Ruch okrętowy był nieco większy aniżeli w czerwcu, choć mniejszy aniżeli w lipcu r. ub. Zawinęło do portu 557 okrętów o pojemności 361.166 nrt (360.216¹⁾), wyszło 551 okrętów o pojemności 377.850 nrt (356.039). W ciągu pierwszych 7 miesięcy r. b. pojemność okrętów, które zawinęły do portu gdańskiego, wyniosła 4,585,768 nrt w porównaniu z 4,716,613 nrt w analogicznym okresie r. ub.

Narodowość statków, które odwiedziły w lipcu port gdański, była następująca:

	Przybyło:		Odeszło:	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska i Gdańsk	36	30.474	34	30.165
Niemcy	178	75.551	171	77.506
Finlandja	11	13.806	11	13.806
Z. S. R. R.	1	12	6	1.539
Estonja	17	7.518	15	7.245
Łotwa	27	23.293	26	23.466
Litwa	3	626	4	1.382
Szwecja	117	60.980	121	68.749
Norwegja	28	21.703	28	19.393
Danja	96	69.899	85	64.131
Anglja	9	7.616	14	15.301
Holandja	8	6.600	6	3.912
Francja	13	14.559	14	15.572
Hiszpanja	3	7.201	3	5.866
Włochy	3	9.372	3	9.372
Jugosławja	—	—	1	3.587
Grecja	5	9.549	7	14.449
Panama	1	2.280	1	2.280
Węgry	1	129	1	129
Razem:	557	361.166	551	377.850

Na 20 bander, reprezentowanych w gdańskim ruchu portowym, bandera polska zajmuje czwarte miejsce za Niemcami, Danją i Szwecją, wyprzedzając Łotwę, Norwegję, Francję, Finlandję, Grecję, Anglię i inne.

Obrót towarowy w lipcu nietylko utrzymał się na wysokim poziomie czerwcowym, lecz nawet go przewyższył — o ile chodzi o sumę obrotów towarowych — o 14.587 t, a mianowicie suma obrotów wyniosła w lipcu 809,843 t wobec 795,256 t w czerwcu. Analogiczna liczba dla lipca r. ub. wynosiła 667,371 t, a więc o 142,472 t mniej. Różnica na korzyść r. b. w porównaniu z r. ub. w ciągu całych 7 miesięcy wyniosła 166,373 t.

Ruch towarowy w lipcu przedstawiał się następująco:

	Przywóz	Wywóz
Artykuły spożywcze i kolonialne	7.176	44.311
Produkty zwierzęce i wyroby	10.239	2.508
Drzewo i wyroby	2.104	119.296

Materiały budowlane	591	2.620
Węgiel, oleje mineralne i t. p.	862	543.946
Chemikalja	2.432	1.158
Rudy i metale	66.098	3.573
Papier i wyroby	735	1.340
Materiały i surowce włókiennicze	654	201
Razem:	90.891	718.953

Przywóz zwiększył się w lipcu w porównaniu z czerwcem o 15.190 t. Największy wzrost wykazuje grupa rud i metali, a mianowicie z 43.035 t na 66.098 t. W grupie tej główną pozycję, a mianowicie 62.807 t, stanowią rudy, pozostałe ilości ziela się pomiędzy fabrykaty i półfabrykaty metalowe. Pozostałe grupy importowe wykazują naogół zmniejszenie, które jest najznaczniejsze przy pozycji produktów zwierzęcych i wyrobów, w której zawarte są nawozy sztuczne.

Eksport wyniósł w lipcu 718.953 t, co stanowi o 602 t mniej aniżeli w czerwcu. Główną pozycję, jak zwykle w eksporcie, stanowi węgiel, którego wywieziono 529.817 t w porównaniu z 570.450 t w m. poprzednim. Wywóz drzewa wzrósł z 104.672 t do 119.296 t; w ciągu 7 miesięcy b. r. eksport ten osiągnął liczbę 594.717 t w porównaniu z 463.124 t w analogicznym okresie r. ub. Zwiększył się również w miesiącu sprawozdawczym eksport artykułów spożywczych z 32.335 t (w czerwcu) do 44.311 t. Główną pozycję stanowi tutaj cukier, którego wywieziono 36.358 t. Pozostałe artykuły eksportowe nie wykazują większych zmian.

Eksport węgla, bez węgla bunkrowego, przedstawiał się w lipcu następująco (w tonnach):

Szwecja	129.126	Z. S. R. R.	12.503
Włochy	94.283	Afryka	6.180
Francja	82.320	Belgja	4.564
Danja	69.566	Islandja	4.234
Norwegja	32.240	Holandja	3.070
Finlandja	32.238	Litwa	140
Łotwa	26.698		

Ruch pasażerski w lipcu charakteryzuje następująca tabela:

	Przyjechało	Wyjechało
Zatoka Gdańska	5.762	9.134
Sztokholm	9	—
Kopenhaga	25	69
Londyn	29	—
Hull	66	—
Helsingfors	188	134
Razem:	6.079	9.337

A. R.

¹⁾ W nawiasach podane są liczby za miesiąc poprzedni.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Organizacja i zakres działania izb i urzędów skarbowych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 13/VIII 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 77, poz. 613).

Kartki pocztowe z widokami — rozp. Ministra Poczty i Tel. z dn. 26/VIII 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 77, poz. 615).

Postępowanie celne w związku z żegluga powietrzną przez granice celne Rzplitej — rozp. Ministra Skarbu z dn. 2/VII 1931 r. („Dz. Ust. R. P.”, Nr. 78, poz. 620).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

zatwierdzone w dniu:

9 grudnia 1930 r.:

— **Towarzystwo Fundamentowe „Raymond”** inż. Edward Romański, S. A. Warszawa, ul. Zgoda 9: kapitał zakł. zł 250 000; założyciele: Edward Romański inżynier, ul. Adama Piłgu nr. 6, Naum Frumkin inżynier, ul. Nowogrodzka 31, i Roman Czarnota-Bojarski, ul. Mianowskiego 24. Akt notarialny zeznany przed p. o. notariusza Bronisławem Gacka w dn. 9 grudnia 1930 r. Rep. Nr. 359.

10 lipca:

— **„Pecus” Fabryka Bekonów i Konserw**, S. A. z siedzibą we Lwowie; kapitał zakł. zł 500.000; założyciele: Dr. Marjan Lisowiecki w Chłopicach, poczta Jarosław, Karol Zeleniński w Gródkowicach, p. Brzezie koło Niepołomic, imieniem własnym działający, oraz Herman Horowitz i Józef Münz, dyrektorzy Banku Hipotecznego we Lwowie, zam. we Lwowie, pl. Halicki 15; akt notarialny zeznany przed Dr. Włodzimierzem Sawickim, zastępcą notariusza Władysława Zawadzkiego we Lwowie, w dn. 10 lipca 1931 r. Nr. Rep. 994.

POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁADOWYCH W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

10 lipca:

— **Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe „Markus Kohn” w Łodzi**, S. A. z siedzibą w Łodzi: pow. kap. zakł. o zł 1.000.000, czyli do zł 6.000.000, drogą II emisji 100 sztuk nowych akcji, nom. wart. zł 1.000 każda; cena emisyjna zł 1.000.

4 sierpnia:

— **„Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna”**, S. A. z siedzibą w Warszawie; pow. kap. zakł. o zł 7.079.520, czyli do zł 35.397.600, drogą VII emisji złotej 8.232 sztuk nowych akcji imiennych, nom. wart. zł 860 każda; cena emisyjna zł 860.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

10 września:

— **Cukrownia „Chełmża”**, S. A. — o godz. 10½ w Hotelu Pomorskim w Chełmży.

11 września:

— **„Krakowska Miejska Kolej Elektryczna”**, S. A. — o godz. 10 w Magistracie m. Krakowa.

— **Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Samochodów „Austro-Daimler, Steyer, Puch”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 11.

14 września:

— **Zakłady Chemiczne „Zabłocie”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S. A. „Keram” we Lwowie, ul. Kochanowskiego 26.

15 września:

— **„Syndykat Rolniczy Warszawski”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 30.

— **Towarzystwo Ubezpieczeń „Vita”**, S. A. — o godz. 16½ w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 6.

— **„Częstochowska Fabryka Wyrobów Celluloidowych”**, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Złota 3.

16 września:

— **Zakłady Przemysłowe „Witulin”**, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Dolach Biskupich.

17 września:

— **„Kolej Lokalna Przeworsk — Dynów”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Przeworsku.

18 września:

— **Fabryka Wyrobów Gumowych „Wolbrom”**, S. A. — o godz. 17 w gm. Synd. Pol. Hut Żel. w Katowicach, ul. Lompy.

— **Fabryka Naczyń Emaljowanych „Olkusz”**, S. A. — o godz. 16 w gm. Synd. Pol. Hut Żel. w Katowicach, ul. Lompy.

— **„Polski Przemysł Naftowy”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Sienkiewicza 9.

20 września:

— **Akcyjne Towarzystwo Krawieckie „Ameryka”**, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żabkowska 40.

22 września:

— **„Warszawsko-Łódzkie Towarzystwo Handlowe”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Targowa 16.

23 września:

— **„C. Hartwig”**, S. A. — o godz. 12 w lokalu Banku Zw. Sp. Zarobkowych w Poznaniu, pl. Wolności 15.

24 września:

— **„Drukarnia Kujawska”**, S. A. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Inowrocławiu.

— **Zakłady Przemysłowo-Budowlane „Fr. Martens i Ad. Daab”**, S. A. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wiejska 9.

25 września:

— **„M. Silberstein”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 40.

— **„Piotrkowska Manufaktura”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 40.

26 września:

— **„Częstochowska Fabryka Guzików”**, dawniej Jan i Stanisław Grosman, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 39a.

— **„Cukrownia we Wrześni”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu „Pod Białym Orłem” we Wrześni.

29 września:

— **„Azot”**, S. A. — o godz. 15 w lokalu B. G. K. w Krakowie.

30 września:

— **Fabryka Odlewów Żelaznych i Narzędzi Rolniczych oraz Warsztaty Mechaniczne „Ostrówek”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Ostrówku.

3 października:

— **Cukrownia i Rafinerja „Zbiersk”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mokotowska 25.

— **„Kolej Lokalna Siersza-Trzebinia Skawce”**, S. A. — o godz. 10 w Pałacu „Pod Baranem” w Krakowie, ul. Rynek Główny 27.

15 października:

— **Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Gmachów”**, S. A. — o godz. 16 w kanc. not. F. Bruśnickiego w gm. Sądu Okręgowego w Kaliszu.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

SPRAWA ŚCIAGANIA PODATKÓW W NATURZE. — Uchwalone przez Radę Ministrów tezy w sprawie złagodzenia skutków bezrobocia w okresie zimowym 1931/32 przewidują m. in., że na rzecz dożywiania i pomocy w naturze dla bezrobotnych przewidziane będą — obok innych środków — również środki, dostarczone przez podatników za zaległe podatki.

Ze względu na to, że uchwała powyższa, powzięta na wniosek komisji międzyministerjalnej do spraw kryzysu i bezrobocia, wprowadza ważne dla płatników podatków *novum*, godzi się poświęcić temu zagadnieniu parę uwag,

Jeśli chodzi o myśl zasadniczą, przyświecającą tej akcji, to jest ona jasna i prosta. Istnieją znaczne zaległości podatkowe, na których pokrycia brak podatnikom płynnych środków, gdyż towary leżą na składzie, nie znajdując zbytu. Droga egzekucyj i licytacji ma znane powszechnie ujemne strony, prowadzi do ubożenia płatników, powoduje chaos na rynku cen, bogaci osoby trzecie i t. d. Z drugiej zaś strony brak Skarbowi Państwa dostatecznych funduszy, aby udzielić niezbędnej pomocy bezrobotnym, którzy wyczerpali uprawnienia do świadczeń ze strony Funduszu Bezrobocia. Nasuwa się więc myśl przekazywania zaległości podatkowych na pomoc dla bezrobotnych. Wprawdzie bezrobotni wolą naogół zapomogi pieniężne, jednakże również świadczenia w naturze — w żywności i opale — są, niewątpliwie, nader pożądaną formą pomocy.

Podczas gdy jednak idea sama jest jasna i prosta, i trudno byłoby przeciw niej wysunąć istotne argumenty — to droga jej realizacji jest trudna i skomplikowana. Wykazała to podobna, aczkolwiek niezupełnie identyczna akcja z lat 1925 — 1926, która tylko częściowo dała pozytywne rezultaty. Od sposobu przeprowadzenia całej akcji zależy jej powodzenie, i dlatego należałoby do strony organizacyjnej tej akcji przykładać wielką wagę.

Największym ułatwieniem akcji byłoby, gdyby organizacje przemysłowe dobrowolnie zadeklarowały gotowość uiszczenia zaległości towarami. Tak było w 1925 r., kiedy przemysł węglowy zgłosił gotowość spłacenia zaległości węglem. Wtedy szczegóły przeprowadzenia akcji możnaby ustalać w porozumieniu z temi organizacjami.

Dla zachęcenia płatników do uiszczania tą drogą zaległości posłużyćby mogło oznaczenie wyższej ceny od ceny kosztu własnego.

Należy się jednak obawiać, że na podstawie dobrowolnych deklaracji poszczególnych płatników, bądź też ich zrzeczeń, nie uzyska się dostatecznych rezultatów. Trzeba przypuszczać, że Rząd będzie zmuszony postawić tak kwestję — że jeżeli płatnik nie dostarczy sam swych należności, zostaną mu one ściągane drogą przymusową.

Ponieważ jednak sprawy ściągania, przewożenia, przechowywania i rozdziału tych artykułów nasuwają ogromne trudności organizacyjne i techniczne, byłoby

pożądane ograniczyć akcję do pewnych możliwie mało zróżniczkowanych towarów i ściągać je tylko od producentów i to większych.

Aby nie obarczać aparatu skarbowego akcją, do której nie jest przygotowany i przystosowany, byłoby celowe umożliwić płatnikom dostarczania swych towarów do magazynów spółdzielni, komitetów pomocy bezrobotnym, magistratów i t. p., które wystawiałyby kwity, służące dla władz skarbowych za dowód uiszczenia się z podatku.

Ograniczając całą akcję do niewielu artykułów i do większych tylko producentów oraz przekazując znaczną część prac organizacjom społecznym i samorządom, uprości się projektowaną akcję i tem samem ułatwi się znacznie jej sprawne przeprowadzenie.

Oczywiście, należy rozumieć uchwałę Rady Ministrów jako zarządzenie przejściowe, nie zaś jako instytucję stałą. Dotyczyć ona powinna tylko zaległości dawniejszych, trudno ściągalnych, w żadnym zaś razie bieżących, gdyż wtedy zachodziłaby obawa, że mogłoby to wpłynąć hamująco na uiszczanie należności podatkowych w gotówce. Wkońcu nadmienić należy, że realizacja omawianej uchwały wymaga jeszcze odpowiednich uprawnień ustawowych.

Trudności techniczne, które niewątpliwie akcja powyższa przedstawia, nie powinny jednak przesłonić korzyści, tą drogą uzyskanych. Żyjemy w czasach wyjątkowych, w których nie wystarczają tradycją uświęcone środki i w których szukać trzeba nowych dróg dla przezwyciężenia trudności, spowodowanych kryzysem.

W. L.

KALENDARZYK PODATKOWY NA WRZESIEŃ 1931 R.

We wrześniu r. b. płatne są następujące podatki:

1) do dn. 15 września — państwowy podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w miesiącu sierpniu r. b., przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii i przedsiębiorstwa przemysłowe I—V kategorii, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

2) do dn. 7 września — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, potrącony w miesiącu sierpniu r. b.

Nadto płatne są we wrześniu zaległości, odroczone i rozłożone na raty z terminem płatności we wrześniu, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 24 do 29 sierpnia 1931 r.

— Ożywienie na rynku w a l u t było w okresie sprawozdawczym znacznie mniejsze niż w tygodniach poprzednich. Wahania kursowe, jak również różnice w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego są przeważnie minimalne — przy słabej tendencji. Większość notowanych kursów wykazuje zniżkę, a mianowicie: dolary, funty szterlingów, franki francuskie, belgi, korony czeskosłowackie, szylingi austriackie, liry włoskie, floreny holenderskie oraz korony szwedzkie. Poprawiły się kursy:

franków szwajcarskich, lei rumuńskich i guldenów gdańskich, przyczem zwyżka tych ostatnich jest stosunkowo znaczna.

Zaofiarowanie dolarów gotówkowych nadal znacznie przewyższało popyt; w rezultacie tygodniowym kurs ich obniżył się o dalsze 2%, osiągnąjąc w ostatnim dniu okresu poziom zł 8'925 za $\text{\$}$ 1. W obrotach prywatnych nastąpiła podobna zniżka — do zł 8'925 za $\text{\$}$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania uległa obniżeniu, nie osiągnąjąc poziomu ostatnich tygodni.

Kurs
najwyższy   Kurs
najniższy   Kurs
w dn.
29/VIII

		Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 29/VIII
Dolary St. Zjedn.	$\text{\$}$ 1	8'925	8'921	8'921
" " " " teleg.	$\text{\$}$ 1	8'929	8'925	8'925
Funty szterlingów	£ 1	43'40	43'37 $\frac{1}{2}$	43'38
Franki francuskie	100 fr.	35'01	34'99 $\frac{1}{2}$	35'00
Franki szwajcarskie	100 fr.	173'85	173'75	173'80
Belgi	100 blg.	124'52	124'50	124'52
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'44 $\frac{1}{2}$	26'43 $\frac{1}{2}$	26'43 $\frac{1}{2}$
Szylingi austriackie	100 szyl.	125'50	125'41	125'48
Liry włoskie	100 lir.	46'71	46'70	46'71
Floreny holenderskie	100 fl.	360'10	359'85	359'95
Korony szwedzkie	100 kor.	238'95	238'95	—
Guldeny gdańskie	100 gul.	173'60	173'40	173'55
Leje rumuńskie	100 lei	5'32	5'32	—

W dziale papierów lokacyjnych państwowych dopiero II połowa okresu przyniosła pewne ożywienie, obroty nie przybrały jednak większych rozmiarów wskutek znacznej różnicy kursów podaży i popytu. W rezultacie tygodniowym większość papierów tego działu wykazuje straty kursowe: 3% Pożyczka Budowlana zł 0'25, 4% Pożyczka Inwestycyjna sztuki zł 0'50 (seryjnie nie notowano), 5% Pożyczka Konwersyjna $\frac{1}{4}\%$, 6% Pożyczka Dolarowa 1%, 7% Pożyczka Stabilizacyjna 1 $\frac{1}{2}\%$, a jedynie 10% Pożyczka Kolejowa, silnie poszukiwana w celach lokacyjnych, zyskała 2%. Kursy listów zastawnych i obligacji banków państwowych pozostały bez zmiany.

Dla listów zastawnych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja niejednolita przy zmniejszonych obrotach. Kursy większości notowanych papierów tej grupy wykazują odchylenia, nie przekraczające normalnych rozmiarów. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej notowano jedynie 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego, kurs ich obniżył się o dalsze 2%.

W zaniedbanym ostatnio dziale obligacji doszło do notowań VI 6% Obligacji Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r., której kurs, po nieznacznych wahaniach, utrzymał się na dotychczasowym poziomie.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 29/VIII
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	33'25	33'00	—
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	84'50	83'50	—
4% " " (serje)	zł w zł. 100	—	—	—
		w % n o m i n a ł u		
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	44'25	44'25	44'25
6% " Dolarowa	$\text{\$}$	69'00	68'50	68'50
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	$\text{\$}$	71'00	68'00	68'00
10% " Kolejowa	fr. w zł.	106'50	106'00	—
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	—
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ²⁾	£	72'50	70'00	70'00
				-71'00
4 $\frac{1}{2}\%$ L. Z. T-wa Kred. Ziemi.	zł	50'00	49'25	49'50
4 $\frac{1}{2}\%$ L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	49'25	49'25	—
5% " " " " " "	zł	52'75	52'00	—

8% L. Z. T-wa Kred. m. Warszawy	zł	69'50	68'50	69'00
				-69'50
5% " " " " Częstochowy	zł	60'00	59'75	59'75
8% " " " " Kalisza	zł	60'60	60'60	—
8% " " " " Łodzi	zł	65'25	64'75	—
8% " " " " Piotrkowa	zł	61'00	60'75	60'75
10% " " " " Radomia	zł	71'75	70'50	70'75
10% " " " " Siedlec	zł	71'75	70'75	71'00
VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	45'00	44'00	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	1931	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
24/VIII	57'60—57'71	47'15	—	47'35 79'45	—79'73	—
25/ "	57'57—57'69	47'10	—	47'30 79'44	—79'72	—
26/ "	57'53—57'65	47'15	—	47'35 79'43	—79'71	—
27/ "	57'51—57'63	47'075	—	47'275	—	—
28/ "	57'52—57'64	—	—	—	—	—
29/ "	—	47'15	—	47'35	—	—
1931						
24/VIII	43'37	377'00	—	11'22	—	—
25/ "	—	—	—	—	—	—
26/ "	—	—	—	—	—	—
27/ "	—	377'00	—	—	—	—
28/ "	—	—	—	—	—	—
29/ "	—	—	—	—	—	—

POŻYCZKI POLSKIE

NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	3—8/VIII	10—16/VIII	17—23/VIII
	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasie obroty)		
New-York			
6% dolarowa			
1920	70—64—66 $\frac{1}{8}$ (57.000)	66 $\frac{1}{8}$ —65—65	64 $\frac{1}{2}$ —65 $\frac{1}{2}$ —64 $\frac{1}{2}$
8% Dillon			
1925	74—69—71 (94.000)	72 $\frac{1}{4}$ —69 $\frac{3}{4}$ —71	73 $\frac{7}{8}$ —71 $\frac{1}{2}$ —73 $\frac{7}{8}$
7% stabilizac.			
1927	69 $\frac{7}{8}$ —62—63 $\frac{3}{4}$ (93.000)	66—64—64	65—65—65
7% m. War- szawy			
1928	48 $\frac{3}{4}$ —43—43 (54.000)	49—43 $\frac{1}{4}$ —48	51—45—45
7% śląska			
1928	44—41 $\frac{3}{4}$ —43 (55.000)	46 $\frac{7}{8}$ —42—46 $\frac{7}{8}$	48 $\frac{1}{4}$ —44—44 $\frac{1}{2}$
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	73'65—70'15— —70'65	68'48—67'19	68'48—67'19
Zurich			
7% stabilizac.			
1927	65'00—59'00	65'00—62'50	65'00—63'25
Sztokholm			
7% stabilizac.			
1927	Lipiec 1931	76 $\frac{1}{2}$ —68 $\frac{1}{2}$	(15.000)
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	96'05—92'60	95'20—92'27	94'86—94'46
Mediolan			
7% włoska			
1924	98'00—97'50— —98'00 (650)	98'00—97'50— —98'00 (650)	98'60—98'00— —98'40 (150)

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej

²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

¹⁾ Za zł 100.

²⁾ Za £ 1.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

PODSTAWY I WARUNKI SANACJI KREDYTOWEJ NIEMIEC

NAJWAŻNIEJSZYM dla Niemiec wydarzeniem w dziedzinie gospodarczej, jakie zaszło w II połowie sierpnia, było dojście do skutku w Bazylei układu w sprawie nieodwoływania kredytów zagranicznych¹⁾. Układ ten ustala wytyczne, t. j. pewien szablon warunków, które stanowią istotną treść umów, mających być zawartymi między poszczególnymi wierzycielami i dłużnikami. Zasadą jest prolongata wszystkich krótkoterminowych kredytów, posiadanych przez Niemcy w dn. 31 lipca r. b., na 6 miesięcy. Dotyczy to bez zastrzeżeń tylko wierzytelności w walutach zagranicznych, gdyż konta markowe obcych banków w Niemczech mają prawo tylko do częściowego moratorium. Całość wierzytelności tej I kategorii jest obliczana na RM 5·1 milj., zaś II kat. na RM 739 milj. Te długi pochodzą w 47% z akceptów handlowych, w 40% z depozytów. Kwestja kont markowych, która przez jakiś czas utrudniała dojście do skutku całego układu, została załatwiona kompromisowo: Niemcy, którzy chcieli wierzycieli markowych poddać bezwzględnie przepisom krajowym, musieli się zgodzić na wypłatę 25% tych pretensyj zaraz, a potem miesięcznie po 15% (z możliwością pewnych ulg). Układ stwarza dalej dla wierzycieli zagranicznych możliwość otrzymania dodatkowych gwarancji, albo w formie bezpośredniego obliżu dłużnika danego banku niemieckiego, albo też w drodze poręki Golddiscontbanku. Zobowiązania związków prawnopublicznych nie są objęte układem.

Poważne znaczenie dla zaznajomienia się z opinią komisji bazylejskiej, działającej z polecenia konferencji londyńskiej, w sprawie krótkoterminowych długów niemieckich, ma memoriał tej komisji, zwany od imienia jej autora, raportem Laytona. Stwierdza on, że kryzys niemiecki jest częstokwem objawem złego położenia gospodarczego świata, i że póki to położenie się nie poprawi, nie może być mowy o trwałym polepszeniu stosunków w Niemczech. Specjalnym rysem sytuacji niemieckiej jest wielkie zadłużenie zagraniczne. W latach 1924—30 wyniosło to zadłużenie netto RM 18·2 milj. i zostało użyte na wyrównanie niedoboru w bilansie płatniczym (w czem 10·3 milj. wyniosły reparacje, zaś 6·3 milj. deficyt bilansu płatniczego). Lokaty niemieckiego kapitału zagranicą oblicza Layton na RM 9·7 milj. Długi krótkoterminowe zagraniczne niemieckich banków wynosiły z końcem marca RM 5·6 milj., z czego 37·1% w Stanach Zjedn., 20·4% w Anglii, 13·9% w Szwajcarii, 9·7% w Holandji, 6·5% we Francji i t. d. Naogół zobowiązania krótkoterminowe Niemiec przewyższały dwukrotnie ich wierzytelności krótkoterminowe i były w dużym stopniu zużyte na lokaty długoterminowe. W 1931 r. nadwyżka z eksportu pozwala spłacić już prawie wszystkie bieżące długi, ale obok tego jest duża ucieczka kapitałów. W I połowie r. b. odpłynęło z Niemiec krótko-

terminowych kredytów RM 2·9 milj., razem zaś ze sprzedażą efektów niemieckich i t. p. RM 3½ milj.

Dalszemu odpływowi waluty zapobiega układ bazylejski.

Istnieją 2 sposoby poradzenia sobie przez Niemcy własnymi siłami: albo przymusowe ściągnięcie lokat zagranicznych, albo zduszenie importu. Oba te sposoby odrzuca Layton jako zbyt szkodliwe dla gospodarstwa. Pozostaje tylko trzecia droga: uzyskanie pożyczki długoterminowej. Położenie gospodarcze Niemiec, będące podstawą zabezpieczenia wierzycieli, nie jest niepomyślne, zwłaszcza odkąd się Rząd zabrał energicznie do porządkowania finansów publicznych, i o ile w tej polityce wytrwa. Dzisiaj zaciągnięcie długoterminowej pożyczki dla Niemiec jest niemożliwe, póki nie zostaną dopełnione 2 warunki: usunięcie politycznych trudności w współpracy Niemiec z innymi mocarstwami europejskimi oraz zaniechanie lawinowego zadłużania się przez Niemcy zagranicą w sposób, grożący pomyślności ekonomicznej innych krajów. Uzdrawienie handlu światowego, a stąd i stosunków niemieckich, możliwe jest tylko przy powrocie swobodnej cyrkulacji kapitałów i towarów, a zatem zaniechaniu dotychczasowej polityki obstrukcji w handlu międzynarodowym. (Te słowa, odpowiadające poglądom, głoszonym przez Laytona na łamach „*The Economist*”, dziwnie są sprzeczne z angielskimi projektami celnymi, które były jednym z powodów upadku gabinetu Mac Donalda w parę dni po zakończeniu konferencji bazylejskiej). Memoriał kończy wezwaniem do rządów, by stworzyły takie warunki, które pozwolą na udzielenie finansowej pomocy Niemcom, a przez to i światu.

A więc mamy tu autorytatywne stwierdzenie, że Niemcy nie są w stanie wyjść z obecnego impasu kredytowego inaczej aniżeli z pomocą zagranicy, co znowu zależy od złożenia przez Niemcy oświadczeń, zapewniających spokój polityczny Europy. Uporządkowanie stosunków niemieckich uważa memoriał za jeden z warunków powrotu gospodarczej sytuacji świata do stanu normalnego — ale mowy niema o tem, aby kwestja reparacyjna była uważana za przyczynę dzisiejszego zła, jakby to chcieli mieć politycy niemieccy.

W stosunkach wewnętrznych kraju da się zauważyć przede wszystkim kontynuowanie przez Rząd Rzeszy polityki sanowania finansów publicznych. Pisaliśmy już poprzednio o zakazie, wydanym kasom oszczędności i t. p. instytucjom, by nie kredytowały gmin i krajów. Dalszym krokiem w tym samym kierunku jest rozporządzenie doraźne Prezydenta Rzeszy z dn. 24/VIII, upoważniające rządy krajowe do zrównoważenia budżetów krajów i gmin w drodze administracyjnej. Jest to traktowane przez prasę opozycyjną jako niesłychany zamach na samorząd, ale w gruncie rzeczy dowodzi rozsądnej nieustępliwości Kanclerza Brüninga w porządkowaniu finansów.

Gwałtowne domaganie się kontroli nad bankami, które stanowiło jakby automatyczną reakcją społeczeństwa na trudności płatnicze banków niemieckich

¹⁾ Dzięki temu układowi oraz poprawie stanu Banku Rzeszy w dużym stopniu możliwym stało się dokonane z dniem 2 b. m. obniżenie stopy dyskontowej Banku Rzeszy do 8% i lombardowej do 10%. (Przyp. Red.).

w połowie lipca, uspokoiło się jakiś czas, a obecnie przeszło w fazę ożywionej dyskusji, stanowiącej tło do obrad Rządu przy pomocy szeregu rzeczoznawców, którzy są zresztą prawie wyłącznie przedstawicielami grup zainteresowanych.

Socjalistyczne związki zawodowe przedłożyły Ministerstwu Gospodarki Rzeszy memoriał w tej sprawie, którego treść da się określić następująco: planowa gospodarka kredytowa, zniesienie tajemnicy bankowej i policja bankowa. Ma się wrażenie, że ten program jest tylko demonstracją partyjną.

Celem wszelkiej kontroli bankowej może być tylko usunięcie pewnych braków w organizowaniu i funkcjonowaniu aparatu kredytowego kraju, a przez to uchylenie ryzyka „niedopisania” tego aparatu w chwilach przełomowych. W tym celu musimy przyjrzeć się, jakie niedomagania przedstawia niemiecki aparat kredytowy, oraz jakie wykazał zaburzenia funkcjonalne w ogniu lipcowej próby. Dopiero po zanalizowaniu cząstkowych problemów uzyskamy podstawę do wniosku, co i w jakim kierunku należałoby, oraz co dałoby się zreformować. Na dobrych chęciach reformowania, szczególnie u teoretyków, w Niemczech nie zbywa. Z właściwą sobie ciężką gruntownością mieliby oni chęć zaprowadzić stan tak gruntownie poprawny, że szkody, zeń wynikłe, byłyby nieobliczalne. W tym sensie wysuwa się na porządek dzienny konieczność rozdzielania interesu depozytowego banków od interesu emisyjnego, za wzorem banków angielskich.

W Anglii dzielą się banki na następujące kategorie: 1) banki akcyjne, o niewielkim kapitale, prowadzące interes depozytowy i lokujące swoje środki pieniężne tylko krótkoterminowo, 2) banki prywatne tej samej konstrukcji, 3) banki dyskontowe, będące głównymi klientami banków depozytowych, 4) banki emisyjne (promoters), raczej instytucje finansujące, 5) foreign and colonial banks, finansujące eksport. Ten podział w czasach przedwojennych był ścisły, ale już od lat 90-ych ostatniego stulecia granice tych kategorii zaczęły się zacierać, a to dzięki prawnym zmianom, którym podlegały udziały w prywatnych bankach, oraz dzięki tendencjom banków depozytowych do fuzjonowania się, głównie w celu uniezależnienia się od wahań konjunktury. Utworzenie się wspomnianych kategorii i zasadnicze ich przetrwanie po dziś dzień było wynikiem faktu, że system bankowy w Anglii zaczął się formować dopiero w czasie, kiedy przemysł już się był własnymi środkami wysoko rozwinął. Inaczej jest w Niemczech, gdzie potrzeba silnych banków pojawia się po 1870 r., równocześnie z rozpoczynającym się wielkim rozwojem przemysłu. Tutaj system bankowy kształtował się pod presją konieczności zebrania potrzebnych dla kredytowania przemysłu środków oraz pod wpływem zanadto jednostronnie finansowego zainteresowania w powodzeniu klienta. Dla przetrwania ryzyka przemysłowego engagement banków trzeba było troszczyć się o interes emisyjny, który mógł prosperować tylko, jeśli się posiadało odpowiednio rozbudowaną sieć kas depozytowych i rozległą klientelę. Jednak interes emisyjny wymaga większego własnego kapitału niż depozytowy, ograniczając się do lokat krótkoterminowych. To ściśle połączenie niemieckich banków z przemysłem mieści w sobie pewne momenty ryzyka, które w okresach przesilenia wywierały wpływ ujemny na płynność i siłę odporną banków. Nieraz związaną się banku z pewnym koncernem przemysłowym bywało tak ściśle,

że przy udzielaniu kredytów nie przestrzegano odpowiednich reguł ostrożności. Połączenie czynności depozytowych i emisyjnych może wymagać, jak nas dzisiejsze doświadczenia uczą, lepszego podziału ryzyka po stronie czynnej (o czym jeszcze niżej), ale nie pociąga za sobą konieczności zmiany systemu, organicznie wytworzonego z potrzeb życia gospodarczego kraju i silnie z nim zrośniętego.

Z punktu widzenia odporności systemu kredytowego na przesilenia wogóle ma poważne znaczenie błąd konstrukcyjny systemu, podniesiony przez A. Lansburgh'a¹⁾, t. j. brak jakiegokolwiek rzeczywistej rezerwy. W Anglii posiadają wszystkie banki spore depozyty gotówkowe w instytucji emisyjnej, w Niemczech natomiast t. zw. „płynne lokaty” składają się głównie z weksli, które w myśl tradycji i poniekąd także ustawy bankowej, można dyskontować w Banku Rzeszy. Zatem rezerwy Banku Rzeszy stanowią gwarancję płynności wszystkich banków i całego życia gospodarczego, chociaż ich zadaniem jest właściwie zabezpieczenie waluty. Z chwilą kiedy konieczność obrony waluty wywoła ich spadek, znikają rezerwy płynności dla całego życia gospodarczego, a zatem wówczas, kiedy z reguły to życie ich najbardziej potrzebuje. Owe zaś „płynne lokaty”, posiadane przez banki, są w znacznym stopniu uludą, bo w razie istotnej potrzeby da się z nich ściągnąć tylko drobną część. Dla określenia roli, jaką odgrywają kredyty w życiu gospodarczym, objaśnia Lansburgh ich funkcjonowanie w gospodarstwie kredytobiorcy: Błądzi, kto sobie wyobraża, że klient bierze kredyt z banku, przeprowadza interes i spłaca kredyt. Z reguły bowiem wchodzi suma pożyczona w całość przedsiębiorstwa klienta i zlewa się z procesem produkcji lub dystrybucji towarów w nierozłączną całość. Zakup surowca, wypłata robocizny, wyrób towarów, składowanie ich i rozsprzedaż nie stanowią oddzielnych stadiów, biegają nie jedno po drugim, lecz obok siebie równocześnie. Całe przedsiębiorstwo jest żywym organizmem, całością, utrzymywaną w ruchu przez kapitał obrotowy, zczem odwołanie kredytu spowodować musi zaburzenie w całym organizmie, z którego funkcjonowaniem ten kredyt został złączony. Stąd można powiedzieć, że każdy przemysłowy kredyt się zamraża, póki nie zostanie zlikwidowany w drodze emisji lub zamortyzowany z zysków. Prawdziwie płynnymi kredytami są tylko pochodzące z rembursów i z dyskonta weksli handlowych, ale w razie silnego przesilenia kredytowego i te nie dopiszą. Powyżej określony zasadniczy błąd w konstrukcji niemieckiego systemu bankowego był już nieraz podstawą do żądań nałożenia na banki obowiązku utrzymywania w Reichsbanku rezerw gotówkowych w wysokości kilku procent sumy depozytów — co dotychczas pozostało w sferze projektów.

Przy dzisiejszym systemie zmniejszenie płynności banków powodować musi zmniejszenie płynności instytucji emisyjnej, t. j. osłabianie odporność waluty. Tak było w jesieni r. ub. po wyborach, tak samo było na wiosnę i w lecie r. b. Bank Rzeszy musiał przejmować uderzenie, o ile nie chciał dopuścić do ciężkich zaburzeń w gospodarstwie, i zastępować wycofane kredyty zagraniczne własnymi, wywołując pozory inflacji kredytowej. Jest to słuszne tylko, o ile rozpatrujemy sprawę z powyższego punktu widzenia, bo zarzucany mankament nie jest przywilejem banków

¹⁾ P. „Die Bank” zesz. 33 z r. b.

prywatnych — z bankami publicznymi i kasami oszczędności wcale lepiej nie było.

W zakresie polityki kredytowej banków niemieckich dużo byłoby do poprawienia. Główną zasadą udzielania kredytów są istniejące „zabezpieczenia”, a więc bilans, wykazujący zyski, dalej posiadane nieruchomości, urządzenia fabryczne, papiery wartościowe i t. p. Ustalenie zdolności kredytowej klienta na tych podstawach nie stanowi trudności, tem bardziej, że zazwyczaj istnieją instrukcje, określające granice dopuszczalnego obciążenia. Dla stałego utrzymania się w tych granicach dokonywa się rewizji przedsiębiorstw kredytobiorców — przez buchalterów bankowych, nie mających wyobrażenia o toku handlu i przemysłu. Jakie zaś klient robi interesy za pożyczone pieniądze — to nikogo nie obchodzi, a kiedy się okaże, że te interesy były nierentowne lub spekulacyjne, bank zostaje przy „zabezpieczeniach”, z którymi nie ma co począć. Taki Golddiscountbank, którego obecnym zadaniem jest finansowanie eksportu, zupełnie nie troszczy się o to, na jakie cele idą jego pieniądze. Każde sobie wprawdzie przedstawiać zamówienia zagraniczne, ale czy udzielony kredyt idzie na wykonanie tego lub wogóle jakiegoś zamówienia — tem się nie zajmuje, nie posiada nawet wykwalifikowanych sił do tego.

Na te i tym podobne niedomagania niemieckiej bankowości otworzyły się ludziom oczy z racji kryzysu kredytowego. Można tedy mówić o „wywieraniu wpływu na politykę banków” (słowa Brüninga) nie jako o jakimś odwiecie za szkodliwą działalność, ale tylko jako o próbie zaprowadzenia pewnych ulepszeń z okazji kryzysu, korzystając z nadającego się potemu stanu umysłów w kraju.

Doświadczenia z kontrolą banków, dokonane w innych krajach, jak: Danji, Finlandji, Norwegji, Szwecji lub Czechosłowacji, nie dowiodły w każdym razie, by kontrola potrafiła istotnie zmniejszyć niebezpieczeństwo załamania się banków. Jeśli jednak nie zdecydujemy się na pójście aż do faktycznego znacjonalizowania banków, to musimy się zgodzić na to, że wszelka rządowa kontrola musi się ograniczyć do technicznych kwestyj, jak przy ubezpieczeniach, gdzie tych technicznych kwestyj jest znacznie więcej i gdzie istnieje kontrola — która zresztą nie była w stanie przeszkodzić takim jaskrawym wypadkom, jak bankructwo Favag'u.

Do rzędu takich technicznych spraw w zakresie bankowości, które dałyby się z pożytkiem uregulować, można zaliczyć wymagania co do wielkości kapitału, co do rezerw, rozdziału kredytów, płynności oraz jawności.

Typ mieszany banków depozytowo-emisyjnych ma to do siebie, że przechodzi ciężko przez takie okresy, kiedy upłynnienie kont dłużników przemysłowych nie da się w drodze emisji przeprowadzić. Ścisłe związanie rzeczowe i personalne z pewnymi koncernami przemysłowymi zmusza do ich dalszego kredytowania, a wówczas punkt ciężkości przesuwa się na stosunek własnych środków banku do depozytów. Doświadczenie ostatnich czasów uczy, że właśnie te banki, w których stosunek ten był nieodpowiedni, okazały się najmniej odpornymi na przesilenie. Klasycznym przykładem jest Danat-Bank. Przeprowadzenie w drodze ustawodawczej, nie administracyjnej, reguły, wzmacniającej stosunek środków własnych do obcych, mogłoby wpłynąć na poprawę opinii o wytrzymałości

banków. Podobną regułę możnaby ustanowić co do płynnych rezerw, ponadto zaś ograniczyć cyfrowo maksimum kredytów, udzielanych jednemu klientowi, a przez to wpłynąć na lepszy podział ryzyka — regionalny i branżowy. Wreszcie dużo złej krwi możnaby usunąć przez zwiększenie jawności w działalności banków, zwłaszcza osobne wykazywanie kredytów, udzielanych krajom, gminom i przedsiębiorstwom publicznym.

Obok kwestji tego rodzaju poprawek systemu, które mogą nieco wzmocnić odporność banków w razie przesilen, chociaż nigdy nie będą w stanie do przesilenia nie dopuścić, istnieje ważniejsza kwestja, a mianowicie, jak przywrócić bankom utraconą płynność. Po wypłaceniu paru miliardów pozostały bankom niemieckim, oprócz drobnych pozycji w gotówce i na rachunkach żyrowych, właściwie tylko same „zamrożone” lokaty. W 4 wielkich bankach berlińskich przedstawia się w ciągu ostatniego roku spadek wierzyteli o 29%, spadek zaś dłużników o 8%, co już samo przez się świadczy o trudnościach ściągania pretensyj bankowych (a zresztą także i o przesunięciu głównej wagi zagadnienia na Bank Rzeszy). Przytem nie trzeba zapominać, że rozmiary kredytów uwzględnić już musiały spadek cen i obrotów handlowych w ostatnim roku. Gdybyśmy dzisiaj zechcieli postąpić teoretycznie poprawnie i dostosować kredyty czynne do kredytów biernych, jak to już wspomina Deutsche-Disconto w okólniku do swoich filij, to będziemy świadkami ciekawego zjawiska: ściągnię się wierzyteli od dobrych dłużników, a pozostanie się z samymi dubiosami. Powolnej, selekcyjnej likwidacji dokonywa już stopa procentowa — najlepszym dowodem tego jest podskoczenie wywozu z RM 746'8 miljn. w czerwcu do RM 827'2 miljn. w lipcu r. b. przy równoczesnym spadku przywozu z RM 607'3 miljn. na RM 562'5 miljn. Niezawodnie, przez silniejsze likwidowanie zapasów możnaby osiągnąć znaczne zwroty kredytów. Zapasy, istniejące w Niemczech, oblicza się na M 25 — 30 miljard., czego starczyłoby na upłynnienie banków ponad wszelkie potrzeby. Ale pozbywanie się masowe surowców czy półfabrykatów, zakupionych po wyższych cenach, lub fabrykatów, wytworzonych przy wyższych niż obecne kosztach produkcji, wywołałoby gwałtowny spadek cen, przez to zdeprecjonowanie aktywów dłużników i nowe wymówienie kredytów, wyprzedaż zaś efektów i spadek ich kursów miałyby takie same skutki.

Wówczas miejsce troski o płynność zajęłaby w bankach troska o całość wierzyteli. Jedynym sposobem, działającym organicznie i bez gwałtownych wstrząsów, może być dzisiaj powolne obniżanie kosztów produkcji, w pierwszym rzędzie związanych przez kartele, cła i związki zawodowe sztywnych cen i płac, na jakie sobie nawet Stany Zjednoczone, a co dopiero słabe Niemcy nie mogą pozwolić. Ceny produktów rolnych także nie są poświęcane, i żaden rząd, myślący nie partyjnie, lecz gospodarczo, nie może się zawahać przed naruszeniem tego tabu.

Równoległe z poprawą sytuacji banków — od fundamentów, t. j. od gospodarstwa samego, musi iść wzmocnienie Banku Rzeszy, i to zarówno jako regulatora waluty, jak i oparcia kredytowego banków prywatnych. Bank Rzeszy musi myśleć o odzyskaniu zapasów dewiz przynajmniej w takich rozmiarach, jakiego mu pozwoliły na swobodne płacenie odsetek i umarzanie krótkoterminowych kredytów zagranicznych.

Użycie przymusowych środków do tego celu zawiodło w dużym stopniu. Z zażądanych przez Bank Rzeszy RM 432 miljn. dewiz wpłynęło od 15/VII do 21/VIII RM 200 miljn. (poza tem jeszcze ok. RM 100 miljn. dewiz, niezaliczonych do pokrycia). Jest to bardzo niedużo, jeśli przypomnimy sobie, ile setek milionów wycofywano tygodniowo przed 15 lipca. Nie można tać, że dotychczasowa reglamentacja dewiz dała nie zadowalające wyniki. Trudno było przypuszczać, że wyniki te będą lepsze. Ożywiony od lipca wywóz da rezultaty w dewizach za parę miesięcy dopiero. Natomiast sezonowe zapotrzebowanie na import jesienny oddziaływa już dzisiaj. Niemcy, forsując swój wywóz, zwłaszcza do krajów kapitałowo słabych, muszą dać przynajmniej takie same jeśli nie lepsze warunki, jak eksporterzy konkurencyjni. Natomiast import niemiecki odczuwa, zrozumiałą zupełnie, powściągliwość zagranicy w udzielaniu kredytów. Konieczność uchylecia niepoehlebnych przeszkód w obrocie dewiz została wreszcie zrozumiana przez Rząd Rzeszy i znalazła wyraz w formie nowego rozporządzenia doraźnego, wchodzącego w życie dn. 26 sierpnia, oraz nowych wytycznych dla gospodarki dewizowej. Zajmują się one zastosowaniem reguł, zawartych w układzie bazylejskim. Rozstrzygnięcie w sprawach wszelkich zob-

wiązań, objętych układem (t. j. krótkoterminowych, istniejących już w dn. 31/VII r. b.), zostało przekazane Bankowi Rzeszy.

Obecne zadanie polityki Rządu Rzeszy polega, jak widzimy, z jednej strony na niedopuszczaniu do pogłębienia kryzysu gospodarczego, przeprowadzaniu pewnych poprawek organicznych w ustroju kredytowym i finansowym i umacnianiu odporności aparatu kredytowego, z drugiej zaś strony — na ułożeniu na dłuższy okres czasu stosunków z zagranicą, obecnie uregulowanych tylko 6-miesięcznym moratorium. W tem drugim zagadnieniu leży punkt ciężkości. Z chwilą, kiedy skończy się moratorium bazylejskie, musi wejść w życie nowy plan, normujący na długą metę zobowiązania płatnicze niemieckie, publiczne i prywatne. W ten sposób termin 1 lutego 1932 r. trzeba uważać jako granicę, do której także i sprawa dalszych płatności reparacyjnych, po upływie roku hooverowskiego, będzie musiała być rozstrzygnięta. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że całe zagadnienie reparacyjne zostanie wytoczone przez Niemcy jeszcze w jesieni r. b. To nie zmieni w niczem tego pewnika, że droga do uzdrowienia kredytowego Niemiec idzie tylko przez Paryż.

Berlin, dn. 31 sierpnia

W. H. H.

KRONIKA ZAGRANICZNA

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do dn. 31 sierpnia r. b. kształtowały się następująco (w \$ za kwintal):

	16—22/VIII	23—31/VIII	+ wzrost — zmniejszenie
Pszenica:			%
Berlin . . .	5'29	5'10	— 3'5
Praga . . .	3'88	3'82½	— 0'1

Chicago . .	1'86	1'80	— 3'2
Buenos Aires	2'23	2'20	— 1'3
Liverpool .	2'46½	2'45½	— 0'4
Wiedeń . .	3'83	3'83	—
Hamburg . .	2'69	2'65	— 1'5

Żyto:

Berlin . . .	4'01½	4'01	— 0'1
Praga . . .	4'30	4'25½	— 1'0
Chicago . .	1'59	1'48	— 6'9
Wiedeń . .	3'94	3'94	—
Hamburg . .	1'89½	1'92	+ 1'6

O wies:

Berlin . . .	3'63	3'42	— 5'7
Praga . . .	3'02½	3'29	+ 8'8

Chicago . .	1'50	1'58½	+ 5'6
Buenos Aires	1'74	1'86	+ 6'8
Liverpool .	2'28½	2'30½	+ 0'8
Wiedeń . .	3'51	3'51	—
Hamburg . .	1'72	1'77	+ 2'5

Jęczmień browarowy:

Praga . . .	3'59	3'59	—
Chicago . .	2'19	2'22	+ 1'3
Wiedeń . .	4'58	4'58	—
Hamburg . .	1'78	—	—

Jęczmień zwykły:

Berlin . . .	3'72	4'76	+ 1'0
--------------	------	------	-------

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—*z* 15, półrocznie—*z* 30, rocznie—*z* 60

z zagranicą:

kwartalnie—*z* 25, półrocznie—*z* 50, rocznie—*z* 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—*z* 1.200; II i III str. okł.—*z* 900;

½ str. — *z* 500; strony zwyczajne — *z* 600,

½ str. — *z* 350, ¼ str. — *z* 200, 1/8 str. — *z* 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petlitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHALSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Niniejszem zaprasza się PP. Akcjonariuszów

Cukrowni Melno, Spółka Akcyjna w Melnie

na tegoroczne

47 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w **czwartek dn. 17 września 1931 r., o godz. 11 przed poł.** w hotelu „Pod Złotym Lwem” w Grudziądzu. Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu, przedłożenie bilansu, oraz rachunku zysków i strat;
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej;
- 3) Udzielenie absolutorjum;
- 4) Ustalenie dywidendy;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Warja.

Dodatkowe sprawy do porządku obrad, które mogą być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu, winny być zgłoszone najpóźniej do dn. 2 września 1931 r.

Właściciele akcji na okaziciela (lit. B) mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu i prawo głosowania, jeżeli złożą przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Spółce swoje akcje lub poświadczenia złożenia ich u notariusza albo w Gdańskim Prywatnym Banku Akcyjnym oddział w Grudziądzu (§ 18 statutu).

Zarząd:

podpisano (—) von Bieler (—) Chelmicki

SĄD OKRĘGOWY W KRAKOWIE

Wydział II handlowy

dn. 19 czerwca 1931 r.

Lcz. 11 Firm. 839/31

B. I. 107

Z ts rejestru handlowego Oddział „B” wykreślono statut firmy „**Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Krakowskim**”, S. A. w Sierszy Wodnej, a na podstawie nowego statutu, uchwalonego zgodnie z Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 o prawie spółkach akcyjnych „Dz. Ust. R. P.” 39/1928, poz. 383, na Walnym Zgromadzeniu z dn. 18 października 1930 r. Nr. 2025, którego uchwały zatwierdzone zostały postanowieniem Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dn. 9 stycznia 1931 r. wpisano statut, jak następuje: Dzień wpisu: 23 czerwca 1931 r. Brzmienie firmy: „Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Krakowskim, Spółka Akcyjna”. Siedziba: Siersza Wodna (gmina Wodna, pow. Chrzanowski). Przedmiot przedsiębiorstwa: celem przedsiębiorstwa jest działalność przemysłowa w kierunku wyzyskania energii we wszelkich jej przejawach, a w szczególności wytwarzanie, przetwarzanie, przesyłanie i rozdzielanie energii elektrycznej, jak również działalność w kierunku fabrykacji we wszystkich dziedzinach, mających bezpośredni lub pośredni związek z wyzyskaniem energii. W związku z tem Spółka ma prawo: a) budować, nabywać, sprzedawać jak również dzierżawić i oddzielić odpowiadające celom Spółki zakłady elektryczne oraz je eksploatować, b) wytwarzać, przetwarzać, przysyłać na odległość i rozdzielać oraz sprzedawać wytwarzaną we własnych lub obcych zakładach energię elektryczną do wszelkiego zastosowania, c) nabywać i użytkować grunty i inne nieruchomości, d) nabywać lub organizować, eksploatować i kontrolować przedsiębiorstwa, mające bezpośredni lub pośredni związek z działalnością Spółki, jak na przykład: kopalnie węgla,

ropy, gazów ziemnych, zakłady wodne, gazownie, fabryki maszyn i innych urządzeń elektrycznych i t. p., e) przyjmować udział w innych jeszcze przedsiębiorstwach przez zakup akcji i obligacji, jak również przez prosty wkład kapitału, prowadzić ich eksploatację, oraz kontrolować te przedsiębiorstwa i zajmować się ich gestją. Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 7.500.000 i podzielony jest na 75.000 akcji zwykłych na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał wplacono w całości. Zarząd składa się z jednego lub większej liczby członków mianowanych i odwoływanych przez Radę Nadzorczą. Członkami Zarządu są: Dyrektor Janusz Regulski i Dyr. Zdzisław Raush. Podpis firmy następuje w ten sposób, że zobowiązania w imieniu Spółki, jak akcepty, pełnomocnictwa, umowy, akty hipoteczne i notarialne, podpisują dwie osoby, a mianowicie: jeden członek Zarządu i jeden z prokurentów przy zarządzie jednoosobowym, a dwóch członków zarządu lub jeden członek Zarządu i jeden prokurent przy Zarządzie wieloosobowym. Podpisywanie bieżącej korespondencji, czeków, żyrowanie weksli, może być uskuteczniane również i przez dwóch prokurentów. Udzielono prokury Stefanowi Buttnerowi i inżynierowi Adolfowi Morawskiemu. Czas trwania Spółki nieograniczony. Rok obrachunkowy: kalendarzowy. Wszelkie publiczne ogłoszenia Spółki powinny być umieszczane w „*Monitorze Polskim*” i w czasopiśmie „*Polska Gospodarcza*”. Przepisy o likwidacji ustawowe. Wpisano na podstawie podania z dn. 8 czerwca 1931 r. protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 18 października 1931 Nr. 2025 oraz protokołu posiedzenia Rady Nadzorczej z dn. 27 marca 1931 r.

KOLEJ LOKALNA PRZEWORSK — DYNÓW, S. A.

II OGŁOSZENIE

XIX Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Przeworsk — Dynów” odbędzie się w **dn. 17 września 1931 r. o godzinie 12 w południe** w lokalu Kierownictwa eksploatacji w Przeworsku z następującym porządkiem dziennym: 1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz sprawozdania Rady Nadzorczej z dnia 17 sierpnia 1931 r.

wzwołania Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za 1930 r. i udzielenia absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 2) Oznaczenie wartości znaczka dla członków Rady Nadzorczej na 1932 r.

Warunki prawa do głosu na Walnym Zgromadzeniu określa § 20 nowego statutu Spółki.

ZARZĄD

Rada Nadzorcza i Zarząd firmy

CUKROWNIA WE WRZEŚNI

S. A.

zaprasza niniejszem PP. Akcjonariuszów na

WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w sobotę **dn. 26 września 1931 r.**, o **godz. 16** w sali hotelu „Pod Białym Orłem” we Wrześni, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat na dz. 30 kwietnia 1931 r.; 3) Odczytanie sprawozdania Sp. Rew. „Powiernik” z odbytej rewizji, oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej; 4) Uchwała, dotycząca zatwierdzenia bilansu oraz rachunku zysków i strat za ubiegły rok obrachunkowy i podziału zysków; 5) Uchwała, dotycząca udzielenia pokwitowania członkom Zarządu i Rady Nadzorczej; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących; 7) Wnioski i ewentualne uchwały, dotyczące zmian statutu, i to: a) w § 17 ustęp 2 umieszcza się w miejsce słów „w ciągu czterech miesięcy” — „w ciągu pięciu miesięcy”, b) w § 17 ustęp 3 umieszcza się zamiast „Rada Nadzorcza” „Zarząd”, c) skreśla się w § 23 ustęp 2 liczba 2 słowa „oraz wybór komisji, która ma zbadać bilans następnego roku”, d) w § 25 ustęp 2 prostuje się omyłkę w ten sposób, że przelewa się najmniej 8% do kapitału „rezerwowego”; 8) Uchwała co do innych ewentualnie zgłoszonych przedmiotów obrad, podanych na piśmie Zarządowi w terminie, przepisanych ustawami.

Stosownie do ust. 2 art. 57 prawa akcyjnego zwraca się uwagę PP. Akcjonariuszów na możliwość zgłoszenia przez nich dodatkowych spraw na porządek dzienny, które winny być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu. Zgłoszenie takie należy nadesłać Zarządowi nie później, jak na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni conajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia zdeponować w biurze Zarządu akcje lub kwity na zdeponowane w polskich instytucjach bankowych względnie u notariusza akcje.

Września, dn. 25 sierpnia 1931 r.

Rada Nadzorcza: (—) *J. Żychliński*, Przewodn.

Zarząd: (—) *St. Lutomski*,

(—) *Fr. Czapski*

(—) *B. Demby*

XII Zwyczajne Walne Zgromadzenie

firmy C. HARTWIG, S. A. w Poznaniu

odbędzie się w **dn. 23 września 1931 r.** o **godz. 12** w Poznaniu, w lokalu Banku Związku Spółek Zarobkowych, Plac Wolności 15, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie; 2) Wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia; 3) Sprawozdanie Zarządu z czynności Spółki i przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r.; 4) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 5) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r. i uchwalenie pokwitowania Zarządowi i Rady Nadzorczej; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej; 7) Zmiany §§ 4 i 7, dotyczące terminu przedłożenia bilansu przez Zarząd Radzie Nadzorczej i terminu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia; 8) Ustalenie wynagrodzenia dla członka Rady Nadzorczej w myśl art. 98 pr. akc.; 9) Wolne głosy.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zebraniu, winni zgłosić conajmniej na 3 dni przed Walnym Zgromadzeniem uczestnictwo i ilość posiadanych akcji w Zarządzie Spółki w Poznaniu, przy ul. Towarowej 20. Dowody posiadania należy przedstawić najpóźniej przed rozpoczęciem Walnego Zgromadzenia.

Poznań, dn. 14 sierpnia 1931 r.

Zarząd: (—) *Weber* (—) *E. Hellwig*

RADA ZARZĄDZAJĄCA

Towarzystwa Ubezpieczeń „Vita” w Warszawie

S. A.

podaje do wiadomości, że

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się w **dn. 15 września 1931 r.** o **godz. 4½ po poł.** w lokalu Towarzystwa przy ul. Jasnej Nr. 6 z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Wybór członków Rady Nadzorczej zgodnie z nowo zatwierdzonym statutem; 3) Wolne wnioski.

Stosownie do § 23 dawnej Ustawy i § 59 prawa o Spółkach Akcyjnych, właściciele akcji, chcący korzystać z prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć je w Spółce i nie odbierać przed zakończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w instytucji kredytowej, krajowej. W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Kurtownia Drzewa „Wisła”, Tow. Akc. w likwidacji

B I L A N S

od dnia rozpoczęcia likwidacji do dn. 31 grudnia 1930 r

AKTYWA

Leon Figel zł 1.027.227'07; Kasa depozytowa akcji „Wisła” zł 789.150'00; Hipoteki zł 69.765'25; Koszty likwidacji: Wynagrodzenie likwidatorów zł 26.500'00; Książki i druki zł 174'00; Portorja zł 49'98; Ogłoszenia zł 153'70; Koszty podróży Rady Nadzorczej zł 400'00; Koszty sądowe zł 730'00; Razem: zł 28.007'68; Pod. od uposażeń zarządu p. 31. 12. 26 zł 12.246'85; **Ogółem: zł 1.926.396'85.**
Hipoteki kaucyjne nom. zł 700.000'00.

PASYWA

Kapitał akcyjny zł 1.125.000'00; C-to. dep. akcji Leona Figla zł 776.340'00; Różni deponenci zł 12.810'00; Urząd Skarbowy Bydgoszcz zł 12.246'85; **Ogółem: 1.926.396'85.**
Leon Figel — hipoteki kaucyjne zabezpiecz. resztę ceny kupna zł 700.000'00.

Bydgoszcz, dn. 15 lipca 1931 r.

(—) *Jan Borowski* (—) *Grajkowski*

T-wo dla Handlu Manufakturą i Jedwabiami „M. EFRAIM”

S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA

Kasa zł 17.734'51; Weksle zł 12.140'53; Towary zł 715.415'75; Odbiorcy zł 402.842'79; Banki zł 28.087'96; Weksle protestowane zł 17.745'82; Inkaso zł 3.444'40; Diverse zł 17.035'00; Ruchomości zł 28.625'00; Akcje zł 2.592'40; Straty 1927 r. zł 73.621'95; **Razem zł 1.319.286'11.**

Bank R-k Depozytów zł 30.000'00.

PASYWA

Kapitał zakładowy zł 100.000'00; Dostawcy zł 573.811'71; Akcepty zł 379.305'83; Sumy przechodnie zł 93.064'99; Banki zł 13.471'98; Diverse zł 156.648'94; Przewyżka aktywów nad pasywami zł 2.982'66; **Razem zł 1.319.286'11.**
Depozyty zł 30.000'00.

Rachunek strat i zysków

WINIEN

Straty na odbiorcach i protestach zł 161.876'81; Prowizje zł 17.611'60; Różnice kursu zł 1.386'33; Koszty handlowe zł 359.990'48; Procenty zł 18.805'27; Podatki zł 86.308'62; Razem zł 645.979'11; Czysty zysk zł 2.982'66; **Razem zł 648.961'77.**

MA

Zysk brutto na towarach zł 301.666'44; Bonifikacje dostawców zł 347.295'33; **Razem zł 648.961'77.**

BILANS SUROWY BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE, S. A.

na dz. 30 czerwca 1931 roku

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł	zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i w Banku Gosp. Krajow.		6,167.370'26	1. Kapitały własne:		
2. Waluty zagraniczne		1,905.190'33	a) zakładowy	30,000.000'00	
3. Papiery wartościowe własne:			b) zapasowy	3,000.000'00	
a) pożyczki państwowe	782.948'01		c) inne rezerwy	3,000.000'00	
b) papiery hipoteczne	1,686.792'29		d) fundusz amortyzacyjny	832.431'77	36.832.431'77
c) akcje	1,716.377'00	4,186.117'30	2. Wkłady:		
4. Udziały i akcje w przedsię- biorstwach konsorcjaln.		3,667.453'94	a) terminowe	24,347.306'22	
5. Banki Loro: a) krajowe	951.212'71		b) na książeczki wkład- kowe	26,421.151'74	
b) zagraniczne	192.639'81	1,143.852'52	c) à vista	29,179.086'39	79,947.544'35
6. Banki Nostro: a) krajowe	1,126.142'28		3. Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		22,979.426'49
b) zagraniczne	6,793.577'97	7,919.720'25	4. Zobowiązania inkasowe		981.076'29
7. Weksle zdyskontowane		93,246.775'65	5. Redyskonto weksli		18,818.190'82
8. R-ki bieżące (saldo debet.):			6. Banki Loro: a) krajowe	4,631.946'53	
a) zabezpieczone	80,245.070'56		b) zagraniczne	3,681.459'72	8,313.406'25
b) niezabezpieczone	17,160.600'46	97,405.671'02	7. Banki Nostro: a) krajowe	2,145'35	
9. Nieruchomości		12,775.462'44	b) zagraniczne	60,988.613'29	60,990.758'64
10. Różne rachunki		3,668.732'72	8. Różne rachunki		1,621.030'98
11. Koszty handlowe i t. p. ro- ku bieżącego	5,608.686'20	5,608.686'20	9. Procenty, prow. i różne zyski roku bieżącego	7,749.627'11	7,749.627'11
12. Oddziały		33,910.238'59	10. Oddziały		33,371.778'52
13. Dłużnicy z tyt. kred. akcept. i remb.		14,075.141'67	11. Zobowiązania z tyt. kred. akcept. i remburs.		14,075'141'67
Suma bilansowa:		258,680.412'89	Suma bilansowa:	285,680.412'89	
14. Udzielone gwarancje		4,852.598'69	12. Zobow. z tyt. udziel. gwar.		4,852.598'69
15. Inkaso		28,885.750'45	13. Różni za inkaso		28,885.750'45
Razem:		319,418.762'03	Razem:	319,418.762'03	

SĄD OKRĘGOWY W KRAKOWIE

Wydział II handlowy
dnia 9 czerwca 1931 r.
Licz. II. Firm. 816/31

B. II. 158.

Z ts rejestru handlowego Oddział „B” wykreślono statut firmy „Elin”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Elektrycznego, a na podstawie nowego statutu — uchwalonego zgodnie z Rozp. Prez. Rzpl. z dn. 22 marca 1928 o prawie o spółkach akcyjnych „Dz. Ust. R. P.” 39/1928 r., poz. 383 na Walnem Zgromadzeniu z dn. 10 czerwca 1930 r., którego uchwały zatwierdzone zostały postanowieniem Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dn. 6 grudnia 1930 r. — wpisano statut, jak następuje: Dzień wpisu: 22 czerwca 1931. Brzmienie firmy „Elin”, Spółka akcyjna dla Przemysłu Elektrycznego. Siedziba: Kraków ul. św. Anny 1. Przedmiot przedsiębiorstwa: celem spółki jest przemysłowe wykorzystywanie elektrotechniki na wszelki sposób z zachowaniem obowiązujących praw i przepisów, mianowicie: zakładanie albo nabywanie — prowadzenie elektrycznych stacji centralnych i innych elektrotechnicznych zakładów, jakoteż instalacje a zwłaszcza: a) instalacja i prowadzenie różnego rodzaju zakładów oświetlających, b) dostarczanie prądu elektrycznego dla przenoszenia siły albo na cele przemysłowe, c) budowa i prowadzenie elektrotechnicznych fabryk, d) podejmowanie się i wykonywanie hydrotechnicznych robót, zwłaszcza użytkowanie sił wodnych do produkcji elektryczności, e) fabrykacja jak niemniej kupno i sprzedaż potrzebnych maszyn, utensylii i materiałów do powyższej wspomnianych celów, f) projektowanie, budowa i prowadzenie elektrycznie pędzonych kolei wąsko- i normalno-towarowych transportu osób i towarów i dostarczanie wszystkich do tego potrzebnych urządzeń, g) finansowanie spółek i przedsiębiorstw o równym albo po-

dobnym zakresie działania. Kapitał akcyjny, wynoszący zł 250.000, dzieli się na 2.500 sztuk akcji, opiewających na okaziciela, każda nominalnej wartości po zł 100. Zarząd składa się z trzech lub większej ilości osób. Członkami Zarządu są: Inż. Hans Altmann Wiedeń I, Volksgartenstrasse 1 — 5, Dyrektor Fritz Schlessinger Wiedeń I, Volksgartenstrasse 1 — 5, Dyrektor Aleksander Schey Wiedeń I Volksgartenstrasse 1 — 5, Jan Jerzy hr. Oppersdorf właściciel dóbr Głogów gór. na Śląsku, dyrektor Eugenjusz Singer, Dyr. Tow. Banku Zw. S. A. we Lwowie, Dyrektor Dr. Wiktor Mikulecki, Warszawa, Fredry 8, Dyrektor Maksymilian Greif w Krakowie Karmelicka 54, Dyrektor Jan Bortnik w Krakowie ul. Bracka 1, Inż. Henryk hr. Lubiński w Warszawie, Szopena 17, Teofil Kluk, burmistrz miasta Wadowice. Podpis firmy następuje w ten sposób, że pod wypisanem, wydrukowanem lub stampilją wyciśniętem brzmieniem firmy umieszczą swoje podpisy dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu łącznie z prokurentem. Udzielono prokury Edwardowi Eberlemu w Krakowie Al. Słowackiego 54, inż. Edwardowi Nagelbergowi w Krakowie ul. Dolne Miłyny 6 i inż. Henrykowi Sieglerowi w Warszawie ul. Przemysłowa 26. Czas trwania spółki nieograniczony. Rok obrachunkowy: kalendarzowy. Wszelkie publiczne ogłoszenia spółki powinny być zamieszczane w „Monitorze Polskim”, w czasopiśmie tygodniku „Polska Gospodarcza” i w dzienniku krakowskim „Czas”. Przepisy o likwidacji ustawowe. Wpisano na podstawie podania z dn. 3/VI 1931 r.

Z A R Z A D

Zjednoczonych Zakładów Wapiennych „WAPNORUD” w Rudnikach, S. A.

podaje do wiadomości, że na zasadzie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zebrania PP. Akcjonariuszy z dnia 6 sierpnia 1931 r. dotychczasowy kapitał akcyjny w sumie $\text{zł } 1.000.000^{\circ}00$ **podwyższa się o $\text{zł } 500.000^{\circ}00$, t. j. do sumy $\text{zł } 1.500.000^{\circ}00$** , drogą wypuszczenia 5.000 sztuk akcji drugiej emisji, nominalnej wartości po sto złotych każda, opiewających na okaziciela. Cena emisyjna akcji wynosi złotych sto. Prawo pierwszeństwa nabycia akcji mają dotychczasowi akcjonariusze w stosunku jednej nowej na dwie stare.

Akcjonariusze, życzący wykorzystać swoje uprawnienia, winni przedstawić w biurze Zarządu Spółki, Warszawa, Trębacka 15, swoje akcje i skutecznie wpłatę na nową emisję po złotych sto na każdą przypadającą im akcję II emisji, najdalej do dnia 1 października 1931 r. O ile do dn. 1 października 1931 r. Akcjonariusze nie wykorzystają prawa poboru i nie dokonają wpłaty, to po tym terminie Zarząd Spółki postąpi z nierozzebranymi akcjami zgodnie z art. 119 Prawa o Spółkach Akcyjnych z 1931 r.

Akcjonariusze, którzy dokonają wpłat, przestaną być zapisami na akcje związani i otrzymają wpłaty z powrotem, o ile do dnia 1 stycznia 1932 r. emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania.

Polskie Fabryki Kabli i Walcownie Miedzi, S. A.

Na podstawie art. 58 prawa o spółkach akcyjnych podaje się do publicznej wiadomości, że w dn. 24 sierpnia 1931 r. odbyło się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

Spółki Akcyjnej „Polskie Fabryki Kabli i Walcownie Miedzi, S. A.” w siedzibie Spółki przy ul. Koszykowej 6 w Warszawie.

Walne Zgromadzenie, na którym reprezentowany był cały kapitał akcyjny, po **dokonaniu niektórych zmian w statucie i bilansie, zatwierdziło sprawozdanie Władz Spółki za rok operacyjny 1930 i udzieliło im absolutorium**. Następnie **dokonano wyboru członków Rady Nadzorczej** w następującym składzie: Cyprjan Apanowicz, Stefan Bergman, Franciszek Kobylński, Fritz Lüschen, Paweł Mackiewicz, Mieczysław Markiewicz, Tadeusz Podkólniński, August Pfeffer, Franciszek Książę Radziwiłł, Georg Zapf.

Jednocześnie podaje się do wiadomości bilans za 1930 r.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA

1) Place $\text{zł } 276.95^{\circ}61$; 2) Bocznica kolej. $\text{zł } 84.810^{\circ}33$; 3) Budynki $\text{zł } 1.600.451^{\circ}21$; 4) Maszyny i urządzenia $\text{zł } 281.360^{\circ}29$; 5) Ruchomości $\text{zł } 36.556^{\circ}92$; 6) Kasa $\text{zł } 195.188^{\circ}01$; 7) Udziały $\text{zł } 10.000^{\circ}00$; 8) Dłużnicy: Banki $\text{zł } 1.863.036^{\circ}85$, Różni $\text{zł } 764.584^{\circ}23$; Razem $2.627.621^{\circ}08$; **Ogółem $\text{zł } 5.112.941^{\circ}45$.**

PASYWA

1) Kapitał akcyjny $\text{zł } 4.500.000^{\circ}00$; 2) Wierzyciele $\text{zł } 612.941^{\circ}45$; **Ogółem $\text{zł } 5.112.941^{\circ}45$.**

Warszawa, dn. 24/VIII 1931 r.

Dr. Breisig m. p., Franciszek Radziwiłł m. p.
Paweł Mackiewicz m. p.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY.—1) Majątek nieruchomy $\text{zł } 4.052.428^{\circ}51$; 2) Majątek ruchomy $\text{zł } 5.533.262^{\circ}71$; 3) Udziały w obcych przedsiębiorstwach $\text{zł } 25.460^{\circ}56$; 4) Kasa, banki, papiery wartościowe, weksle i dłużnicy $\text{zł } 1.199.104^{\circ}76$; 5) Remanenty $\text{zł } 5.727.044^{\circ}78$; 6) Różne aktywa $\text{zł } 219.551^{\circ}19$; 7) Strata za 1929 r. $\text{zł } 1.733.542^{\circ}12$; 8) Straty za 1930 r. $\text{zł } 3.530.794^{\circ}24$; **Razem $\text{zł } 22.021.188^{\circ}87$.**

STAN BIERNY.—1) Kapitał zakładowy $\text{zł } 7.875.000^{\circ}00$; 2) Kapitał amortyzacyjny $\text{zł } 1.830.717^{\circ}44$; 3) Akcepty $\text{zł } 891.350^{\circ}94$; 4) Wierzyciele $\text{zł } 10.665.506^{\circ}97$; 5) Różne pasywa $\text{zł } 758.613^{\circ}52$; **Razem $\text{zł } 22.021.188^{\circ}87$.**

STRATY. — Koszt własny sprzedanych wyrobów $\text{zł } 6.343.540^{\circ}95$; 2) Koszty handlowe $\text{zł } 549.424^{\circ}45$; 3) oszty ogólne $\text{zł } 560.703^{\circ}51$; 4) Procenty i prowizje bankowe $\text{zł } 916.348^{\circ}13$; 5) Podatki państwowe i komunalne $\text{zł } 239.912^{\circ}88$; 6) Straty przestożowe wytwórni $\text{zł } 336.666^{\circ}82$; 7) Straty konjunkturnalne na wartości urządzeń i remanentach towarowych $\text{zł } 1.447.067^{\circ}38$; 8) Amortyzacja $\text{zł } 493.624^{\circ}60$; 9) Straty na eksploatacji folwarku i kopalni $\text{zł } 91.081^{\circ}12$; 10) Rezerwy na wątpliwych dłużnikach $\text{zł } 104.967^{\circ}40$; 11) Odpisy sald i bonifikaty na odbiorcach $\text{zł } 359.523^{\circ}21$; **Razem $\text{zł } 11.442.860^{\circ}45$.**

ZYSKI.—1) Sprzedaż towarów (faktura) $\text{zł } 7.167.586^{\circ}40$; 2) Różne zyski $\text{zł } 92.937^{\circ}86$; 3) Odpisy podatków i kar podatkowych przez Min. Skarbu w związku z całkowitem wyrównaniem zaległości podatkowych $\text{zł } 651.541^{\circ}95$; 4) Straty za 1930 r., przeniesione na 1931 r.— $\text{zł } 3.530.794^{\circ}24$; **Razem $\text{zł } 11.442.860^{\circ}45$.**

Bilans powyższy oraz rachunek strat i zysków został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które postanowiło, że wykazane straty mają być pokryte nową emisją akcji.

Zakłady Przemysłowe „Chęciny”, S. A.

Bilans zamknięcia na dz. 31/XII 1930 r.

STAN CZYNNY: Inwentarz $\text{zł } 3.039.685^{\circ}74$; Inwestycje (budowa VI pieca) $\text{zł } 154.819^{\circ}01$; Kasa $\text{zł } 775^{\circ}89$; Zapasy $\text{zł } 307.245^{\circ}75$; Weksle w portfelu $\text{zł } 32.042^{\circ}24$; Banki $\text{zł } 3.838^{\circ}86$; Dłużnicy $\text{zł } 188.210^{\circ}18$; Zaliczki $\text{zł } 6.078^{\circ}82$; Straty $\text{zł } 18.652^{\circ}19$. **Ogółem $\text{zł } 3.751.348^{\circ}68$.**

STAN BIERNY: Kapitał zakładowy $\text{zł } 1.250.000^{\circ}00$;—zapasowy $\text{zł } 25.056^{\circ}50$;—amortyzacyjny $\text{zł } 205.292^{\circ}13$;—rezerwowy $\text{zł } 406.018^{\circ}30$; Fundusze specjalne $\text{zł } 1.003^{\circ}57$; Długoterminowe pożyczki inwestycyjne $\text{zł } 624.572^{\circ}00$; Akcepty $\text{zł } 196.299^{\circ}44$; Banki $\text{zł } 400.878^{\circ}99$; Wierzyciele $\text{zł } 565.473^{\circ}65$; Sumy przechodnie $\text{zł } 64.254^{\circ}10$; Niepodniesiona dywidenda $\text{zł } 12.500^{\circ}00$. **Ogółem $\text{zł } 3.751.348^{\circ}68$.**

Zarząd Spółki Akcyjnej Warszawsko - Łódzkiego Towarzystwa Handlowego

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 września r. b., o godz. 16, w Łodzi przy ul. Targowej Nr. 65, odbędzie się

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zażalenie i wybór przewodniczącego; 2) Wybór nowych władz Spółki i określenie ich wynagrodzenia zgodnie z postanowieniami nowego statutu; 3) Upoważnienie Zarządu do ewentualnego nabycia, sprzedaży i obciążenia nieruchomości Towarzystwa; 4) Wolne wnioski.

SĄD OKRĘGOWY W KRAKOWIE

Wydział II handlowy
dnia 11 lipca 1931 r.
Firm. 1019/31
B. II. 242.

Do ts rejestru handlowego, Oddział „B” wpisano: Data wpisu: 14 lipca 1931. Spółka akcyjna — po myśli rozp. Prez. Rzpl. z dn. 22 marca 1928 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383 — oparta na kontrakcie spółki, spisany przed notariuszem D-rem Stanisławem Wisłockim w Krakowie dn. 25 listopada 1930, a zatwierdzonym postanowieniem Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dn. 15 kwietnia 1931 r. Brzmienie firmy: Polska Fabryka Ołówków L. i C. Hardmuth-Lechistan, Spółka akcyjna. Siedziba firmy: Kraków. Przedmiot przedsiębiorstwa: wyrób i sprzedaż wszelkiego rodzaju ołówków grafitowych, kopjowych, kolorowych, kredek etc. oraz obsadek, przyborów piśmiennych i innych wyrobów z galalitu. Kapitał zakładowy spółki wynosi zł 270.000 i jest podzielony na 2.700 sztuk akcji po zł 100 każda. Akcje mogą być imienne lub na okaziciela. Kapitał powyższy wpłacono w całości. Zarząd składa się z 5 do 12 członków, a liczbę ustala Walne Zgromadzenie. Członkami Zarządu zostali wybrani: Franz von Hardmuth, przemysłowiec w Budziejowicach, Witold Ostrowski, wiceprezydent Miasta Krakowa, Matylda hr. Lamezan-Salins, przemysłowiec w Budziejowicach, Dr. Fryderyk von Herring-Frankensdorf, przemysłowiec w Budziejowicach, Inż. Henryk Czech, przemysłowiec w Budziejowicach, Efroim Ratz, kupiec w Krakowie, Zygmunt Bieżeński, przemysłowiec w Krakowie. Dyrekcja składa się z 1 do 3 dyrektorów, mianowanych przez Urząd. Dyrektorem obecnie mianowany jest Aleksander Ratz w Krakowie. Podpis firmy następuje w ten sposób, że pod brzmieniem firmy, wypisanem ręką, drukiem lub wyciśniętem stampilią, podpisują albo dwaj członkowie zarządu, lub jeden z członków zarządu łącznie z dyrektorem zarządzającym lub prokurentem spółki, do tego przez zarząd upoważnionym, albo dwaj członkowie Dyrekcji lub członek dyrekcji z jednym prokurentem, który otrzymał od zarządu wyraźne upoważnienie do podpisywania firmy. Czas trwania spółki nieograniczony. Rok obrachunkowy kalendarzowy. Ogłoszenia spółki następują w „Monitorze Polskim”, „Polsce Gospodarczej” i „Gazecie Handlowej”. Przepisy o likwidacji zgodne z ustawą. Wpisano na podstawie podania z dnia 10 lipca 1931 r.

Niniejszem zaprasza się PP. Akcjonariuszów
**Cukrowni Wierzchosławickiej, Tow. Akc.
Aktien - Zuckerfabrik Wierzchosławice**
na Zwyczajne Walne Zgromadzenie

odbyć się mające w środę, dn. 30 września 1931 r., o godz. 10 przed poł. w czerwonej salce hotelu Bašta w Inowrocławiu.

Porządek dzienny: 1) Przedłożenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1930/31; 2) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Wybór członków Rady Nadzorczej; 4) Udzielenie zezwolenia na przeniesienie akcji na nowonabywców; 5) Obrady i powzięcie uchwał co do ewentualnych wniosków Zarządu i Rady Nadzorczej, również co do wniosków poszczególnych Akcjonariuszów, o ile takowe zostaną w odpowiednim terminie zgłoszone.

Wierzchosławice, dn. 24 sierpnia 1931 r.

Rada Nadzorcza:

(-) K. Stübner, prezes

Zarząd:

(-) Dr. Levy

(-) K. Ruszczyński

(-) Inż. I. Iwanicki

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ
ZAKŁADY MECHANICZNE
„URSUS”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów Spółki, iż na Walnem Zgromadzeniu Akcjonariuszów, odbytem w dn. 24 sierpnia 1931 r., o godz. 19 (7 wieczorem) w siedzibie Spółki przy ul. Królewskiej Nr. 18, postanowiono:

**„pokryć stratę za 1930 rok
w sumie zł 1.304.994.54**

przez spisanie z kapitału zakładowego, wynoszącego obecnie zł 1.500.000.00, który to kapitał wyniesie wtedy sumę zł 195.005.46 i jednocześnie uzupełnić ten kapitał drogą dopłat ze strony akcjonariuszów do wysokości sumy zł 250.000.00, tudzież wezwać akcjonariuszów do uskutecznienia odpowiednich dopłat.

Wobec tej uchwały Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Mechaniczne „Ursus” wzywa PP. Akcjonariuszów do **wplacenia w ciągu półroczu** od daty 24 sierpnia 1931 r. (§ 23 statutu Spółki Akcyjnej Zakłady Mechaniczne „Ursus”), na każdą akcję 300-złotową jedenastu złotych, do zgłoszenia w tym celu swoich akcji w siedzibie Spółki Akcyjnej Zakłady Mechaniczne „Ursus”, ul. Królewska Nr. 18. Wobec zmniejszenia kapitału akcyjnego, każdy akcjonariusz otrzymuje po uskutecznieniu dopłaty za dwie akcje 300-złotowe jedną akcję nową stożłotową.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ
ZAKŁADY MECHANICZNE
„URSUS”

W myśl art. 129 prawa o spółkach akcyjnych podaje do wiadomości PP. Wierzycieli Spółki Akcyjnej Zakłady Mechaniczne „Ursus”, iż na Walnem Zgromadzeniu Akcjonariuszów, odbytem w siedzibie Spółki Akcyjnej przy ul. Królewskiej Nr. 18, w dn. 24 sierpnia r. b., o godz. 19 (7 wieczorem), postanowiono

**obniżyć kapitał zakładowy Sp. Akc. „Ursus”
z sumy zł 1.500.000.00 do sumy zł 250.000.00.**

PP. Wierzyciele Spółki Akcyjnej mają prawo w myśl art. 122 i 139 prawa o spółkach akcyjnych w ciągu roku od dn. 10 października 1931 r., t. j. do dn. 10 października 1932 r. zgłosić swoje pretensje w siedzibie Spółki Akcyjnej „Ursus” w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr. 18 w godzinach od 8 rano do 16 (4 po poł.). PP. Wierzycieli, którzy w terminie, przewidzianym w art. 129 prawa o spółkach akcyjnych, nie zgłoszą swoich pretensyj uważać się będzie za zgadzających się na obniżenie kapitału akcyjnego po myśli art. 122 prawa o spółkach akcyjnych.

„ESGE“ Spółka Gruntowa i Budowlana

S. A.

Bilans zamknięcia w dn. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY	zł
R-k kasy	334*32
„ Banku Hipotecznego \$ 1.272*30	11.298*02
„ Banku Gospodarstwa Krajowego	1.506*00
„ Pocztovej Kasy Oszczędności	1.260*80
„ dłużników	73.856*36
„ urzędzenia biur	1.900*00
„ efektów	300*00
„ gruntów i realności 9.667 s ²	303.769*15
	<hr/>
	394.224*65

STAN BIERNY	zł
R-k kapitału akcyjnego	210.000*00
„ „ zapasowego	10.028*05
„ funduszu na podw. kap. akc.	15.000*00
„ akceptów	105.296*86
„ wierzycieli	27.139*68
„ dywidendy z 1927 i 1929 r.	2.263*00
Zysk	24.497*06
	<hr/>
	394 224*65

Rachunek strat i zysków

STRATY	zł
R-k kosztów handlowych	21.613*90
„ urzędzenia biurów, (5% amort).	104*00
Zysk	24.497*06
	<hr/>
	46.214*96

ZYSKI	zł
R-k odsetek	3.309*65
„ biura pośrednictwa	651*34
„ ze sprzedaży gr.	41.592*81
„ dochodu z gruntów	65*00
„ strat i zysków z 1929 r.	596*16
	<hr/>
	46.214*96

Walne Zgromadzenie w dn. 24 czerwca r. b. zatwierdziło powyższy bilans. Z wykazanego czystego zysku przeznaczyło na podwyższenie kapitału akcyjnego zł 10.000, tytułem dywidendy 5% od kapitału akcyjnego, t. j. po zł 7*00 od akcji, razem zł 10.500. Rada Zawadowcza uchwała termin wypłaty powyższej dywidendy.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie

„SPÓŁKI PEDAGOGICZNEJ“, S. A. w Poznaniu, Podgórna 7 odbędzie się we wtorek 29 września o godz. 19 w lokalu „Pod Strzechą“ Poznań, Plac Wolności 7.

Porządek obrad: 1) Otwarcie Zgromadzenia. 2) Wybór przewodniczącego. 3) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok ubiegły. 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat. 5) Podział zysków względnie pokrycie strat. 6) Rozpatrzenie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 28 lutego 1931 r. oraz strat, jakie Spółka wskutek tej uchwały poniosła. 7) Zatwierdzenie wydatku zł 873*80 na pokrycie kosztów obchodu 10-lecia Spółki Pedagogicznej. 8) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej. 9) Wybór jednego członka Rady Nadzorczej w miejsce ustępującego. 10) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki.

Za Zarząd:

(—) Ostrowski (—) Krysztop

SKŁADY TOWAROWE „WARRANT“, S. A. w Łodzi

niniejszym mają zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż stosownie do statutu (uzgodnionego z nowym prawem o spółkach akcyjnych, zatwierdzonego dnia 21/IV 1931 r. przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwo Skarbu i zarejestrowanego w Wydziale Rejestru Handlowego S. du Okręgowego w Łodzi 29/VIII 1931 r.) odbędzie się w dn. 2 października 1931 r. w lokalu Spółki przy ul. Piotrkowskiej Nr. 56 zgodnie z § 21 statutu

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1. Wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
2. Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Rady i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1930;
3. Ukonstytuowanie się władz Towarzystwa zgodnie z przepisami nowego statutu, a m.:

- a) Wybór Zarządu.
- b) Wybór Komisji Rewizyjnej;

4. Określenie wynagrodzenia dla członków Zarządu na rok 1931 i Komisji Rewizyjnej za rok 1930;
5. Zatwierdzenie budżetu na rok 1931;
6. Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów, winni złożyć posiadane akcje w myśl § 26 statutu nie później jak na 7 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia w Dyrekcji Spółki.

Dyrekcja i Rada

Zarząd Spółki Akcyjnej

p. f. FABRYKA CZEKOLADY „PLUTOS“, S. A. w Warszawie

wzywa PP. Akcjonariuszy na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w lokalu siedziby Zarządu przy ulicy Barskiej 28/30 w dniu 30 września 1931 r. o godzinie 3-ej p. p. z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Uzgodnienie statutu z przepisami Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 1928 r. o prawie o spółkach akcyjnych;
- 3) Wolne wnioski.

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

„Zachodnie T-wo Handlu Produktami Spożywczymi“, S. A.
„Société Commerciale de l'Ouest des Produits Alimentaires“
Société Anonyme

zawiadamia niniejszym, że w dniu 26 września o godz. 5 p. p. odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki w siedzibie Spółki przy ulicy Zgoda Nr. 9 w Warszawie z porządkiem dziennym następującym: 1) Kwestja postanowienia likwidacji Spółki, ew. wybór Komisji Likwidacyjnej, określenie jej składu, uprawnień i siedziby.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisanych art. 59 tegoż Prawa.

Rada Zarządzająca

Spółki Akcyjnej „POLSKIE RADJO”

WARSZAWA, KREDYTOWA Nr. 1

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 września 1931 r., o godz. 17, odbędzie się w lokalu Spółki, przy ul. Kredytowej Nr. 1

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie z działalności Spółki za okres od dn. 1 kwietnia 1930 r. do dn. 31 marca 1931 r.; 3) Bilans Spółki na dz. 31 marca 1931 r., oraz rachunek zysków i strat za okres od dn. 1 kwietnia 1930 r. do dn. 31 marca 1931 r.; 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 5) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat, uchwalenie podziału zysków, oraz udzielenie absolutorjum Radzie Zarządzającej; 6) Zatwierdzenie planu działalności na 1931/32 r.; 7) Ustalenie liczby członków Rady Zarządzającej oraz wybory uzupełniające; 8) Wybór czterech członków Komisji Rewizyjnej; 9) Wprowadzenie zmian do zatwierdzonego na Walnym Zgromadzeniu z dn. 4 grudnia 1930 r. statutu Spółki, przystosowanego do przepisów „Prawa o Spółkach Akcyjnych” wydanego Rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P” Nr. 39 poz. 383, a mianowicie zmian względnie uzupełnień do §§ 9, 21, 23, 26 i 30; 10) Określenie ilości i wybór członków Rady Nadzorczej, która rozpocznie swe urzędowanie po zatwierdzeniu statutu przez władze miarodajne; 11) Określenie wynagrodzenia dla członków Rady Zarządzającej, Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej, oraz delegatów Rady Nadzorczej do Zarządu; 12) Wolne wnioski.

ZARZĄD

FABRYKI LODOWNI I WYROBÓW BLASZANYCH W. BRAUNSTEIN, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 września 1931 r. o godz. 17 w lokalu Spółki, przy ul. Karolkowej 26, w Warszawie, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r.;
- 3) Udzielenie absolutorjum władzom;
- 4) Wybór nowych władz spółki;
- 5) Wolne wnioski.

Za cenę biletu II klasy

możemy podróżować samolotami

P. L. L. „LOT“, tel. 547-60

Zamawiajcie niezwłocznie

„Kronikę o Polskim Morzu”

∴ ∴ „Dzieje walk zwycięstw i pracy” ∴ ∴

*Dzieło to jest już na wyczerpaniu,
a nakład powtórzony nie będzie*

Przy większych zamówieniach rabaty

Cena egzemplarza . . . . . Zł 25
z przesyłką . . . . . „ 28

Zamówienia przyjmują:

Administr. Tyg. Polska Gospodarcza

Warszawa, Elektoralna 2

oraz wszystkie księgarnie

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

	zł		zł
1 — 18) bez serji — wyczerpane.			
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji. 1926 (wyczerp.)	1'20	42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys przemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnym uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1'20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1'00
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1'00	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924 — 1926, 1926	1'50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0'80
26) „ VIII — <i>A. Stebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1'20	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00	40) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczym Polski	1'00
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1'50
29) „ X — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1'00	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1'50
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1'50	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3'00
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1'50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1'50
35) „ XVI — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestii mieszkaniowej w Polsce	1'00
36) „ XVII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan Finansowy Polski w roku 1927	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym	1'50
37) „ XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2'00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczym	1'00
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustrój państwa	1'50
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3'00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turski</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYGH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINE TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNA. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-03

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHEŁM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI P. K. O.

CENTRALA: WARSZAWA, JASNA 9
ADRES TELEGRAFICZNY: POKO

ODDZIAŁY: KATOWICE, KRAKÓW,
POZNAŃ, WILNO, ŁÓDŹ

C Z Y N N O Ś C I   B A N K O W E :

INKASO WEKSLI I INNYCH DOKUMENTÓW WIERZYTELNOŚCIOWYCH:

P. K. O. PRZYJMUJE DO INKASA WEKSLA I INNE DOKUMENTY (FRACHTY I T. P.) PŁATNE WE WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCIACH KRAJU. WALUTA ZAINKASOWANA DOPISYWANA JEST NATYCHMIAST NA KONTO WIERZycIELA.

PRZECHOWYWANIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH (DEPOZYTY):

ZŁOŻONE DO DEPOZYTU WALORY SĄ NIE TYLKO PRZECHOWYWANE, LECZ I ADMINISTROWANE, TO ZNACZY, ŻE P. K. O. BEZ DALSZYCH ZLECEŃ, SAMA DOKONUJE REALIZACJI ZAPADŁYCH KUPONÓW I WYŁOSOWANYCH PAPIERÓW, ORAZ PRZEPROWADZA KONWERSJE I NOWE EMISJE (CENTRALA W WARSZAWIE).

Z L E C E N I A   G I E Ł D O W E :

ZLECENIA GIEŁDOWE KUPNA I SPRZEDAŻY WYKONUJE P. K. O. NA WARUNKACH NAJKORZYSTNIEJSZYCH ŚCIŚLE WEDŁUG KART UMOWY (SZLUSÓW GIEŁDOWYCH). P. K. O. SKUPIJE RÓWNIEŻ KUPONY WALORÓW PAŃSTWOWYCH ORAZ REALIZUJE WYŁOSOWANE OBLIGACJE PAŃSTWOWE. .. (CENTRALA W WARSZAWIE). ..

OBRÓT PIENIĘŻNY Z ZAGRANICĄ:

P. K. O. NA ZLECENIE UCZESTNIKÓW OBROTU CZEKOWEGO LUB OSZCZĘDNOŚCIOWEGO PRZEKAZUJE ZAGRANICĘ DOWOLNE KWOTY BĄDŹ TO CZEKAMI NA BANKI ZAGRANICZNE DO WSZYSTKICH ZNACZNIEJSZYCH PAŃSTW, BĄDŹ TO CZEKAMI PRZEKAZOWYMI NA URZĘDY CZEKOWO-POCZTOWE, JAK RÓWNIEŻ ZAPOMOCĄ PRZELEWÓW NA ZAGRANICZNE KONTA CZEKOWO-POCZTOWE DO AUSTRII, BELGII, DANII, FRANCJI, CZECHOSŁOWACJI, HOLANDJI, JUGOSŁAWII, LOTWY, NIEMIEC, SZWECJI, SZWAJCARJI.

PRZEKAZYWANE Z ZAGRANICY PIENIĄDZE DO POLSKI DOPISYWANE SĄ NA KONTA P. K. O. W POLSCE LUB PRZEKAZYWANE DO WSKAZANYCH MIEJSC ZAMIESZKANIA ADRESATÓW W KRAJU.

UDZIELANIE POŻYCZEK (LOMBARD):

UCZESTNICY OBROTU CZEKOWEGO I OSZCZĘDNOŚCIOWEGO MOGĄ OTRZYMYWAĆ POŻYCZKI LOMBARDOWE NA ZASTAW PAPIERÓW PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH ORAZ AKCYJ BANKU POLSKIEGO NA DOGODNYCH WARUNKACH.

WSZYSTKIE FORMALNOŚCI MOGĄ BYĆ ZAŁATWIANE RÓWNIEŻ W DRODZE .. .. KORESPONDENCJI. .. ..

SAFESY (CENTRALA I ODDZIAŁ W KRAKOWIE)

P. K. O. wynajmuje kasetki (safesy) różnych wymiarów na bardzo dogodnych warunkach